أَحْكَامُالرِّدَّةِوَالمُرْتَدِينَ

KUR'AN VE SÜNNETTEN DELİLLERLE

İRTİDAT VE MÜRTEDİN HÜKMÜ

Abdûlhak el-Heytemi

HAK
YAYINLARI

HAK YAYINLARI:8

Yazan:
Abdûlhak el-Heytemi

Çeviren
Halil Müftüoğlu

Dizgi Mizanpaj
Hak Tasarım

Kapak Tasarım
Hak Tasarım

Adres:
Yerebatan Cad. Çatalçeşme Sok.
Üretmen Han No:27 / 103
Cağaloğlu / İstanbul
Tel:
0 (212) 514 93 19

Web:
www.haqyayinlari.com

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ ، نَحْمَدُهُ ، وَنَسْتَعِينُهُ ، وَنَسْتَغْفِرُهُ ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا ، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلا تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَتَسَاءَلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلا سَدِيدًا .يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعْ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا.

أما بعد :

فإن أصدق الحديث كتاب الله ، وخير الهدي هدي محمد ، وشر الأمور محدثاتها ، وكل محدثة بدعة، وكل بدعة ضلالة ، وكل ضلالة في النار

ÖNSÖZ

Hamd Allah'a aittir. O'ndan yardım ister, O'ndan bağışlanma dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah kimi doğru yola eriştirirse onu saptıracak yoktur. Kimi de saptırırsa onu doğru yola eriştirecek yoktur. Allah'tan başka ibadete layık ilah olmadığına şehadet ederiz. O tektir, eşi ve ortağı yoktur. Efendimiz Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve rasulüdur. Salât ve selam O'nun, temiz ve mübarek ehl-i beytinin ve değerli ashabının üzerine olsun.

Günümüzde Kur'an ve sünnetin pratik hayatta hâkim olmadığını ve onun yerine bir kısım müstekbirlerin kusur ve eksikliklerini yansıtan, kendi kafalarından îcat ettikleri kanunlarla halka zorla tahakkum ettiklerini görüyoruz. Bu çağdaş tağutlar yeryüzünde bozgunculuk yaparak kendi nefislerinden kaynaklanan bu kanunlara sahte bir mükemmeliyet süsü vermekte ve İslam'a muhalif bu hükümleri, İslam ülkesi olduğunu iddia eden ülkelerde uygulamaktadırlar.

Buna karşı kendisinin Müslüman olduğunu iddia eden bazı insanlar bu tuğyan ve istikbara karşı sessiz kalıyor, buna rıza gösterip, Allah'ın dininin yeniden hâkim olması için çaba sarf etmiyorlar. Oysa bu iman-küfür savaşıdır. Bir Müslümanın böyle bir kavgada tarafsız kalması düşünülemez.

İnsanların bu kayıtsızlığının en önemli sebebi; birtakım İslami temel kavramların yozlaştırılması

suretiyle bu kavramlara başka manalar verilmesi, dolayısıyla İslami akidenin insanların zihinlerinde net olmayışı ve insanlara açık bir şekilde anlatılmamasıdır. Öyle ise harekete başlayan İslami kadroların ilk ve temel görevi akideyi net bir şekilde ortaya koymak olmalıdır.

Ben de bu gerçekle harekete geçerek akideyi çok yakından ilgilendiren İslam'da irtidat ve mürtedin hükmü konusunu Kur'an ve sünnet ışığında aydınlatmaya çalıştım. Çünkü bu konu İslami literatürünün temel ve en vazgeçilmez meselelerinden birisidir.

Ancak bu konuda bilgi edinmek isteyen kimse pek çok zorlukla karşılaşacaktır. Çünkü gerek bu konudaki temel eserleri temin etmek gerekse de bunları okumak için geniş vakit ayırmak oldukça zordur.

Ayrıca bu kitaplar dağınık bir şekilde tasnif edildiğinden herkesin bundan istifade etmesi imkânsızdır. Dolayısıyla irtidat ve mürtedin hükmü konusunu insanlara basit bir yolla delillerle beraber anlatacak açık ve özet bir çalışmaya ihtiyaç vardır.

Bu kitabı tasnif ederken dört mezhep imamlarının ve bunların dayandıkları delilleri zikretmeyi gerekli gördüm. Çünkü günümüzde insanlar bu noktada ifrat ve tefrit içerisindedirler.

Bir kısım insanlar cahili bir taassupla adeta futbol takımı tutar gibi bir mezhebe bağlanmakta ve her konuda o mezhep imamının sözünü almaktadırlar. Bunu alırken de Kur'an ve sünnette bunun delilini araştırma cihetine gitmemekte adeta imamların

sözü şer'i bir hüccetmiş gibi kabul edilmektedir. Oysa her Müslüman bilir ki İslami hükümler ancak şer'i kaynaklardan istinbat edilir. Mutlak doğru ancak Allah ve rasulünün bildirdiğidir. Bunun dışındaki söz, inanç ve fikirler ise ancak Kur'an ve sünnete uygunluk gösterdikleri nispette doğrudur.

Diğer bir grup ise delillere dayanmak hususunda aşırı gitmekte ve İslam âlimlerinin söz ve içtihatlarını bir kenara atarak, derinlemesine araştırma yapmadan, hadisten hüküm çıkartarak adeta "müctehit" kesilmektedirler. Olaylara bu şekilde bir yaklaşım kendi görüş ve fikirlerini büyük bir hassasiyetle Kur'an ve sünnete dayandırma uğraşında olan ve bu hususta kılı kırk yararak, titizlikle araştırma yapan saygıdeğer İslam âlimlerine ve onların bıraktıkları paha biçilmez değerdeki İslami fıkıh kültürü birikimine yapılan çok büyük bir haksızlıktır.

Bu sebeple onların görüş ve sözlerine itibar etmeyip bir kenara atmak ne kadar büyük bir haksızlıksa bunları Kur'an ve sünnete dayandırmamak da aynı derecede büyük bir gaflet ve cehalettir.

Bu araştırmanın gayesi ise irtidat kavramını ve İslam’da mürtede uygulanacak ahkâmı açıklamak, ayrıca Müslüman kimdir? Bir insan İslam’a girdikten sonra mürted olabilir mi? Müslümanların mürtede karşı tavrı nasıl olmalıdır? Ve bunun gibi sorunları Kur'an ve sünnet çerçevesinde irdeleyerek dört mezhebin görüşleriyle beraber açık ve öz bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Ki herkes bu ölçüler

çerçevesinde İslam’a göre kendi durumunu bilsin ve tavrını belirlesin.

Bu kitabın doğruları İslam’a, hataları ise bana aittir. Rabbimden bu araştırmamı Kur'an ve sünnet çizgisinde yürüme gayretinde olan bütün Müslümanlara hayırlı kılmasını dilerim. Rabbim bu çalışmamı benden kabul buyur ve kıyamet günü beni bununla azıklandır.

Çaba bizden, başarı Allah'tandır.

İRTİDATIN MANASI

İrtidatın sözlük manası: Bir şeyden dönmektir.
İrtidatın şer'i manası: İmam Semerkandi el-Hanefi irtidat hakkında şöyle diyor:

"İrtidat; imandan dönmek ve yüz çevirmekten ibarettir."[1]

Kalyubi eş-Şafi irtidat hakkında şöyle diyor:

"İrtidat; küfür niyeti, küfür sözü veya küfür ameliyle İslam'dan çıkmaktır. Küfrü gerektiren sözün şaka veya inat olması ile bir inanç eseri olması arasında fark yoktur."[2]

İmam İbn-ün Neccar el-Hanbelî irtidat hakkında şöyle diyor:

"Mürted, Müslüman olduktan sonra gerek şaka ve gerek gerçek zorlama olsun, gönüllü olarak küfrü kabul eden kimseye denir."[3]

İmam Aliş el-Maliki'nin irtidat hakkındaki görüşü de şöyledir:

"İrtidat bir Müslümanın, açık bir ifade ile veya irtidatı gerektiren bir söz veya hareketle kâfir olmasıdır. [4]

KUR'AN'DA İRTİDAT KAVRAMI

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Onlar ki imandan sonra kâfir oldular ve küfür yönünde ilerlediler. Onların tevbeleri kabul edilmeyecektir ve işte onlar sapıkların ta

---

1 *(Tuhfetu'l Fukaha c:7 s.134)*

2 *(Kalyubi ve Umeyra 4/174) (Şerhu'l Usul, Ataullah el yazması yaprak: 3)*

3 *(Munteha'l İradad 2/4989)*

4 *(Mineh'ul Celil 4/461)*

kendileridir." (Ali İmran:90)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kimi yüzlerin ak kimi yüzlerin kara olduğu günde, yüzleri kara olanlara gelince (onlara denilir ki)**: "Siz iman ettikten sonra kâfir mi oldunuz**? **Şimdi küfür işlediğinden dolayı azabı tadın bakalım." (Ali İmran: 106)**

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Onlar ki iman ettiler sonra kâfir oldular sonra iman ettiler sonra kâfir oldular ve sonra küfürlerini arttırırlar. Allah onları affetmeyecek ve doğru yola iletmeyecektir." (Nisa: 137)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kalbi iman ile mutmain olduğu halde, gerçek zorlama altında olanlar müstesna, inandıktan sonra Allah'ı inkâr edip gönlünü kâfirliğe açanlara Allah katından bir gazap vardır. Büyük azap da onlar içindir. (Nahl: 106)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İnsanlar içinde Allah'a bir yar kenarındaymış gibi (ucundan) **ibadet edenler vardır. Ona bir iyilik gelirse yatışır, başına bir bela gelirse yüzüstü düşer. Dünyayı da ahireti de kaybeder. İşte apaçık kayıp budur." (Hac: 11)**

Allah, iman ettikten ve Rasulullah'ın hak olduğuna ve apaçık delillerle geldiğine, şehadet ettikten sonra küfre giren bir kavmi nasıl hidayete erdirir. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez." (Ali İmran: 86)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Küfretmiş ve kâfir oldukları halde ölüp gitmiş kimseler, bunların her biri kendini kurtarmak için dünya dolusu altın verecek dahi olsa bu onlardan kabul edilmeyecektir. İşte elem verici azap onlaradır. Onların yardımcıları da yoktur."

(Ali İmran: 91)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İmanı bırakıp küfrü satın alanlar, Allah'a hiçbir şeyle zarar veremezler. Onlar için pek acıklı bir azap vardır." (Ali İmran: 177)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

Onlar ki küfrettiler ve Allah yolundan saptılar ve onlara hidayeti açıkladıktan sonra peygambere karşı isyan ettiler. Onlar Allah'a hiçbir şeyle zarar vermezler ve Allah onların amellerini geçersiz kılacaktır." (Muhammed: 32)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"(Ey Muhammed!) **Sana hürmet edilen ayı, o aydaki savaşı sorarlar. De ki: "O ayda savaşmak büyük suçtur. Allah yolundan alıkoymak, O'nu**

inkar etmek, Mescidi Haram'a engel olmak ve halkını oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük suçtur. Fitne çıkarmak öldürmekten daha büyüktür. Güçleri yeterse dininizden döndürünceye kadar sizinle savaşa devam ederler. İçinizden dininden dönüp kâfir olarak ölen olursa, bunların işleri dünya ve ahirette boşa gitmiş olur. İşte cehennemlikler onlardır, onlar orada temellidirler." (Bakara: 217)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kim imanı inkâr ederse, şüphesiz amelleri boşa gider. O ahirette de kaybedenlerdendir."

(Maide: 5)

SÜNNETTE İRTİDAT KAVRAMI

Sünnette irtidat lafzının zikri birçok yerde geçmektedir. Bazen istilahi manası olan İslam'dan küfre dönmek anlamında bazen de lügat manası ile kullanılmıştır. Fakat hadislerin çoğunda küfür lafzı ile ve kimi zaman "dinini terk eden ve cemaatten ayrılan" tabiri ile zikredilmiştir.

İstilahi manasına bir örnek:

İbn Abbas *radıyallahu anh*'dan rivayet edilmiştir:

"Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gece Beyti Makdis'e iletildi ve yine o gece geri döndü. Kureyş'e, bu gidişini, Beyti Makdis'in alametini ve yoldaki kervanlarını haber verince Hasan (iki

raviden birinin adı) **dedi ki: Bazıları: "Biz Muhammed'in söylediğine nasıl inanırız?" dediler ve İslam'dan irtidat ederek kâfir oldular. Allah, Ebu Cehil ile beraber onların da** (Bedir savaşında) **boyunlarını vurdu." (Ahmed b. Hanbel)**

Küfür manasına bir örnek:

İbni Ömer *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir adam din kardeşine "Ey kâfir!" derse küfür onlardan birinin üzerinde kalır. Kendisine kâfir denilen gerçekten kâfir ise küfür yerini bulmuştur, şayet değilse bu söz söyleyene döner."
(Müslim)

Tebdil (değiştirme) **manasına bir örnek:**

İkrime *radıyallahu anh*'dan rivayet edilmiştir. İbn Abbas dedi ki: Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Dinini tebdil edeni (değiştireni) **öldürün." buyurdu.** [5]

Dinini terk eden ve cemaatten ayrılan manasına örnek:

Abdullah *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

---

[5] *(Buhari, Ebu Davut, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)*

"Bir Müslümanın kanı ancak üç şeyden biri ile helal olur: Evlendikten sonra zina etmek, hak karşılığı olmaksızın bir nefsi öldürmek ve dinini terk edip cemaatten ayrılmak..."

(Buhari-Müslim)

İRTİDATIN ŞARTLARI

Müslümanın mürted olması, kendisinde bazı şartların bulunmasına bağlıdır. Bunlar:

Birincisi: Bulûğ (Erginlik)
İkincisi: Akıl
Üçüncüsü: İhtiyar (serbest irade)

BİRİNCİSİ: BÜLUĞ (ERGİNLİK)

Bulûğ alametleri:
A) Kız ve erkek arasında ortak olan alametler:
1- Yaş
2- İnzal
3- Kıllanma

B) Yalnızca kadınlarla ilgili alametler:
1) Hayız (aybaşı görmek)
2) Hamile olmak

A) Kız ve erkek arasındaki ortak alametler:

1-YAŞ:

Şafiiler, Hanbelîler ve Hanefilerden Ebu Yusuf'a göre; kız ve erkek için Bulûğ yaşı on beştir.**(6)**

Delilleri:

İbni Ömer *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Uhud gününde henüz on dört yaşında bir genç iken savaşa katılmak için Rasulullah'a arz edildim. Rasulullah beni Bulûğ çağına ermiş olarak görmedi ve savaşa çıkmama izin vermedi. Hendek Savaşı olduğunda ise on beş yaşındaydım. Savaşa katılmak için Rasulullah'a arz edilince beni bulûğ çağına ermiş olarak gördü ve izin verdi." (7)

İmam Ebu Hanife ve Malikiler'e göre; erginlik çağı kadınlar için on yedi, erkekler için on sekizdir. **(8)**

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Biz insana anne ve babasına karşı iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Zira annesi onu karnında zorluğa uğrayarak taşımış, onu güçlükle doğurmuştur. Taşınması ve sütten kesilmesi otuz ay sürer. Sonunda erginlik çağına erince ve kırk yaşına varınca: "Rabbim bana ve anne babama verdiğin nimete şükretmemi ve bana hoşnut olacağın yararlı bir işi yapmamı

---

6 *(Merginani-El-Hidaye c:3 s:284)(İbni Kudame-El-Mugni c: 4 s: 509)*

7 *(Tirmizi, İbni Hibban)(Tirmizi bu hadis için Hasen sahih dedi.)*

8 *(Merginani-El-Hidaye c:3 s:284) (Haşiyetu'd Desuki c:3 s:293)*

sağla; bana verdiğin gibi soyuma da salah ver; doğrusu sana yöneldim. Ben kendini sana verenlerdenim" demesi gerekir." (Ahkaf: 15)

İbn Abbas bu ayeti kerimeyi açıklarken ayette geçen; **"ergenlik çağı'**nın**"** on sekiz yaş olduğunu söylemiştir. Kurtubi de bu ayeti kerimeyi aynı şekilde açıklamıştır. [9]

2- İNZAL (Meninin Gelmesi)**:**

Dört mezhep, meni gelmesinin erginlik alameti olduğunda ittifak etmiştir.

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Çocuklarınız inzal (meni gelmesi) **çağına gelince, sizin yanınıza girecekleri zaman, daha önce inzal çağına girmiş olanlar gibi izin istesinler. Allah size ayetlerini böylece açıklar. Allah bilendir, hakimdir." (Nur:59)**

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üç kişiden kalem kaldırıldı: İnzal çağına kadar (meni gelinceye kadar) **çocuktan, uyanıncaya kadar uyuyandan, iyileşinceye kadar deliden..."** [10]

3- KILLANMA:

---

[9] *(Bedaiu's Sanai' c: 7 s: 171-172)*

[10] *(Ahmed, Ebu Davut, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, İbni Hibban) (Hakim bu hadis için "sahihtir" dedi)*

Kıllanma: Kadın ve erkekte tenasül organında çevresinde kılların bitmesidir. Ayva tüyü şeklindeki kıllanmaya itibar edilmez. Dört mezhep, kıllanmanın erginlik alameti olduğunda ittifak etmiştir.

Delilleri:

Atiyete'l-Kuraziy dedi ki:

"Kurayza savaşı günü Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tenasül bölgesi kıllanmış her Yahudinin öldürülmesini emretti. Ben o zaman henüz kıllanmamıştım. Benim durumumu Rasulullah'a arz ettiler. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* beni bıraktı."[11]

B) Yalnızca kadınlarla ilgili alametler:

1-HAYIZ(aybaşı görmek)**:**

Dört mezhep, hayzın kadınlar için erginlik alameti olduğunda ittifak etmiştir.

Delilleri:

Aişe *radıyallahu anha*'dan; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah-u Teâlâ hayız gören kadının namazını, başında başörtüsü olmadan kabul etmez."[12]

---

[11] *(Ebu Davut, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, İbni Hibban) (Tirmizi Bu hadis "Hasen sahih" dedi. Hakim bu hadis için"Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir." dedi)*

[12] *(Ahmed, Ebu Davut, Tirmizi, İbni Mace, İbni Hibban, Hakim. Hakim bu hadis için "Müslim'in şartlarına göre sahihtir." dedi.)*

2- HAMİLE OLMAK:

Hamilelik ancak cima ve inzalden sonra olur. Bir kadın hamile kalırsa, daha önce hayız görmemişse bile, hamile kaldıktan sonra bulûğ çağına girmiş sayılır. Bu sebeple dört mezhep âlimleri, hamileliğin kadınlar için erginlik alameti olduğunda ittifak etmiştir.

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İnsan neden yaratıldığına bir baksın. O erkek ve kadının beli ile göğüsleri arasından alışagelen bir sudan yaratılmıştır." (Tarık: 5-7)

Yukarıda saydığımız erginlik alametlerine ek olarak Şafiiler koltuk altı kıllanmasını da erginlik alameti saymışlardır. [13]

Malikiler ise, bu saydığımız alametlere ek olarak:

1- Koltuk altı kıllanması

2- Erkeklerde gırtlak gelişmesi

3-Erkeklerde ses kalınlaşmasını da erginlik alameti saymışlardır.[14]

ÇOCUĞUN İSLAMI VE İRTİDATI

Şafiiler ve Hanefi'lerden İmam Züfer'e göre; çocuğun İslamı ve irtidatı geçerli değildir**.** [15]

---

13 *(İanetu't-Talibin 3/70)*
14 *(Haşiyetu'd Desuki c:3 s:293)*

Delilleri:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kalem üç kişiden kaldırıldı: İnzal çağına gelinceye kadar (meni gelinceye kadar) **çocuktan, uyanınca kadar uyuyandan, iyileşinceye kadar deliden…"[16]**

Hanefilerden İmam Ebu Yusuf'a ve Hanbelîlerden bazılarına göre çocuğun İslamı geçerli, irtidatı geçerli değildir.[17]

Delilleri:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kalem üç kişiden kaldırıldı: İnzal çağına gelinceye kadar çocuktan..."

Hadiste kalemin çocuktan kaldırılması bulûğa erinceye kadar ona haram yazılmaması demektir. İrtidat öldürülmeyi gerektiren bir meseledir. Çocuk hakkında zinanın hükmü sabit olmadığı gibi irtidatın hükmü de sabit değildir. Zira hadis, çocuğun aleyhine olan durumlarda kalemin işlemeyeceğini

---

15 *(Haşiyetu'l Beycûri c: 2 s: 264 -İbniHacer el-Heysemi c. 9 s: 93 (Esna'l Metalib c:4 s: 12 - El-Mebsut c: 10 s: 120, Fethu'l Kadir c: 14 s: 104)*

16 *(Ahmed, Ebu Davut, Nesei, İbni Hibban, Hakimbu hadis için "sahih"dedi.)*

17 *(El-Bahru'r Raik c: 5 s: 150 –Bedaiu's-Senai c: 3 s:143 El-Mebsut c: 10 s: 122, İbni Kudame El-Mugni c: 9 s: 16)*

gerektirmektedir. Çocuğun İslamı ise sahihtir. Çünkü İslam sırf onun menfaatinedir.[18]

İmam Ebu Hanife, İmam Muhammed, İmam Malik ve İmam Ahmed'e göre; çocuğun İslamı ve irtidatı geçerlidir.[19]

Delilleri:

1-Ali *radıyallahu anh* ve Zübeyr *radıyallahu anh* çocukken Müslüman olmuş ve Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bunların Müslümanlığını kabul etmiştir.

2- Allah-u Teâlâ Yahya *aleyhi selam*'ı daha çocukken nebi yapmıştır.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Ey Yahya! Kitab'a kuvvetle sarıl" deyip daha çocukken ona hüküm verdik." (Meryem: 12)

3- Ebu Zerr *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Rabbimden bir haberci geldi ve bana "La ilahe illallah'a şehadet ederek ölen kimse için cennetlik olduğunu bildirdi." Dedim ki:

"Zina etse, hırsızlık yapsa da mı?"

"Evet" buyurdu.” **(Buhari)**

Enes b. Malik *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

---

18 *(İbni Kudame El-Mugni c: 8 s: 551, El-Mebsut-Serahsi c: 10 s:122)*

19 *(İbn Abidin c: 4 s: 257, El-Mebsut-Serahsi c: 10 s:120-122, İbni Kudame El-Mugni c: 4 s: 15, Haşiyetu’d-Desûki c: 4 s: 361 – Keşşafu’l Kına’ c: 6 s: 168)*

"La ilahe illallah Muhammedun Rasulullah'a şehadet edinceye, bizim kıblemize yönelinceye, kestiğimiz hayvanlardan yiyinceye, bizim namazımız gibi namaz kılıncaya kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Eğer bunu yaparlarsa (kısası gerektiren bir suç dışında) **malları ve kanları bize haram olmuş olur ve Müslümanların haklarına sahip olurlar."[20]**

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her çocuk fıtrat üzere doğar ve daha sonra anne ve babası onu Yahudileştirir veya Hıristiyanlaştırırlar. Tâ ki lisanı ya mü'min ya da kâfir olarak onu belli eder." (Buhari, Müslim)

Çocuk, bu hadislerin genel anlamına dahildir. Çünkü İslam başlı başına ibadetten ibaret olduğundan, mümeyyiz olan çocuğun namazının sevabı olduğu gibi İslamı da sahihtir. Çünkü Allah kullarını Dar-üs Selama davet etmekte ve icabet etmeyenleri ateş ve acıklı bir azapla tehdit etmektedir. Hal böyle iken Allah'ın davetine icabet etmek ve Allah'ın yoluna devam etmek isteyen çocuğa mani olmak Allah'ın ateşinden ve azabından kurtulmak istediği halde onu azaba bağlamak ve ateşe mahkûm etmek caiz değildir.

Çocuğun İslamını kabul eden âlimler onun Müslüman sayılabilmesi için; Allah-u Teâlâ'nın ortağı, eşi, dengi ve benzeri olmadığını, mahlûkata benzemekten uzak olduğunu, Muhammed *sallallahu*

---

20 *(Buhari, Ebu Davut, Tirmizi, Nesei)*

aleyhi ve sellem'in O'nun kulu ve rasûlü olduğunu bilip anlaması gerektiğini söylemişlerdir.

Çocuğun irtidatını geçerli sayan âlimler bulûğ çağına ermeden öldürülmeyeceğini söylemişlerdir. Bulûğ çağına erince irtidatında devam ederse öldürülür. İslam'ı kabul ederse öldürülmez.

İKİNCİSİ: AKIL

1- DELİNİN İRTİDATI:

"**Dört mezhebe** göre; delinin İslamı da irtidatı da geçerli değildir. Bazen deli bazen aklı başında olan kişinin irtidatı geçerli değildir. Fakat aklı başında olduğu sırada irtidat ederse irtidatı geçerlidir.[21]

Delilleri:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kalem üç kişiden kaldırıldı: İnzal çağına kadar çocuktan, uyanıncaya kadar uyuyandan, iyileşinceye kadar deliden…"[22]

2- SARHOŞUN İRTİDATI:

Sarhoş; konuştuğunu bilmeyen saçmalayan kişidir.

---

[21] *(Bedaiu's senai' c: 7 s:143 –El-Bahru'r Raik c: 5 s: 129, İbni Kudame-El-Mugni c: 4 s: 129, Makdisi-El-İkna c: 4 s: 397 , İmam Şafii-el-Umm c: 6 s: 148)*

[22] *(Ahmed, Ebu Davut, Nesei, İbni Hibban) (Hakim bu hadis için "sahih" dedi.)*

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Ey iman edenler! Sarhoşken ne dediğinizi bilene kadar namaza yaklaşmayın." (Nisa: 43)

Hanbelîler, Şafiiler ve Malikilere göre; sarhoşun irtidatı geçerlidir. Sarhoş kendine gelmeden ve tevbeye çağrılmadan öldürülmez. Malikilere göre; sarhoş, içkinin haram olduğunu bilerek içiyorsa ve sarhoşken irtidat ederse irtidatı geçerlidir. Fakat içkinin haram olduğunu bilmeyerek içiyorsa irtidatı geçersizdir. [23]

Delilleri:

1- Sahabeler *radıyallahu anhum* sarhoşa iftiracının haddini uygulamışlar ve **"bu nasılsa sarhoştur ne dediğini bilmiyor, onun için bunu mazur görelim"** diye düşünüp bu uygulamadan vazgeçmemişlerdir.

"Ömer b. Hattab *radıyallahu anh* sahabelere içki içenin haddi hakkında danışarak dedi ki: "İnsanların (kırk sopa olan) **bu haddi azımsadıklarını ve içki içenlerin arttığını görüyorum. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?"**

Ali b. Ebi Talib *radıyallahu anh* dedi ki:"Benim görüşüm seksen değnekle hadlendirilmesidir. Çünkü bir kimse içki içerse sarhoş olur, sarhoş olursa saçmalar, saçmalarsa iftira atar. Bu yüzden iftiracının haddiyle hadlendirilsin."

---

[23] *(İmam Şafii-el-Umm c: 6 s: 148, El-İnsaf c:10 s: 331-332, Mugnil Muhtac 4/363, İbni Kudame-El-Mugni 9/25-26)*

Ömer b. Hattab ve sahabeler *radıyallahu anhum* bunu uygun görerek sarhoşu iftiracının haddi olan seksen değnekle hadlendirmişlerdir."[24]

2-Sarhoşun boşanması sahih olduğuna göre irtidatı da sahihtir.

3- Sarhoş, sarhoşken yapamadığı ibadetlerden sorumlu olduğu gibi irtidatı da geçerlidir.

Haniflere göre; sarhoşun irtidatı geçerli değildir.[25]

Delilleri:

1- "Hamza *radıyallahu anh* içki henüz yasaklanmamışken sarhoş oldu ve Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile yanındakilere: **"Siz benim ve atalarımın ancak köleleri olabilirsiniz" dedi." (Müslim)**

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onu, sarhoşken bu sözü söylediğinden dolayı cezalandırmadı.

2- "Sarhoşun biri de akşam namazında **"el-Kâfirun"** suresini okurken **"la"**ları düşürerek okudu. Bunun üzerine şu ayeti kerime nazil oldu: **"Ey iman edenler! Sarhoşken ne dediğinizi bilene kadar namaza yaklaşmayın."(Nisa: 43)** ve bu kişinin irtidatına hüküm verilmedi.[26]

---

[24] *(Malik, Şafii, Abdurrezak, Beyhaki, Dare Kutni, Hakim) (Hakim ve Zehebi bu hadis için sahih demişlerdir.)*

[25] *(Serahsi-El-Mebsut 10/123)*

[26] *(El-Mebsut 10/123)*

Bu ayetten anlaşılıyor kim sarhoş ve aynı zamanda delinin irtidatı geçerli değildir. O halde karısı da kendisinden boş düşmez.

ÜÇÜNCÜSÜ: İHTİYAR (Serbest İrade)

A-BASKI KARŞISINDA İRTİDAT ETMEK

Baskı (ikrah) **iki türlüdür:**

1- Tam veya zorlayıcı (mülci) **ikrah:**

Canın Ölüm tehlikesine maruz kalması, vücut organlarından birinin telef olma tehlikesi, sakat bırakacak derecede ağır dayak veya zengin birinin bütün malının elinden alınması halinde -eğer müslümanlar bu maldan faydalanıyor ve bu malın yokluğunda çok zor duruma düşeceklerse- bütün bunlar zorlayıcı baskı hükmündedir. Bu tür baskı ihtiyarı ortadan kaldırır.

2- Zorlayıcı olmayan baskı: Malın kısmen telef olması şeklinde bir tehdit, hapis, bir organı sakat bırakmayacak derecede dayak gibi... Bu tür baskılar ihtiyarı bozmaz.

Zorlayıcı baskı karşısında küfür sözü söyleyen kişinin kâfir olmadığı, zorlayıcı baskı dışındaki baskılar karşısında küfür sözü söyleyen kişinin ise, bu sözü söylerken kalbinin imanla dolu olduğunu iddia etse bile, kâfir olduğuna dört mezhebin imamları ittifak etmişlerdir.[27]

Zorlayıcı baskı karşısında küfür sözü söyleyen kişinin kâfir olmadığının Kur'an ve sünnetten delili:

---

[27] *(Bedaiu's senai' c: 9/4483 –Eş-Şerhu's-Sagir 2/548-549, Eş-şerhu'l Kebir 10/109, Serahsi-El-Mebsut 10/123 –Aliş Minehu'l Celil Şerhi 4/470 - İbni Kudame El-Mugni 8/152 , İmam Şafii el-Umm c: 6/152)*

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kalbi imanla dolu olduğu halde, baskı altında olan kimse müstesna, inandıktan sonra Allah'ı inkâr edip kalbini küfre açanlara Allah katından bir gazap vardır. Büyük azap da onlar içindir.

(Nahl: 106)

Bu ayetin iniş sebebinin, müşriklerin Ammar b. Yasir *radıyallahu anh*'ı yakalayıp işkence yaparak ona küfür sözü söyletmeleri olduğu rivayet edilmiştir. Ammar *radıyallahu anh* bu olaydan sonra hemen Rasulullah'a gidip durumu anlatınca Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona:

"Şayet dönerlerse sen de dön. (Yani onlar işkenceye dönerlerse sen de istediklerini söylemeye dön)**" buyurdular.**[28]

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ümmetimin yanılarak, unutarak ve baskı altında kalarak işledikleri bağışlanmıştır."

(Tabarani)

Dört mezhebin imamlarına göre zorlayıcı baskı altında olan kişinin eziyetlere sabredip küfür sözü söylememesi, söylemesinden daha hayırlıdır ve bu kişi eğer ölürse şehitlik mertebesine erişir. Fakat küfür sözü söyleyip kurtulduktan sonra kâfirlere daha fazla zarar vereceğine inanırsa küfür sözü söylemesi, söylememesinden daha hayırlıdır.[29]

---

28 *(İbni Cerir, Beyhaki)*

29 *(Bedaiu's Senai 9/4479 , El-Mebsut 24/43-44,El-Mugni Şerhu'l Kebir 10/109, El-Huşeri 8/70 , Haşiyetu'd Desuki 4/309 ,El-Mugni10/109)*

Zorlayıcı baskı altında eziyetlere sabredip küfür sözü söylememenin daha hayırlı olduğunun delili:

1-Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim (küfre girmesi için) **zorlanır ve imanında sebat edip öldürülürse, kıyamet gününde arşın gölgesinde olacaktır." (Ahmed b. Hanbel)**

2- Enes *radıyallahu anh*'dan; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdu ki:

"Kimde üç şey bulunursa imanın tatlılığını tatmış olur. Allah ile Rasulü kendisine en sevgili olmak, bir kimseyi ancak Allah için sevmek, Allah onu küfürden kurtardıktan sonra yine küfre dönmekten ateşe atılacakmışçasına hoşlanmamak..." (Buhari, Müslim)

3- Habbab b. Eret *radıyallahu anh*'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"İslam'ın ilk günlerinde Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Ka'be'nin gölgesinde kaftanını yastık yapmış dayandığı sırada kendisine (Kureyş müşriklerinin işkencelerinden) **şikayet ettik:"**

"Ya Rasulullah! Bizim için Allah'tan yardım dileyemez misiniz? Bunların zulmünden kurtulmamız için Allah'a dua etmez misiniz?" demiştik.

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden önceki ümmetler içinde öyle bir kişi bulunmuştur ki müşrikler tarafından onun için yerde bir çukur kazılır, o kişi çukura başı dışarıda kalarak gömülürdü. Sonra bir testere getirilir, başı üstüne konularak ikiye bölünürdü de bu işkence o mü'mini dininden döndürmezdi. Bir başkasına da demir taraklarla etinin altındaki kemiği ve siniri taranarak işkence edilirdi de o işkence o mü'mini dininden döndürmezdi.

Ashabım! Allah'a yemin ederim ki şu İslam dini herhalde ve muhakkak kemale erecektir. Öyle ki koyun sahibi, kurt yanlarında iken koyunlarını bırakıp San'a'dan Hadramut'a kadar gidecek, Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmayacaktır. Fakat ashabım siz acele ediyorsunuz."

(Buhari, Müslim)

4- Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Hazırladıkları hendekleri, tutuşturulmuş ateşle doldurarak onun çevresinde oturup, inanmış kimselere dinlerinden dönmeleri için yaptıkları işkenceleri seyredenlerin canı çıksın."

(Buruc: 4-7)

Bu ayeti kerime, kâfir bir kral ile ona karşı çıkan mü'min topluluk hakkında inmiştir.

Kral, yolların ağızlarında hendekler açılmasını emretti. Derhal hendekler kazılıp açıldı. Oralarda büyük ateşler yaktırdı ve: "Kim dininden dönmezse onu bu ateş çukurlarının

içine atıp yakın" emrini verdi. Bu emir üzerine hükümdarın askerleri faaliyete geçtiler. Ve iman edenleri o ateş çukurlarına atıp yaktılar. Nihayet sıra beraberinde küçük bir çocuğu bulunan bir kadına gelince kadın ateş çukuruna düşmekten irkilip geri çekildi. Bunun üzerine çocuğu ona:

"Ey anneciğim! Sabret, çünkü sen hak üzeresin" dedi. (Müslim)

5- El- Esram *radıyallahu anh*'ın Abdullah *radıyallahu anh* hakkında şöyle dediği rivayet edildi:

"Bir adam kâfirlerin eline esir düşerse ve küfre girmesi için zorlanırsa onlara icabet etsin mi? (Yani onların istediği küfrü işlesin mi?) **diye sordu:**

Abdullah *radıyallahu anh* bu kişinin kâfirlere icabet etmesini çok çirkin gördü ve şöyle dedi:

"Bunun durumu Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabı hakkında inen ayete (Nahl: 106'yı kastederek) **benzemez. Âyet, kâfirler tarafından yakalanıp küfür sözü söylemesi için zorlanan ve bu sözü söyledikten sonra tamamen serbest bırakılan kimse hakkında inmiştir. Söylediğin kişiler ise küfre zorlanır ve bu hal üzere yaşamaları istenir. Küfür olan kelimeyi söylemesi için zorlanan kişi, bunu söyledikten sonra serbest bırakılıp dilediğini yapabilecekse bu söz ona zarar vermez. Fakat diğerleri ise kâfirler arasında devamlı kalmaya zorlanırlar, haramları helal, helalleri haram yapmaya, farz ve vacipleri terk etmeye, haram işlemeye,**

Müslüman kızları kâfir erkeklerle evlendirip kâfir çocuklar doğurmaya zorlanırlar. Bu hareketler onları İslam'dan çıkmaya yöneltir ve gerçek küfre sevk eder."[(30)]

B- BASKI KARŞISINDA MÜSLÜMAN OLMAK

1-Hanefiler ve Şafiilere göre; baskı karşısında Müslüman olan kişinin İslamı geçerlidir.[(31)]

Delilleri:

Akli delil: Bunlar her ne kadar baskı altında Müslüman olmuş olsalar da zahiren İslamı kabul etmiş olduklarından Müslüman hükmündedirler. Daha sonra Müslüman cemaat arasında yaşayıp İslam'ın güzelliklerini gördükten sonra gerçek mü'min olabilme ihtimali olduğundan zahiren Müslüman oldukları geçerli sayılır.[(32)]

2- Hanbelîler ve Malikilere göre; baskı karşısında Müslüman olan kişinin Müslümanlığı geçerli değildir.[(33)]

Delilleri:

1- "Dinde zorlama yoktur"(Bakara: 256) ayeti kerimesi zorlamanın caiz olmadığının delilidir.

2-Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

---

[30] *(El-Mugni Şerhu'l Kebir 10/109)*

[31] *(Bedaiu's Senai 9/4484)*

[32] *(Bedaiu's Senai 9/4484-4485)*

[33] *(Münteha'l İradat 2/502 –İbni Kudame-El-Mugni8/560 – Aliş Minehu'l Celil Şerhi 4/470)*

"İnsanları mü'min olmaya sen mi zorlayacaksın?" (Yunus:99)

Bu ayeti kerimeden anlaşılıyor ki zorlanmış kişinin İslamı her ne kadar kendisi için hayırlı ise de isteyerek kabul etmedikçe geçerli değildir.

3-Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kitap ehliyle ancak iyilikle tartışın?"

(Ankebut:46)

Bu ayeti kerimeden anlaşılıyor kitap ehli İslam'a girmek için zorlanılmaz. Ancak güzel ve etkileyici sözlerle İslam'a davet edilir ve onlarla uygun bir şekilde tartışılır.

C- BASKI ALTINDA MÜSLÜMAN OLAN KİŞİNİN İRTİDATININ HÜKMÜ

Hanefilerden İmam Muhammed dışındaki bütün imamlara göre; baskı altında Müslüman olan kişi irtidat ederse öldürülmez, hapsedilir. İmam Muhammed'e göre öldürülür.[34]

Delilleri:

Maliki ve Hanbelîler, baskı karşısında Müslüman olan kişinin İslamını geçerli saymadıkları için irtidatını da geçerli saymazlar.

Hanefiler, baskı altında Müslüman olan kişinin İslamını, sonradan Müslüman cemaat arasında

---

[34] *(Bedaiu's Senai 9/4484-4486, İbni Kudame-El-Mugni Şerhu'l Kebir 7/107, El-Fetevayı Hindiye 2/257, Serahsi-El-Mebsut 10/123 - Aliş Minehu'l Celil Şerhi 4/470)*

yaşayıp İslam'ın güzelliklerini gördükten sonra gerçek mü'min olma ihtimali olduğundan geçerli saymışlardır. Hanefilerin görüşüne göre, bu kişi sonradan irtidat ederse gerçek mü'min olabilme ihtimali kaybolur ve bu İslam'dan dönme değil, eski itikadında ısrar etme anlamını taşıyacağından öldürülmeyip hapsedilir.[35]

İmam Muhammed'in delili ise şu hadistir:

"La ilahe illallah deyinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Eğer bunu yaparlarsa kısası gerektiren bir suç dışında malları ve kanları bize haram olmuş olur." (Buhari, Müslim)

İmam Muhammed, bu hadisi delil getirerek "La ilahe illallah" diyen kişiyi zahiren Müslüman kabul etmiş ve irtidatı halinde öldürülmesi gerektiğini belirtmiştir.

İRTİDAT NASIL OLUR?

İrtidatı; itikadi irtidat, sözlü irtidat, ameli irtidat ve terk irtidatı olmak üzere dört bölüme ayırabiliriz. Bu bölümler arasında bazen iç içe girmeler olduğuna şahit olacağız.

İTİKADİ İRTİDAT

---

35 *(Bedaiu's Senai 9/4485)*

İtikadi irtidat: Şehadetin manasını bozacak ya da onaters düşecek herhangi bir düşünce veya inanıştır. İtikadi irtidatı üç bölümde inceleyebiliriz:

1-ALLAH (C.C) HAKKINDA İTİKADİ İRTİDAT:

Bütün âlimler; ibadette Allah'a şirk koşan, Allah ile kendisi arasında aracı bulunduran, (bu aracılara) bel bağlayan, dua eden ve dilekte bulunan, Allah'ın varlığını inkâr eden, Allah'ın sabit sıfatlarından birini bilerek reddeden, Allah'ın isim veya sıfatlarından biriyle alay eden, Allah'ı şanına ve yüceliğine yakışmayan sıfatlarla vasfeden, Allah'a eş veya oğul isnat eden, Allah'ın herhangi bir şeyi sebepsiz veya hikmetsiz yarattığına veya yaratabileceğine inanan, ölümden sonra dirilmek, hesap, cennet, cehennem, melekler, cinler ve azap gibi O'nun var dediğine yok diyen ya da yok dediğine var diyen, âlemin ezeli veya ebedi olduğuna inanan ya da bunda şüphe eden, Allah-u Teâlâ bunu bana emrederse yapmam diyen, ruhların bir canlıdan diğer canlıya geçtiğine inanan, Kur'an-ı Kerim'in Allah katından olmadığına inanan, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yalancı olduğuna inanan, Ali *radıyallahu anh*'ın ilah ya da peygamber olduğuna inanan, Kur'an-ı Kerim'in kıyamete kadar her yerde tatbik edilmeyeceğine inanan, şeriatın dışındaki kanunları insanlara uygulayan, Allah'ı dünya gözüyle gördüğünü iddia eden, peygamberlik iddiasında bulunan ve bu kimseye inanan, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve*

sellem'in sünnetini hafife alan veya alay eden kişilerin kâfir olduğunda ittifak etmişlerdir.[36]

---

36 *(El-Fetevayı Hindiye 2/258, El-Bahru'r Raik 5/129-131, Haşiyetu'l Huraşi 8/63-64, Mevahibu'l Celil 6/280, El-İnsaf 10/326, Nihayetu'l Muhtac 7/135-136, İbni Kudame El-Mugni Şerhu'l Kebir 8/565 - Aliş Minehu'l Celil Şerhi 4/461)*

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"(Ey Muhammed!) **De ki: "O Allah tektir. Allah her şeyden müstağni ve her şey O'na muhtaçtır. O doğurmamış ve doğmamıştır. Hiçbir şey O'na denk değildir." (İhlas: 1-4)**

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar." (Nisa: 116)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Rasul ve inananlar ona Rabbinden indirilene iman ettiler. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına, Rasullerine iman ettiler." Rasullerin arasında hiçbirini ayırt etmeyiz, işittik, itaat ettik, Rabbimiz! Affını dileriz, dönüş sanadır." dediler." (Bakara:285)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah'la beraber başka ilaha tapma! "O'nun dışında her şey helak olacaktır. Hüküm, O'nundur ve O'na döneceksiniz." (Kasas: 88)

"Hüküm vermek ancak Allah'a aittir. Kendisinden başkasına değil yalnız O'na kulluk etmenizi emretmiştir. Dosdoğru olan din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler." (Yusuf: 40)

"Hayır, Rabbine ant olsun ki; aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem tayin edip

sonra haklarında verdiğin hükümden dolayı içlerinde bir sıkıntı duymadan kendilerini tamamen teslim etmedikçe iman etmiş olmazlar.” (Nisa: 65)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"De ki: Size 'Allah'ın hazineleri elimdedir' demiyorum. Gaybı da bilmiyorum. Size 'ben meleğim' demiyorum. Ben ancak bana vahyolunana uyuyorum. De ki: 'Görenle görmeyen bir midir?' Düşünmüyor musunuz?" (En’am: 50)

2- KUR'AN-I KERİM HAKKINDAKİ İTİKADİ İRTİDAT:

Kuran’ın tümünü veya bir kısmını, hatta Kuran’dan olduğu icma ile sabit olan bir harfini bile inkâr eden dört mezhebe göre kâfirdir. Kur'an’da çelişki olduğunda, icazında ve benzerinin getirileceği hususunda ve kıyamete kadar hükmünün geçerli olacağında şüphe etmek, Kur'an-ı Kerimin ayetlerini hafife almak, alay etmek, hakaret etmek, bilerek Kur'an-ı Kerimin üstüne basmak, pisliğe atmak dört mezhebe göre küfürdür.

Ayrıca Kur'an'ın eksik olduğuna, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Kur'an'dan bazı şeyleri açıklamayıp gizlediğine, bazı ayeti kerimelerde namaz, oruç, hac gibi ibadetlerin farziyetini

kaldıracak bâtıni ve gizli manalar olduğuna inanmak dört mezhebe göre küfürdür.[37]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kur'an'ı durup düşünmüyorlar mı? Eğer O Allah'tan başkasından gelseydi onda çok aykırılıklar bulurlardı." (Nisa:82)

"De ki: İnsanlar ve cinler birbirine yardımcı olarak bu Kur'an'ın bir benzerini ortaya koymak için bir araya gelseler and olsun ki yine de bir benzerini ortaya koyamazlar." (İsra:88)

"Ey Muhammed! Eğer biz Kur'an'ı bir dağa indirmiş olsaydık sen onun Allah korkusuyla baş eğerek parça parça olduğunu görürdün. Bu misalleri düşünsünler diye veriyoruz." (Haşr:21)

"Elif, Lam, Ra. İşte bunlar hikmetli kitabın ayetleridir." (Yunus:1)

"Elif, Lam, Ra. Bu kitap Hakim ve Haberdar olan Allah tarafından, başkasına kulluk etmeyesiniz diye, ayetleri kesin kılınmış sonra da uzun uzadıya açıklanmış bir kitaptır." (Hud:1-2)

---

37 *(El-Bahru'r Raik 5/133–134, Haşiyetu'd Desûki 2/264, Metalibu Uli'n-Nuha 6/279, El-Bahru'z Zahhar 6/204, El-Mugni-İbni Kudame 8/584, Makdisi - El-İkna 4/297, Subki - Feteva 2/577)*

“**İnsanlar bir tek ümmetti. Allah** (onlara) **müjdeleyici ve korkutucu nebiler gönderdi. Onlarla birlikte insanların ihtilafa düştükleri şeylerde hüküm vermeleri için kitabı hakla indirdi.** (Hâlbuki) **kendilerine kitap verilenler apaçık deliller kendilerine geldikten sonra** (sırf) **aralarındaki bağydan dolayı ihtilafa düştüler. Bunun üzerine Allah kendi izniyle iman edenleri, ihtilafa düştükleri hakka ulaştırdı. Allah dilediğini doğru yola eriştirir**.” **(Bakara: 213)**

Allah, ayetleri birbirine benzeyen ve yer yer tekrar eden kitabı, sözlerin en güzeli olarak indirmiştir. Rablerinden korkanların bu kitaptan tüyleri ürperir. Sonra hem derileri hem de kalpleri Allah'ın zikrine yumuşar ve yatışır. İşte bu kitap Allah'ın doğruluk rehberidir. Allah kimi de saptırırsa artık ona yol gösteren bulunmaz."

(Zümer:23)

3- İRTİDATI GEREKTİREN İTİKADİ MESELELER:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in haber verdiği şeylerin bir kısmında yalancı olduğuna inanmak ya da içki içmek, zina etmek, faiz yemek gibi haram olduğunda ittifak edilen şeyleri helal görmek, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetiyle alay etmek; **"Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yemekten sonra üç parmağını yalardı"**

denildiğinde; **"Bu görgü kurallarına uymaz"** demek. Rasulullah'ın herhangi bir sünneti hatırlatıldığında küçümseyerek **"Bu, sünnet de olsa yapmam"** demek veya kiliseler, havralar ve sinagogların Allah'ın evi olduğuna ve orada Allah'a tapıldığına inanmak, İslam dininden başka kanun ve şeriat kabul edenleri tekfir etmemek veya onların küfründe şüphe etmek dört mezhebe göre küfürdür.

Allah'a ulaşmak için Rasulullah'ın yolundan başka yol olabileceğine, Rasulullah'ın şeriatından başka bir şeriata uyularak doğru yolun bulunabileceğine veya bazı velilerin Rasulullah'ın şeriatının dışına çıkmalarının onlara bir zarar vermeyeceğine inananın veya küfür üzerinde tereddüt edenin ya da gelecekte kâfir olmayı düşünen kimsenin o anda kâfir olduğu konusunda dört mezhebin imamları ittifak etmişlerdir.[38]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kim İslam'dan başka bir dine yönelirse onun ki kabul edilmeyecektir. O ahirette de kaybedenlerdendir." (Ali İmran:85)

"Onlara de ki: Allah'ın, ayetleri ve rasulu ile mi alay ediyorsunuz? Özür beyan etmeyin. Çünkü iman ettikten sonra küfre girdiniz."

(Tevbe:65-66)

---

[38] *(Mugni'l Muhtac 4/135, Keşşafu'l Kına' 6/170, El-Mugni-İbni Kudame 2/584, Makdisi El-İkna 4/297, İbni Hacer-El-İlam 2/50, Bedru'r Reşid risalesi el yazması yaprak:2)*

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah'a itaat edin. Rasule itaat edin. Karşı gelmekten çekinin. Eğer yüz çevirirseniz bilin ki rasullerimize düşen sadece açıkça tebliğ etmektir."
(Maide: 92)

"Sana da insanlara gönderileni açıklayasın diye Kur'an'ı indirdik. Belki düşünürler."
(Nahl: 44)

SÖZLÜ İRTİDAT

1) ALLAH (C.C)'A SÖVMENİN HÜKMÜ:

Gerek şaka gerek ciddi gerekse alay şeklinde Allah'a söven kişinin küfre girdiği hususunda alimler ittifak etmişlerdir. Bunların delilleri ise şu ayet'i kerimedir:

"Onlara niçin alay ettiklerini sorarsan: "Biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk" derler. Onlara de ki: 'Allah, ayetleri ve rasulü ile mi alay ediyorsunuz? Özür beyan etmeyin. Çünkü iman ettikten sonra küfre girdiniz." (Tevbe: 65-66)

Hanefiler, Şafiiler ve **Malikilere** göre; Allah'a söven kişinin, küfre girdikten sonra tekrar iman ederse imanı kabul edilir ve o kişi öldürülmez.

Hanbelîlere göre ise, üç defa tekrarlamamak şartıyla sövdükten sonra tevbe edip iman ederse imanı kabul edilir, aynı zamanda ta'zir ve te'dip edilir. Fakat bu suçu üç kere işlerse bu kez tevbesi kabul edilmez ve öldürülür.[39]

[39] *(Seyfu'l Meşhur Muhyiddin yazma eser yaprak: 2, Şerhu'l Hureşi-El-Hureşi 8/74 - El-Mugni-İbn Kudame 8/565, El-Furu - İbni Muflih yazma eseri 2/160, Es-Sarimu'l-Meslul İbni Teymiye s:550)*

2- RASULULLAH (S.A.S)'A SÖVMENİN HÜKMÜ:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e söven, onunla alay eden, ona iftira eden veya ona kara derili, kısa boylu diyen veya yanılmak unutmak gibi noksan sıfatlar izafe eden veya kadınlara meyilli olduğunu söyleyen, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şânını düşürecek herhangi bir söz söyleyen, hareket veya sözü ile Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sözünü reddetmeyi kasteden kişi dört mezhebe göre kâfir olur, tevbesi kabul edilmeden öldürülür. Tevbe etmezse mürted olarak, tevbe ederse had cezası olarak öldürülür.

Tevbesinin kabul edilmeyip öldürülmesinin nedenine gelince, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i ve dolayısıyla ümmetini incitme esası olmasına dayanmaktadır. Tevbe ancak Allah'ın hakkı olan yerde kabul edilir. Fakat kul hakkı olan yerde tevbenin geçerli olabilmesi o kulun hayatta iken rızasına bağlıdır. Nitekim Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* İslam'ın yeni yayıldığı zamanlarda hikmet ve maslahat icabı birçoğunu affetmiştir.[40]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

---

[40] *(Eş-Şifa-Kadi İyaz 2/474, Haşiyetu Reddu'l Muhtar 4/232-233 El-Bahru'r Raik 5/135, Mevahibu'l Celil 6/285-288, El-Hureşi 8/70-77, Subki-Es-Seyfu'l Meslul yazma eser yaprak: 4, Muhyiddin-Es-Seyf-ul Meşhur yazma eser yaprak: 2, Behram Eş-Şamil yazma eser 2/171, İbni Dayvan Menaru's-Sebil 2/409, İbni Teymiye-Es-Sarimu'l Meslul s:22)*

"İkiyüzlülerin içinde o (Rasulullah kastediliyor) **her şeye kulak kesiliyor" diyerek peygamberi incitenler vardır. De ki: O kulak Allah'a inanan ve mü'minlere inanan, sizin için hayırlı olan içinizden inanan kimselere rahmet olan bir kulaktır. Allah'ın rasulunü incitenlere can yakıcı azap vardır." (Tevbe:61)**

"Allah'a ve rasulüne karşı koymaya kalkışan için ebedi kalacağı cehennem ateşi bulunduğunu bilmezler mi? Büyük rezillik budur."

(Tevbe:63)

"Allah'a ve rasulüne karşı gelenler işte onlar en alçak kimselerle beraberdirler."

(Mücadele: 20)

"Onlara niçin alay ettiklerini sorarsan: "Biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk" derler. Onlara de ki: "Allah, ayetleri ve Rasulü ile mi alay ediyorsunuz? Özür beyan etmeyin. Çünkü iman ettikten sonra küfre girdiniz." (Tevbe: 65-66)

"Allah ve rasulü'nü incitenlere, Allah dünyada da ahirette de lanet eder. Onlara alçaltıcı bir azap hazırlar." (Ahzab:57)

Muhammed İbn Sehl'den demiştir ki:

"Ali İbn el-Mediniy'in şöyle dediğini duydum: Mü'minlerin emirinin huzuruna gelince bana dedi ki:

"Rasulullah'a söven kişinin öldürülmesi gerektiğine dair senedi sağlam bir hadis biliyor musun?"

"Evet" dedim. Ve şunu naklettim: Abdur-rezzak'tan o da Muammer'den o da Semmek ibn Fadl'dan o da Urve ibn Muhammed'den o da Belkın'dan bir adamın şöyle dediğini söylemişlerdir:

"Rasulullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'e söven bir adam vardı. Rasulullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **dedi ki:**

“Kim beni bu düşmandan kurtaracak?” Halid ibn Velid:

"Ben" dedi. Rasulullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **Halid b. Velid'i göndererek o adamı öldürttü. Ali ibn el-Mediniy dedi ki:**

“Bu rivayet müsnet değildir. Hadisi rivayet eden kişi bu isimle (Belkın'dan bir adam ismiyle) **tanınır. O adam Rasulullah'a geldi. O'na biat edip Müslüman oldu. Sahabeler arasında tanınmış bir kişiydi." Böyle deyince mü'minlerin emiri bana bin dinar verdi."[41]**

3- DİĞER PEYGAMBERLERDEN BİRİNE SÖVMENİN HÜKMÜ:

Dört mezhebe göre; peygamberimize söven kişi kâfir olduğu gibi peygamberliği kesinleşmiş olan bir peygambere söven de kâfirdir. Tevbesi kabul

---

41 *(Ebu Muhammed bu hadis için “Senedi sahihtir” dedi.)*

edilmeden öldürülür. Fakat peygamberliği kesin olmamış ise ona söven kişi öldürülmez, te'dip ve işkence etmek gerekir.[42]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah'ı ve Rasulullerini inkâr eden, Allah'la rasulleri arasını ayırmak isteyen "Bir kısmına inanır bir kısmını inkâr ederiz" diyerek ikisi arasında bir yol tutmak isteyenler, işte onlar gerçekten kâfir olanlardır. Kâfirlere ağır bir azap hazırlamışızdır." (Nisa: 150-151)

"Allah'a, bize gönderilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a ve torunlarına gönderilene, Musa'ya ve İsa'ya verilene, Rableri tarafından peygamberlere verilene, onları birbirinden ayırt etmeyerek inandık. Biz, O'na teslim olanlarız" deyin." (Bakara:136)

4- RASULULLAH (S.A.S)'IN HANIMLARINA SÖVMENİN HÜKMÜ:

a) Aişe (r.a)'a sövmenin hükmü:

Aişe *radıyallahu anha*'nın Allah tarafından temize çıkarıldığı halde **"zina etti"** diyerek o'na iftira eden

[42] *(Muhyiddin-Seyfu'l Meşhur yazma eser yaprak: 2, Behram Eş-Şamil yazma eser c:2 y: 171, İbni Teymiye-Es-Sarimu'l Meslul s:570, El-Hısni-Kifayetu'l Ahyar 3/200)*

kişi dört mezhebe göre kâfirdir ve öldürülmesi gerekir.[43]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ ifk hadisesinde Aişe *radıyallahu anha* 'yı temize çıkardıktan sonra şöyle buyuruyor:

"Allah sizi ikaz ediyor. O hadisenin benzerine bile asla dönmeyesiniz. Eğer mü'min iseniz."

(Nur:17)

Yani "her kim dönerse mü'min değildir." demektir.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kötü kadınlar kötü erkeklere, kötü erkekler kötü kadınlara yakışırlar. İyi kadınlar iyi erkeklere, iyi erkekler de iyi kadınlara yakışırlar. Bunlar onların söylediklerinden uzaktırlar. İşte bunlara mağfiret ve cömertçe verilmiş rızık vardır." (Nur:26)

Bu ayet-i kerime Aişe *radıyallahu anha* hakkındaki ifk hadisesinde nazil olmuştur.

b) Rasulullah (s.a.s) 'ın diğer hanımlarına sövmenin hükmü:

1-Hanbelîlere ve Malikilerin bir görüşüne göre; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in diğer hanımlarına zina iftirasında bulunan kişinin Aişe *radıyallahu anha*'ya zina iftirasında bulunan kişinin

---

[43] *(El-Fetavayı Hindiye 2/26, Haşiyet- İbni Abidin 4/237, Mevahibu'l Celil 6/286, Esna'l Metalib4/117, Es-Sarimu'l Meslul s:57, Metalibu Uli'n-Nuha 6/285 – Keşşafu'l Kına' 6/170)*

hükmüne girip kâfir olduğunu ve öldürülmesi gerektiğini söylemişlerdir.[44]

Delilleri:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e sağlığında da vefatından sonra da saygı göstermemiz gerekir. Hatta Rasulullah'ın vefatından sonra ona yapılacak hakaretin cezası sağlığında yapılan hakaretin cezasından daha şiddetlidir. Çünkü Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sağlığında iken o kişiyi affetme ihtimali vardır. Fakat O'nun ölümüyle bu durum ortadan kalkmıştır.

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in temiz ve iffetli hanımlarına zina iftirasında bulunmak; Allah-u Teâlâ bunu yasakladığı halde bu durum Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra O'nun hanımlarıyla evlenmekten daha çok incitir ve böyle yapan kişi kâfir olup öldürülür.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kötü kadınlar kötü erkeklere, kötü erkekler kötü kadınlara yakışırlar. İyi kadınlar iyi erkeklere, iyi erkekler iyi kadınlara yakışırlar. Bunlar onların söylediklerinden uzaktırlar. İşte bunlara mağfiret ve cömertçe verilmiş rızık vardır."

(Nur:26)

Bu ayet-i kerimeye göre; Rasulullah'ın hanımlarından birine kötü diyen kişi Rasulullah

---

[44] *(Metalibu Uli'n-Nuha 6/286, Es-Sarimu'l Meslul s:571, Mevahibu'l Celil 6/286 – 415)*

sallallahu aleyhi ve sellem'e de kötü demiş sayılacağından kâfir olur ve öldürülür.

2- Hanefiler, Malikiler ve bir rivayete göre; Hanbelîler ve Şafiilere göre, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Aişe *radıyallahu anha* dışındaki diğer hanımlarına zina iftirasında bulunan kişi kâfir olmayıp Müslümanların lanetini ve cezalandırılmayı hak eder.

Delilleri:

"Aişe *radıyallahu anha*'ya zina iftirasında bulunan kişinin kâfir olacağı hakkında kesin delil vardır. Fakat Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in diğer hanımlarına zina iftirasında bulunan kişinin kâfir olduğuna dair kesin delil olmadığından bu kişiye kâfir denilmez." demişlerdir.

Bu görüşe sahip olanlar; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in diğer hanımlarına iftira olayının onun vefatından önce veya sonra olması arasında fark görmüşlerdir. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sağlığında Aişe *radıyallahu anha* dışındaki hanımlarına zina iftirasında bulunmak Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e eziyet veya O'nu insanlar arasında küçük düşürmek gibi maksatlarla yapılmış olabilir. Fakat Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra O'nun hanımlarına zina iftirasında bulunmak O'na bir küçüklük getirmez.

5- RASULULLAH (S.A.S)'IN SAHABELERİNE SÖVMENİN HÜKMÜ:

a) Ebu Bekr (r.a) ve Ömer (r.a)'a sövmenin hükmü:

Dört mezhebe göre; Ebu Bekr ve Ömer 'in sahabeliğini veya İslamlığını inkar eden ya da onlara söven kişi kâfir olup tevbe etmezse öldürülür.[45]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Muhammed'e yardım etmezseniz bilin ki inkâr edenler O'nu Mekke'den çıkardıklarında mağarada bulunan iki kişiden biri olarak Allah O'na yardım etmiştir. Arkadaşına (Ebu Bekir'e)**: "Üzülme! Allah bizimledir." diyordu..."**

(Tevbe:40)

Ebu Bekr ***radıyallahu anh*** **dedi ki: Gar'da** (mağarada) **Rasulullah ile beraber bulunduğumuzda ona dedim ki: "Kâfirlerden herhangi biri ayağına bakarsa bizi görebilir." Rasulullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **buyurdu ki: "Ey Ebu Bekir! Üçüncüleri Allah olan iki kişinin durumuna ne dersin?"[46]**

Ebu Bekr'in sahabeliğini inkâr eden kişi yukarıdaki ayeti kerime ve hadisi şerifi inkâr etmiş olacağından kâfir olur.

b) Diğer sahabelere sövmenin hükmü:

Şafiiler, Hanefiler ile Maliki ve Hanbelîlerin bir görüşüne göre; sahabelere söven kişi kâfir

---

45 *(El-Fetavayı Hindiye 2/239, El-Bahru'r Raik 5/136, Şerhu'l Hureşi 8/73-74, Tuhfetu'l Hureşi 9/89, Keşşafu'l Muhtac 6/171–172, Metalibu Uli'n-Nuha 6/281, El-İnsaf 10/323-324, Es-Sarimu'l Meslul s:580)*

46 *(Ahmed b. Hanbel sahih senedle rivayet etti)*

olmayıp fasık olur, şehadeti kabul edilmez ve kendisine dayak cezası uygulanır.**[47]**

Delilleri:

Ali *radıyallahu anh*'dan**; Rasulullah** *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Nebilere söven öldürülür. Benim sahabelerime sövene dayak cezası uygulanır."[48]

Ömer b. Hattab'dan rivayet ediliyor ki:

"Ubeydullah ibn Ömer, Miktad ibn Esved'e sövdüğü için Ömer ibn Hattab, Ubeydullah ibn Ömer'in dilini kesti. Bu hususta kendisine müracâat edildiğinde: Bırakın beni, onun dilini keseyim ki bir daha Rasulullah'ın ashabına dil uzatmasın."dedi.[49]

Malikiler ve Hanbelîlerin diğer bir görüşüne göre ise; sahabelere söven kişi kâfir olur.**[50]**

"Benim ashabıma sövmeyin. Ahir zamanda ashabıma söven kişiler ortaya çıkacaktır. Onlarla namaz da kılmayın. Onlara kız vermeyin. Onların kızlarını da almayın. Onlarla oturmayın. Hastalandıklarında onları ziyaret etmeyin."

(Buhari, Müslim)

---

47 *(Haşiyet-İbn Abidin 4/2367, Esna'l Metalib 4/11/8) (Mevahibu'l Celil-El-Huraşi 8/73, Keşşafu'l Kına' 6/172)*

48 *(Taberani Rivayet etti.)*

49 *(Subki Feteva 2/581)*

50 *(Haşiyet-İbn Abidin 4/236, Esna'l Metalib 4/118, Mevahibu'l Celil-El-Huraşi 8/73, Keşşafu'l Kına 6/172)*

6-MÜSLÜMANA KAFİR DEMENİN HÜKMÜ:

Dört mezhebe göre müslümana tevilsiz ya da imanından dolayı **"kâfir"** demek küfürdür. Çünkü söyleyen kişi İslamı küfür olarak vasıflandırmıştır.

İbn Ömer *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse bir müslümanı kâfir diye çağırır veya ona Allah'ın düşmanı derse ve o adam da böyle değilse mutlaka (o sıfat)**kendisine döner."**

(Buhari, Müslim)

Bir müslümanın bir müslümana **"Ey kâfir!"** veya **"Ey Allah'ın düşmanı!"** diye hitap etmesi ile İslamı küfür olarak adlandırmak suretiyle onu tekfir etmeyi düşünmemiş ve bu sözden yalnızca mücerred sövgüyü kastetmiş ise bu küfrü gerektirmez.

Yukarıdaki hadise göre niyete bağlı olarak söylediği söz kendisine ait olur. Eğer sadece sövgü kastıyla söylemişse küfür işlememiş fakat haram işlemiş olur.

Diğer bir hadiste Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor:

"Bir mü'mini küfür ile itham etmek onu öldürmek gibidir."[51]

Müslüman diğer bir müslümana dinsiz diye hitap ettiğinde, eğer ikinci şahsın üzerinde bulunduğu

---

[51] *(Buhari, Müslim, İbni Heysemi-El-İ'lam bi Kavaidi'l İslam 2/617) (İbni Hacer-Ez-Zevacir 2/188, Semerkandi-Tuhfe 3/231)*

dinin din olmadığını kastediyorsa kâfir olur. Tevbe etmediği takdirde öldürülür. Şayet muamelatta ve diğer hususlarda dinsizce hareket ettiğini kastetmiş ise kâfir olmaz.[52]

Yine **Şafîilerden Subki;** sözleriyle milleti şaşırtan, saptıran kimsenin kâfir olduğunu ve bunun sözlü irtidattan sayıldığını belirtmiştir.[53]

AMELİ İRTİDAT

Ameli irtidatı iki bölümde inceleyebiliriz:

Birincisi: Amelin işlenmesiyle meydana gelen irtidat

İkincisi: Amelin terkiyle meydana gelen irtidat

BİRİNCİSİ: AMELİN İŞLENMESİYLE MEYDANA GELEN İRTİDAT

Kur'an-ı kerimin tamamını veya herhangi bir parçasını ya da hadisi kudsi ve hadisi şerifleri çöpe atmak, ona hakaret etmek, küfre rıza göstermek veya başkasının kâfir olmasından haz duymak, buna sevinmek, İslâmı ve ehlini küçük görüp, küfrü ve ehlini yüceltmek, güneşe veya aya secde etmek veya dinle alay tarzında açık bir söz ya da harekette bulunmak, kendi isteğiyle harp diyarına kaçmak ve Müslümanlara karşı savaşmak, Rasululllah *sallallahu*

---

52 *(İbn Hacer-El-İ'lam bi Kavaidi'l İslâm 2/23)*
53 *(Subki-Fetava 2/577)*

aleyhi ve sellem'in kesin hükmüne boyun eğmemek dört mezhebe göre küfürdür.

Deliller:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Onlara de ki: "Allah, ayetleri ve Rasulü ile mi alay ediyordunuz? Özür beyan etmeyin. Çünkü iman ettikten sona küfre girdiniz."[54]

Başka bir ayeti kerimede Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini bozarlar, dininize dil uzatırlarsa, inkârda önde gidenlerle savaşın. Çünkü onların yeminleri sayılmaz. Belki vazgeçerler." (Tevbe: 12)

İKİNCİSİ: AMELİN TERKİYLE MEYDANA GELEN İRTİDAT

A-NAMAZIN TERKİ:

Namazın farziyetini inkâr ederek terk eden kimse dört mezhebe göre mürteddir. Bu kişi tevbeye çağrılır, tevbe ederse bırakılır, etmezse öldürülür. Diğer farzları inkâr eden de böyledir. Fakat

54 *(Muhyiddin-Es-Seyfu'l Meşhur yazma eser yaprak:2) (Muhyiddin-İkametu'd Delil Ve'l-Burhan s: 139) (İbni Deyyan-Menaru's-Sebil 2/404) (İbni Hacer-El-İ'lam bi Kavaidi'l islâm 2/38) (Husni Kifayetu'l Ahyar 2/201) (Aliş-Şerhu Minehu'l-Celil 4/461) (Merdavi-El-İnsaf 10/326) (İbneTeymiye-Es-Sarimu'l Meslûl s: 39)*

tembellik sebebiyle namazı terkeden kimse hakkında dört mezhep arasında ihtilaf vardır.

Hanbelîlere göre; namazı terk eden kâfir ve mürteddir. Malı, Müslüman devletin hazinesine verilir ve Müslüman olmayanların mezarlığına defnedilir. Namazı inkâr ederek terk etmesi ile tembellik yüzünden terk etmesi arasında fark yoktur.

Aynı şekilde **Şafiilerden** Mansurul Fakih, **Malikilerden** İbn Habib de bu görüştedirler.**[55]**

Deliller:

Cabir *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsan ile şirk ve küfür arasındaki engel namazın terkidir."[56]

Büreyde *radıyallahu anh*'dan; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kâfirlerle bizim aramızdaki ahid namazdır. Bunun için kim namazı terkederse muhakkak kâfir olmuştur."[57]

Şakik'in oğlu Abdullah *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabı namazdan başka hiçbir ibadetin terkini küfür saymazlardı." (Tirmizi)

---

[55] *(İbni Kudame-El-Mugni 8/547) , (Merdavi-El-İnsaf 10/327) (Makdisi-El-İkna 1/71) , (Eş-Şerhu's Sagir 1/238)*

[56] *(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)*

[57] *(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Hakim, İbni Hibban) (Nesei bu hadis için sahih dedi.)*

Ömer İbn Hattab *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Namazı terk eden kişide İslâm'dan bir şey yoktur."

Ali b. Ebi Talib *radıyallahu anh* şöyle diyor:

"Namaz kılmayan kişi kâfirdir." İbn Mesud *radıyallahu anh* şöyle diyor:

"Namazı kılmayanın dini yoktur."[58]

Hanefilere göre namazı inkâr eden değil, tembelliğinden dolayı terk eden kimse küfre girmez ve öldürülmez. Fakat namaz kılıncaya kadar hapsedilip kan akıncaya kadar dövülür.[59]

Delilleri:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Müşriklere karşı "Lailahe illallah" deyinceye kadar savaşmakla emrolundum. Bunu söylediklerinde Allah'ın hakkı müstesna kanlarını ve mallarını benden korumuş olurlar."

(Buhari, Müslim)

İbn Mes'ud *radıyallahu anh*'dan; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Lailahe illallah Muhammedun Rasulullah'a şehadet eden müslümanın canı üç şeyden biri ile mubah olur:

Allah'ın öldürmeyi haram kıldığı bir nefsi öldürmek.

---

58 *(Neylu'l Evtar 1/343)*

59 *(Reddu'l Muhtar Haşiyesi 1/62)*

Evli olduğu halde zina etmek.

İslâm cemaatini bırakıp dininden dönerek mürted olmak. (Buhari, Müslim)

Ubade b. Samid *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Kim Lailahe illallah'a şehadet edip, Allah'ın tek olduğuna ve ibadette hiçbir ortağı bulunmadığına, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in O'nun kulu ve rasulü olduğuna, İsa *aleyhisselam*'ın Allah'ın kulu, rasulü ve O'ndan bir ruh olduğuna, "Ol" kelimesinin Meryem *aleyhisselam*'a yöneltildiğine, cennet ve cehennemin hak olduğuna şehadet ederse ne yaparsa yapsın, Allah onu cennete sokar."

(Buhari, Müslim)

Muaz İbni Cebel şöyle rivayet ediyor:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* eşek üzerinde idi. Ben de onun arkasına binmiştim. Bana şöyle buyurdu:

"Ey Muaz! Allah'ın kulları üzerindeki ve kulların Allah üzerindeki hakkı nedir biliyor musun?" Dedim ki:

"Allah ve Rasulü daha iyi bilir. " Buyurdu ki:

"Allah'ın kulları üzerindeki hakkı yalnız O'na ibadet etmeleri ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarıdır. Kulların Allah üzerindeki hakkı ise kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayan kullarına azap etmemesidir. Dedim ki:

"Ya Rasulallah! Bunu insanlara müjdeleyeyim mi?"

Buyurdular ki:

"Hayır müjdeleme! O zaman buna güvenirler."
(Buhari, Müslim)

Şafiiler ve Malikiler'e göre; bir vakit namazını terk eden ve onu vaktinden yani zaruret vaktinden çıkaran kimse tevbeye çağrılır. Terk üzerinde ısrar ederse kâfir olarak değil hadden öldürülür.[60]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Haram aylar çıkınca müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün; onları yakalayıp hapsedin her gözetleme yerinde onları bekleyin. Eğer tevbe eder, namaz kılar ve zekât verirlerse yollarını serbest bırakın. Doğrusu Allah bağışlar ve merhamet eder." (Tevbe: 5)

Müseyleme *radıyallahu anh*'dan; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Başınıza bir takım devlet reisi getirilecektir. Beğendiğiniz (İslam'a uygun) **ve beğenmediğiniz şeyleri yapacaklar. Beğenmediğiniz şeyleri reddeden kimse selâmete ermiştir. Fakat beğenme-diğinizi** (İslam'a uygun olmayan) **şeylerde onlara razı olup tabi olursanız iyi yapmış olmazsınız. Dediler ki:**

---

[60] *(El-Bahru'z-Zahhar 2/150) (Kalyubi ve Umeyr 1/313) (Ayni Umdetu'l Kadri 24/81, Kıfayetu't Talip 2/251)*

“Ya Rasulullah! Onlara karşı savaşalım mı?” Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

“Namaz kıldıkları müddetçe hayır” buyurdu.

(Müslim)

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Lailahe illallah Muhammedun Rasulullah" deyip, namaz kılıp, zekât verinceye kadar insanlara karşı savaşmakla emrolundum. Bunları yaparlarsa canları ve malları bana haram olur ve hesapları Allah’a aittir."[61]

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her kim Lailahe illallah Muhammedun Rasulullah'a kalbiyle tasdik ederek şehadet ederse Allah ona cehennemi haram kılar."

(Buhari, Müslm)

Ubade b. Samit *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim Lailahe illallah'a şehadet edip, Allah'ın tek olup ibadette O'nun hiçbir ortağı olmadığına, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in O'nun kulu, rasulü olduğuna, İsa' *aleyhisselam*’ın O'nun kulu, rasulü ve O'ndan bir ruh olduğuna, "Ol" kelimesinin Meryem *aleyhisselam*'a yöneltildiğine, cennet ve cehennemin hak

---

61 *(Ahmed b. Hanbel ve İbni Huzeyme)*

olduğuna şehadet ederse ne yaparsa yapsın Allah onu cennete sokar."(Buhari, Müslim)

Enes *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"La ilahe illallah diyen ve kalbinde onunla tartılacak kadar hayır olan kişi cehennemden çıkar." (Buhari, Müslim)

Şafiiler ve Malikilere göre; **"İnsan ile şirk ve küfür arasındaki engel namazın terkidir." "Kim namazı terk ederse muhakkak kâfir olmuştur."** Şeklindeki hadisi şeriflerde küfür kelimesi İslâm'dan çıkma anlamında kullanılmamıştır. Buradaki küfür kelimesi namazın terkinin ne kadar büyük haram olduğunu ve namazı terk edenin kâfirlere benzediğini anlatmak için kullanılmıştır.

B - ZEKÂT VERMEME:

Hanefiler, Malikiler ve Şafiilere göre zekâtın farziyetini inkâr etmeyerek zekât vermeyen Müslümanlardan zekât zorla alınır. Gerekirse bunlara savaş açılır.**(62)**

Hanbelîlerin bir görüşüne göre farziyetini inkâr etmeyerek zekât vermeyen kâfir olur. Diğer bir görüşüne göre ise farziyetini inkâr etmeyerek zekât

[62] *(Eş-Şerhu's Sagir l/239;679) , (Kifayetu't Talib 2/252) , (El-Mecmu' 5/356)*

vermeyen kâfir olmaz. Ancak zekâtla birlikte malının yarısı zorla alınır.[63]

[63] *(El-Mugni 2/427-428)*

Delilleri:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir:

“**Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatı üzerine Ebu Bekr-i Sıddık halife olup Arap kabilelerinden mürted olanlara karşı ordu göndermeye başladı. Ömer *radıyallahu anh*:**

"Ey mü'minlerin halifesi! Bunlara karşı nasıl harb açarsınız? Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Biz müslümanlar "Lailahe illallah" diyene kadar şirk ehli ile çarpışmakla emrolunduk. Kim ki bu şehadet kelimesini söylerse (kısası gerektiren bir haram müstesna) **malını, canını korumuş olur.** (Gizli) **küfür ve haramların hesabı Allah'a aittir." Ebu Bekr cevaben:**

“Vallahi her kim namazla zekâtı aynı görmezse onunla harb ederim. Çünkü zekât malın hakkıdır. Allah'a yemin ederim ki bunlar Rasulullah'a verdikleri bir keçi yavrusunu dahi benden esirgerlerse bundan dolayı muhakkak onların boynunu vururum." buyurdu. Bunun üzerine Ömer *radıyallahu anh*:

“**Vallahi bildim ki mürted olanların öldürülmesi hakkındaki halifenin bu hükmü, Cenab-ı hakkın Ebu Bekr'in gönlünde yarattığı genişliğin eseridir. Bu sayede onlarla çarpışmanın hak olduğunu öğrendim." diye Ebu Bekir'i doğruladı.”**

(Buhari, Müslim)

Behz bin Hakim'den o da babasından, o da dedesinden rivayet ettiklerine göre:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Otlakta olan her kırk devede üç yaşında bir dişi deve zekât vardır. Sevap isteyerek kim malının zekâtını verirse develer (zayıf da olsa kuvvetli de olsa) **hesabından ayrılmaz. "İbn Alâ dedi ki:** (Onunla ecir talep ederse ona mükâfat verilir.) **Kim zekâtı vermezse biz zekâtı ve onunla birlikte malının yarısını da alırız.**(Bunu) **Aziz ve Celil olan Rabbimizin kat-i emirlerinden bir emir olarak** (alırız)**, Muhammed'in ailesine bundan bir şey yoktur." buyurdu."(64)**

C - ORUCU TUTMAMAK:

Dört mezhebe göre; farziyetini inkâr etmeyerek orucu kasten terk eden kişi kâfir olmayıp hapsedilir, ona yemek ve su verilmez.**(65)**

Delilleri:

Ebu Said Hudri *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Sizden bir münkeri gören kimse, onu eli ile değiştirsin. Gücü yetmezse dili ile buna da gücü

---

64 *(Ebu Davud, Nesei, Ahmed b. Hanbel)(Hakim ve Ahmed b. Hanbel bu hadis için "sahih" dediler.)*

65 *(Eş-Şerhu’s Sagir 1/239) , (Kıfayetu’t Talib 2/252) , (El-Mugni 2/408)*

yetmezse kalbi ile ki bu (sonuncusu) **imanın en zayıfıdır." (Müslim)**

D - HACCI TERKETMEK:

Dört mezhebe göre; farziyetine inanarak haccı terk eden kişi kâfir olmaz.**[66]**

ALLAH (C.C)'IN KANUNLARINI UYGULAMAMANIN HÜKMÜ

A - HÜKÜM KİMİN VE MUHAKEME OLMA KİME?

İslâm'ın nazarında yeryüzünde ve gökte hakimiyet sultası Allah'tan başka hiç kimsenin değildir. Ve bu hakimiyette başka hiç bir kimseye de pay yoktur.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah O'dur ki; O'ndan başka ibadete lâyık ilâh yoktur. Dünyada ve Ahirette hamd O'nundur. Hüküm de O'nundur. Ve O'na döndürüleceksiniz."
(Kasas: 70)

"Hüküm vermek yalnız Allah'a aittir. Kendisinden başkasına değil yalnız O'na ibadet etmenizi emretmiştir. İşte dosdoğru olan din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."

(Yusuf: 40)

---

66 *(El-Mugni-İbn Kudame 2/408)*

"Evvelde de ahirde de emir Allah'ındır."
(Rum: 4)

Hüküm ve yasamanın yalnız Allah'a ait olması tevhidin bir gereğidir.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"**Allah hüküm koymada kendisine ortak kabul etmez."** **(Kehf: 26)**

Edva-ül Beyan'da bu ayetin tefsiri şöyledir:

"Allah yasama içinde hiçbir ortaklık kabul etmez. Helâl Allah'ın helâl kıldığı, haram da Allah'ın haram kıldığıdır. Hiç kimse bu sınırları karıştıramaz. Bu ölçülerin aksini iddia ederek, Allah'a hüküm vazetmede ortaklık taslayamaz. Kanun ancak Allah'ın koyduğu kanundur. Bunun dışında ölçü koymak Allah'a isyandır. Şirkin ta kendisidir. Allah'ın bu ayetinde hüküm kavramı her türlü iş ve insanlar arasında cereyan eden münasebetleri kapsamaktadır. Yani hüküm hayatın her yönünü içine alır. Bu manayı destekleyen diğer ayetlere gelince:

"İhtilafa düştüğünüz her meselede hüküm verecek olan Allah'tır." (Şura: 10)

"Yalnız Allah'ın hükmüne davet edildiğiniz zaman kabul etmiyorsunuz. Fakat şirk unsuru olan başka hükümler bahis konusu olunca kabul ediyorsunuz. Oysaki hüküm yalnız her şeye gücü yeten Allah'ındır." (Mü'min: 12)

“Cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar. Şeksiz ve şüphesiz inanan bir kavim için Allah’tan daha iyi hüküm veren kim vardır?” (Maide: 50)

“De ki: “Size hak ile batılı apaçık beyan eden kitabı indirdiği halde (aramızdaki ihtilafı çözmek için) **Allah’tan başka hakem mi arayacağım?”**

(En’am: 114)

İslâm devleti bu esaslara dayanır.

İslâm, ferdi veya zümre olsun hiçbir beşeri güce yasama hakkı ile egemenliği tanıyarak insanları kendilerine kul ettirmek suretiyle itaate zorlamalarına izin vermez. Bu hak yalnız tüm alemlerin yaratıcısı olan Allah'a aittir.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Diyorlar ki: "Hüküm vaaz etme işinde bize bir pay var mı?" De ki: "Emir ve hüküm yalnız Allah'a mahsustur." (Al-i İmran: 154)

"Diliniz yalana alışmış olduğu için her şeye bu haram bu helal demeyin. Zira Allah'a karşı yalan uydurmuş olursunuz. Allah'a karşı yalan uyduranlar ise şüphesiz kurtuluşa erişemezler."

(Nahl: 116)

Kanun koyma hakkı yalnızca Allah'a aittir. Bunda peygamber dâhil hiç kimseye en ufak bir pay yoktur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ancak kendisine Allah tarafından vahyedileni bildirmiştir.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

Ben ancak bana vahyolunana tabi oluyorum.

(Yunus: 15)

Allah'ın rasulü bize Allah'ın emirlerini getirdiği için kendisine itaat ediyoruz. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Biz rasullerden hiç kimseyi, ancak Allah'ın izniyle kendisine itaat edilmesinden başka bir gaye ile göndermedik." (Nisa: 64)

“Allah'ın kendisine kitap, hüküm ve nübüvvet verdiği insanoğlunun: "Allah'ı bırakıp da bana kul olun" demesi düşünülemez. Fakat kitabı öğrettiğinize ve okuduğunuza göre: "Rabbaniler olun" der.” (A-li İmran: 79)

Kişinin Müslüman sayılabilmesi için şöyle iman etmesi gerekir:

Allah vardır ve kemal sıfatlara sahiptir. Yarattıklarının hiçbirine benzemez. Hiçbir şey O'nun dengi ve benzeri değildir. Âlemlerde, yerde ve gökteyalnız O, yasama hakkına sahiptir. Buna göre kim kendinde teşride bulunma (kanun koyma) hakkını görürse o, Allah'a şirk koşmuştur. Ve inkâra girmiştir. Heva ve hevesini ilâh edinmiştir. Allah'a ve Rasulüne inandığını iddia etse bile...

Kâfir oluşunun sebebi: Allah'ın evet yalnız ve yalnız Allah'ın olan kanun ve nizam koyma hakkına kendisini yetkili gördüğü içindir.

Firavun kavmine: **"Size benden başka ilâh tanımıyorum."(Kasas:28)** derken kendisinin kâinatı yarattığını söylemek istemiyordu. Veya güneş, ay, rüzgâr, Nil'in taşması gibi varlık ve olayları kendisinin yaratıp üzerlerinde tasarrufu (hakimiyeti) olduğunu vurgulamak istemiyordu. Ve insanların tapması bu manada ve bu çerçevede

değildi. İlâhlık iddiasında bulunurken yalnız kendisine itaat edilmesini istiyordu. İşte Firavun'un ilâhlık taslaması bu noktada aranmalıdır. Çünkü tüm mısırlılar biliyorlardı ki Firavun'un kâinatta herhangi bir hakimiyeti söz konusu değildir. Çünkü o da diğer insanlar gibi doğmuş ve onlar gibi büyümüştü. Güneş, ay, rüzgâr gibi unsurların üzerinde hiçbir hakimiyeti söz konusu değildi. Bütün bunları o günkü Mısır halkı da biliyordu. Ama Firavun'un emirlerine itaat ettikleri için ilâhlığı ona tanımış oldular. İşte böylece kim insanlar için kanun koymaya yeltenirse Firavun gibi ilâhlığa kalkışmış olur ve kim de böyle birine itaat ederse ona ibadet etmiş sayılır.

B – ALLAH (C.C)'IN KANUNLARINDAN BAŞKA KANUNLARA MUHAKEME OLMANIN HÜKMÜ:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Hayır, Rabbine ant olsun ki; aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem tayin edip sonra haklarında verdiğin hükümden dolayı içlerinde bir sıkıntı duymadan kendilerini tamamen teslim etmedikçe iman etmiş olmazlar." (Nisa: 65)

İbn Cerir et-Taberi bu ayeti şöyle tefsir ediyor:

"Allah-u Teâlâ kendi adına yemin ederek Rasulune diyor ki: "Aralarında ihtilafa düştükleri bütün meselelerde seni hakem tayin etmedikçe sonrada senin verdiğin hükmü içlerinde bir sıkıntı

duymadan tamamen kabul etmedikçe, bana ve sana, indirdiğim kitaba inanmış olmazlar.[67]

İbni Kesir bu ayeti şöyle tefsir ediyor:

"Allah-u Teâlâ Kerim ve Mukaddes nefsine yeminle; bütün işlerde Rasulullah'ın hükmüne başvurmadıkça kimsenin iman etmiş olamayacağını bildiriyor. Çünkü O'nun hükmü hakkın ta kendisi olup buna zahiren ve batinen uyulması gerekir. [68]

Seyyid Kutub bu ayetin tefsirinde şöyle diyor:

"İnsanlar Allah'ın kanunlarına muhakeme olmadan iman etmiş olmazlar. Bu hükümler daha sonra Kur'an ve sünnet ile kıyamete kadar devam edecektir. Hatta sadece Allah'ın ve Rasulullah'ın hükmü ile hükmetmeleri de Müslüman olabilmeleri için yetmiyor. Allah'ın ve Rasulullah'ın verdiği hükümleri gönül hoşnutluğu ve rızası ile kabul etmeleri ve boyun eğmeleri de gerekir.

İşte imanın şartı ve İslâm'ın sınırı budur...

Yine Allah-u Teâlâ onlara diyor ki:

Tağuta[69] muhakeme olmak isteyenlerin Allah'a ve Rasulullah'a iman hususundaki bütün iddiaları boş bir laf olmaktan ileriye geçmez. Doğrudan doğruya yalan bir iddiadır bu... Bu iddianın yalan oluşunun delili tağuta muhakeme olmayı kabul etmeleridir.[70]

---

67 *(Taberi Tefsiri 15/158)*
68 *(İbni Kesir Tefsiri 5/502)*
69 *(Tağut; İslâm'ın dışındaki bütün sistemler ve kanunlardır.)*
70 *(Fi zilâli'l Kur'an 5/115)*

Başka bir ayeti kerimede Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"(Ey Muhammed!) **Sana indirilen Kur'an'a ve Sen'den önce indirilenlere inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tağuta** (İslâm'ın dışındaki bütün sistemler ve kanunlar) **muhakeme olmayı istiyorlar. Oysa onu reddetmekle emrolunmuşlardı. Şeytan onları derin bir sapıklığa saptırmak ister." (Nisa: 60)**

İbni Kesir bu ayetin tefsirinde şöyle diyor:

"Bu ayeti kerime, Kur'an'a ve Kur'an'dan önce indirilenlere iman ettiğini iddia ettiği halde aynı zamanda tağuta muhakeme olmak isteyenlerin iman iddialarını reddedip bu kişilerin iman iddialarında yalancı olduklarını bildiriyor."[71]

Seyyid Kutub bu ayeti şöyle tefsir ediyor:

"Bu acayip hale bakmaz mısınız? Bir kavim... İmanlı olduğunu iddia ediyor... Sonra bu iddialarını bir anda yıkıveriyorlar.

"Sana ve senden önce indirilenlere inandığını iddia ediyor. Sonra da sana ve senden önce indirilenlerle hükmetmiyorlar. Başka nizamlara, başka sistemlere başka tağutlara muhakeme olmak istiyorlar. Sana ve senden öncekilere indirilenlere inanmayan, tanımayan tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Sana ve senden öncekilere inenlerle ilgisi bulunmayan, bilakis düşman olan tağuta muhakeme

71 *(İbni Kesir Tefsiri 5/304)*

olmak istiyorlar. Sana ve senden öncekilere inenlere hiçbir ölçü ve kaideye sahip olmayan tağuta... Bu sebepten dolayı o tağuttur. Uluhiyyet iddiasında bulunduğu için. Aynı zamanda O ele alınacak bir ölçüye de sahip değildir. Onlar bunu bilmeyerek veya iyi zannıyla değil yakinen ve tamamen onunla hükmedilmesinin yasak olduğunu bildikleri halde istiyorlar. "Oysa onu reddetmekle emrolunmuşlardı."

Bu durumda zan ve cehalet yok... Kasten ve bilerek yapıyorlar... Bunun için sana ve senden öncekilere indirilenlere iman etmiş (!) olma iddiaları doğru değildir! Evet, şeytan onları delalet çukuruna yuvarlamak istiyor. Kurtuluş ümidi olmayan delalete…

"Şeytan onları uzak bir sapıklığa saptırmak istiyor." İşte tağutla hükmetmek isteyişlerinin gerisindeki gizli sebep... Bu isteklerinden dolayı onlar imanın sınırından kapı dışarı eden gizli etken!... Belki uyanır da geri dönerler diye Allah bu sebebi onlara açıklıyor... Müslümanlara da açıklıyor. Bu isteğin gerisinde nelerin ve kimlerin saklandığını anlasınlar diye... [72]

C-ALLAH (C.C)'IN İNDİRDİKLERİYLE HÜKMETMEYENLERİN HÜKMÜ:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

---

[72] *(Fizilali'l Kur'an 5/126)*

"Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir." (Maide: 44)

"Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler zalimlerin ta kendileridir." (Maide: 45)

"Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler fasıkların ta kendileridir." (Maide: 47)

Bu ayetlerin nüzul sebebi hakkında alimler arasında bir kaç görüş vardır: Bazı alimler bu ayetlerin Yahudiler hakkında nazil olduğunu söylemişler, bazı-ları ise **"kâfirler"** sözünün Müslümanlar, **"zalimler"** sözünün Yahudiler **"fasıklar"** sözünün Hıristiyanlar hakkında nazil olduğu görüşündedirler. Bir kısım alimler ayetlerin Müslümanlar hakkında nazil olduğunu söylerken, diğer bir kısmı da tüm kâfirler hakkında nazil olduğunu" söylemişlerdir.

Fakat bütün alimler şunda ittifak etmişlerdir ki: Ayetlerin nüzul sebebi ne olursa olsun hükümleri Müslümanları da kapsamına alır. Çünkü ayetlerin kapsadığı genel manaya bakılır, nüzul sebebine değil...

İbn Kesir şöyle diyor:

"Hasan el-Basri: Bu ayetler ehli kitap hakkında nazil oldu. Ama bize de uygulanır.

Abdürrezzak Süfyan-ı Sevri'de o da Mansur'dan o da İbrahim en-Nehai'den naklen:

"Bu ayetler beni israil hakkında nazil oldu ve Allah bu ümmeti de kapsamına aldı." [73]

Şeyh Sadık Hasan Han sahih bir senetle Huzeyfe'den diyor ki:

"Bu ayetler zikredildiği zaman, bir adam: "Bunlar Beni İsrail hakkındadır." dedi. Huzeyfe'de: "Beni İsrail size ne güzel kardeş oldu. Tatlı olan her şey size, ama acı olduğunda onlara... Hayır, vallahi siz de onların yollarını adım adım takip edeceksiniz." İbn-i Abbas'ta da aynı şey geçer, [74]

Şeyh Cemaleddin Kasımıy tefsirinde şöyle diyor:

"İsmail el-Kadiy Ahkâm-ul Kur'an'da diyor ki:

"Ayetlerin zahiri, Yahudilerin yaptığını yapan dolayısıyla Allah'ın hükmü dışında hüküm koyan, bunu kanun edinerek bununla amel eden kişinin Yahudiler hakkında inen hükme tabi olduğunu belirtiyor. Bu kişi ister hükmeden ister bir başkası olsun."[75]

Şankitıy[76] şöyle diyor: Mukeyyide (Allah ondan razı olsun): "Ayetlerin dizilişi "Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir." Ayetinin Müslümanlar hakkında indiğini gösteriyor. Çünkü Allah-u Teâlâ ondan önce

---

73 *(İbni Kesir Tefsiri 1/60)*
74 *(Fethu'l Beyan 3/30 ayrıca bkz. Tefsiri Kurtubi)*
75 *(Mehasinu't Te'vil Tefsiri s: 200)*
76 *(Tevhidehli değil)*

Müslümanları muhatap alarak: **"İnsanlardan değil benden korkunuz ve ayetlerimi az bir ücret karşılığında değiştirmeyin**" diye buyuruyor."[(77)]

Şeyh Sadık Hasan Han şöyle demektedir:

"Kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse" sözündeki "kim" genel bir sözdür. Bu nedenle bu ayetin hükmünü bir toplulukla sınırlandıramayız. Kim olursa olsun, İslâm'ın dışında bir şey ile hükmederse kâfirdir. Bu tefsir en uygun olanıdır. Suddi *radıyallahu anh* de böyle diyor. Ve devamla, İbn Mesud, Hasan ve Nah'i:

"Bu ayetler geneldir. Yahudilerden olsun bu ümmetten olsun her kim rüşvet yiyip Allah'ın hükmü haricinde bir hükümle hükmederse muhakkak kâfir olmuştur, zalim olmuştur, fasık olmuştur." dediler.

Böyle anlaşılması daha uygundur. Çünkü sözün genelleştirilmesine itibar edilir, özel sebeplere değil." [(78)]

Bu ayetler Yahudiler hakkında nazil olmuştur ama onlarla sınırlı değildir. Çünkü sözlerin geneline itibar edilir, nüzul sebebine değil... Zira "kim" kelimesi şart edatı olması nedeniyle umumu kapsamaktadır. Dolayısıyla bu yüce ayetler, Allah'ın hükmü olan kitap ve sünnet ile hükmetmeyen herkesi kapsar. [(79)]

---

[77] *(Edvau'l Beyan 2/92)*
[78] *(Fethu'l Beyan 3/30)*
[79] *(Fethu'l Beyan 3/30)*

Mücahid *radıyallahu anh* şöyle diyor: "Ayet bu noktada genelleştirilir."

İbni Mesud ve Hasan da:

"Bu ayetler genel olarak Allah'ın hükmü ile hükmetmeyen herkes içindir. İster Yahudi, ister kâfir, ister Müslüman olsun" demektedir. **(80)**

Allame Kasımi, "Tenbihat" başlığı altında dördüncü maddede şöyle diyor: "Müslim Berra'dan nakletti: Allah-u Teâlâ'nın buyurduğu: **"Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse"** şeklindeki üç ayet tüm kâfirleredir. Ebu Davud'da İbn Abbas'dan şu şekilde rivayet etmiştir: "Bu ayetler Yahudiler (Kurayza ve Nadir) hakkındadır... Ama bu, başkalarının bu ayetin kapsamı dışında olduğu anlamına gelmez. Çünkü sözlerin genelleştirilmesine itibar edilir, özel sebeplere değil... "Kim" kelimesi de bir şart edatıdır, dolayısıyla umumu muhatap alır. Kim olursa olsun Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler bu hükme dahildir." **(81)**

Hükmedenlerin Sınıflandırılması:

Alimlerin görüşlerinden dört kısım hakim çıkarabiliriz:

1) Allah'ın şeriatıyla hükmedip, hükümlerini tam olarak infaz eden ve hiçbir şeyde İslâm şeriatının dışına çıkmayan hakim.

2) Allah'ın şeriatıyla hükmedip bazı konularda yanlış içtihaddan dolayı hataya düşen hakim.

---

80 *(Kurtubi Tefsiri s:2187)*

81 *(Mehasinu't Te'vil Tefsiri s:1999)*

3) Allah'ın şeriatıyla hükmetmesine rağmen, bazı meselelerde nefsine ve hevasına uyduğundan, Allah'ın hükmünü tatbik etmeyen hakim.

4) Allah'ın şeriatıyla hükmetmeyen hakim iki kısımdır:

I) Allah'ın şeriatı olmayan hükümleri "İslâm şeriatıdır" diye iddia eden hakim.

II) Tatbik ettiği hükümlerin İslâm olmadığını, beşeri ve nefsi olduğunu itiraf eden hakim.

Alimlere göre bu sınıflardaki hakimlerin İslam'a göre hükümleri şöyledir:

1 - Birinci gruptaki hüküm sahibinin müslüman olduğu üzerinde hiç bir ihtilaf yoktur, olamaz da.

2 -İkinci gruptaki hüküm sahibi de ittifakla Müslümandır. Hatalı içtihat yaptığı için bir ecir alır. Yalnız burada şu şartlar söz konusudur: İçtihadı fer'i meselelerde olmalı, usulde ve herkesin bilmesi gereken dini meselelerde olmamalı ve bu konuda yeterli araştırma yaparak iyi düşünmüş olmalıdır.

3 - Üçüncü gruba dahil olan hüküm sahiplerine gelince selefi salihinin (sahabeler) *radıyallahu anhum* bunlara dair bir çok sözü vardır. Buna göre bu gruptaki hakimler kâfirdir. Ama bu küfür onları İslâm milletinden çıkarmaz. (Ehli sünnete göre) bu gruptaki hakim asidir, haramkârdır.

Alimlerin buna dair görüşleri:

Tavus ve diğerleri: "Bu, islam milletinden çıkartan küfür değil, ancak bu küfür başka bir küfürdür."

İbni Cerir: "Alim Ata diyor ki: Bu küfür başka küfür, bu zulüm başka zulüm, bu fısk başka fisktır" diyor.

İbni Abbas: "Kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse kâfirlerin tâ kendileridir" bu düşündüğünüz gibi insanı İslam milletinden çıkartan küfür değildir." **[82]**

Kurtubi: "Heva ve hevesine uyup, isyan ederek Allah'ın hükmü dışında bir hüküm verirse bir haramdır. Ehli sünnet itikadına göre mağfiret umulur." **[83]**

Sankıtiy: "Haram ve kötü bir şey istediğinin inancını taşıyarak Allah'ın hükmü dışında bir hüküm verirse, bunun küfrü, zulmü, fıskı onu İslâm milletinden çıkarmaz."**[84]**

İbnu Ebu el İz: "Kişi bir meselede inanır, buna rağmen olaya başka bir hükümle hükmederse asi olur, buna mecazi küfür veya küçük küfür denir. Yalnız bu kimsenin haramından dolayı Allah katında azabı hak ettiğine inanması gerekir."**[85]**

İbn'ül Kayyım: Eğer bir meselede Allah'ın hükmünün uygulanması gerektiğine inanır ve buna rağmen başka bir hüküm verirse bu küçük küfürdür." **[86]**

Selefin (sahabelerin) *radıyallahu anhum* sözlerini iyi inceleyen bir araştırmacı, Selefin yalnız tek bir

---

[82] (İbni Kesir Tefsiri 1/61)
[83] (Kurtubi Tefsiri S:02187)
[84] (Edvau'l Beyan 2/97)
[85] (Tahavi Akidesinin Şerhi s:363)
[86] (Medaricu's-Salikin 1/336)

meselede Allah'ın hükmünü tatbik etmeyen kişiyi sözlerine muhatap kıldıklarını görür. Bu meselede Allah'ın hükmünü değiştirmek değil uygulamamak söz konusudur. Selefin tüm sözleri de, bu durumdaki bir hakimin İslâm milletinden çıkmayacağı noktasındadır. Yalnız dikkat edilmesi gereken husus şudur ki; burada hakim Allah'ın hükmünü değiştirmemekte, sadece olaya tatbik etmektedir. (Yoksa heva ve hevesinden kaynaklanan beşeri bir takım kanunları hayat nizamı olarak toplum hayatına tatbik eden bir hakime şimdiye kadar İslâm tarihinde rastlanmamıştır.)

Örneğin; bir hırsızlık hadisesini düşünelim. Burada hakim Allah'ın hükmünü değiştirip "Hırsızlığın cezası şu değil bu" demiyor, suçluyu kayırarak onun hırsızlık değil hile yaptığını karara bağlıyor. Oysa ki, hakim suçlunun hırsızlık yaptığının farkındadır. Ve gereken şer'i cezayı vermesi gerekmektedir. Hakim yeni bir ölçü getirmiyor. Buna rağmen İslâm milletinden çıkması için bazı şartlar gerekir.

Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi diyor ki: "Sahabe (Allah kendilerinden razı olsun) devrinden şu kötü günlerimize kadar, İslâmi hükümetler halka hükmediyorlardı. Onlar da Allah'ın hükümlerine bağlı idiler. Bu çerçevede hükümetlerden biri İslâm şeriatına aykırı bir davranışta bulunursa, bu söz konusu hükümet için hata işleyen müslüman bir fert gibi Allah'tan korkarak ve halktan çekinerek, utanarak vuku bulurdu. Ama İslâm'ın kontrolünden çıkmayı ilân etme, dini devlet işlerinden soyutlama

(tecrit etme) İslami siyasetten, idareden koparıp atma, yeni bir sosyal düzen arama, ecnebileri taklit etme fikri, ne kadar fasık olursa olsun hareketlerinde ne kadar haram işlerse işlesin hiç bir Müslüman hükümetin kafasına takacağı, düşüneceği bir şey değildi."**(87)**

Üçüncü gruba dahil olan hakimlerin Müslüman sayılabilmesi için aşağıdaki şartların gerçekleşmesi gerekir. Bunlardan biri eksik olursa mürted olur...

1 - Allah'ın hükmünü uygulamamak muayyen tek bir meselede olmalı ve bu meselede verilen İslâm dışı hüküm hayatın pratiğine bir değer yargısı olarak yerleştirilmemelidir.

2 - O meselede asıl verilmesi gereken hükmün Allah'ın hükmü olduğuna dair imanın tam olması.

3 -Kişinin Yaptığı şeyin haram ve kötü olduğuna inanması.

4 - Hüküm verme veya Allah'ın hükmünü uygulama hususunda serbest olduğuna itikat etmemesi.

5 -Allah'ın hükmünü küçümsememesi gerekir.

Hakimlerin dördüncü kısmı: Allah'ın şeriatini bir yana bırakıp, beşeri kanunlarla hükmedenler. Bunlar iki kısımdır.

1) Allah'ın şeriatı olmayan hükümleri O'nun şeriatından olduğunu iddia eden, Allah'ın şeriatını değiştirdiği için **kâfirdir.**

---

87 *(Âlem, ilim, akıl ve Allah 4/292)*

Kurtubi diyor ki: "Kendi getirdiği hükümlere Allah'ın hükümleridir diyen kimse Allah'ın hükmünü değiştirdiğinden küfre girer." **(88)**

2) Bir araya getirip uygulamaya koydukları Allah'ın şeriatına muhalif kanunların kendi heva ve heveslerinden veya insanların heva ve heveslerinden kaynaklandığını ve toplumları için bunu uygun gördüklerini itiraf eden hakimler. Bunlar şüphesiz **kâfirdir.** Asıl günümüzde söz konusu olan bu güçler tüm islâm alimlerinin ittifakıyla İslâm milletinden değildir.

Çünkü **birinci olarak:** Kitap ve sünnetin dışında bir hüküm istediği veya bunların dışında bir şeye muhakeme olmak istediği için şeksiz şüphesiz kâfirdir.

İkinci olarak: Allah'ın indirdiği ile hükmetmenin gerekliliğine inanan kişi ile Allah'ın indirdiklerini inkâr eden arasında fark vardır ama ikisinin hükmü de küfürdür. Biri Allah'ın hükmünü kabul etmekle beraber, onunla hükmetmenin gerekliliğine inanmamakta, başka kanunlarla da hükmetmenin caiz olduğunu savunmaktadır.

Örneğin; "Cahiliyle hükmünün Allah'ın hükmü gibi insanlara uygulanmasının caiz olabileceğine" inanan kimse; velev ki yürürlüğe koyduğu kanunlar Allah'ın hükmüne uygun olsa bile, böyle düşündüğü için, kâfirdir… İnkâra gelince bu bizzat küfürdür. Bu kişi Allah'ın hükmüyle hükmetse bile kâfirdir.

88*(Kurtubi Tefsiri S : 02188)*

İbni Kayyım diyor ki: "Bazıları ayeti, Allah'ın indirdiklerini inkârlarından ötürü uygulamayanlara te'vil ediyorlar, İkrime gibi. Zaten inkârın kendisi küfürdür, Allah'ın indirdikleriyle hükmetse de." **(89)**

Üçüncüsü: Allah'ın kanunundan başka bir kanun koymuş ve bununla amel etmeyi meşru saymıştır. Kitap ve sünnet dışında bir şeye muhakeme olanlara ilişkin alimlerin görüşlerini zikrettik. Şimdi ise Allah'ın hükümlerini uygulamadan kaldırmanın gerekliliğine inanan veya toplumuna nefsinden kaynaklanan düsturlar vazeden veya başkalarının vazettikleri hükümleri caiz görenlere ilişkin, alimlerin naslara dayalı görüşlerini sunuyoruz.

İbni Kayyım: "Allah'ın hükmü olduğunu bilmekle beraber, eğer, bununla hükmetmenin gerekmediğine veya bununla hükmedip hükmetmemede serbest olduğuna inanıyorsa bu büyük küfürdür." **(90)**

Tahavi Akidesi Şerhinde İbn Ebul İz diyor ki: "Burada hatırlatılması gereken bir durum vardır ki Allah'ın indirdikleri ile hükmetmemek İslâm milletinden çıkartan bir küfürdür. Hakim, Allah'ın hükmünü bilmekle beraber, bununla hükmetmenin gerekmediğine veya bununla hükmedip hükmetmemede serbest olduğuna inanıyorsa ya da küçümsüyorsa yaptığı büyük bir küfürdür." **(91)**

89_(Medaricu’s Salikin 1/336)_
90 _(Medaricu’s Salikin 1/337)_
91 _(Akidetu’t Tahaviye şerhi-İbni Ebul İzz8:363)_

Ahkâmül Kur'an'da **İsmail Kadı** şöyle diyor:

"Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir" ayetinin zahiri, Yahudilerin yaptıklarını yapan ve Allah'ın hükmüne muhalif bir hüküm çıkarıp, onu din (kanun) edinenin, Yahudiler için geçerli hükme tabi olduğunu gösteriyor. Bu kişi hakim veya başkan olsun fark etmez." [92]

İbn-i Kesir: "Onlar cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar? İnanan bir kavim için Allah'ın hükmünden daha güzeli hangisidir?" ayetinin tefsirinde diyor ki:

"Allah-u Teâlâ, her hayrı kapsayıcı, her şerri yasaklayıcı hükmünden yüz çevirip bunun dışında cahiliyede olduğu gibi, kişilerin görüşlerine dayanan hevalarını ve delalet ve sapıklığı ifade eden değer yargılarına ya da taraftarların siyasi hayatında olduğu gibi çeşitli din karışımı ve beşeri görüşlerden meydana gelen Cengiz Han'ın vazettiği **"Ye'sak"** gibi İslâm dışı hükümlere yönelenin imanını kabul etmiyor. Böyle davranan kâfirdir. Onunla, büyük küçük her meselede Allah'ın hükmüne dönünceye kadar savaşmak lâzımdır."[93]

---

[92] *(Mehasinu't Te'vil s: 200)*
[93] *(İbni Kesir Tefsiri 2/67)*

KÜFÜR TÜRLERİYLE İLGİLİ DÖRT MEZHEBİN ALİMLERİNE AİT BAZI SÖZLER

Nakledeceğim bu kelime ve bölümler, ehli sünnet ve din imamları olan dört imamın sözleridir. Bunlar Müslümanı dinden çıkaran küfri sözler ve bazı küfri fiilleri beyan etmektedir. Kişi bunları yapar ya da söylerse, Kelime-i tevhidi söyleyip, İslâm'a bağlandığını iddia etse ve bazı ibadetleri yerine getirse dahi mürted olarak kabul edilmekten ve öldürülmekten kurtulamaz.

Müslümanın itina göstermesi gereken çok önemli olan bu meseleleri bil. Bunlardan herhangi birine düşmemek, o durumu hissetmemek ve doğrudan doğruya yanlışın belli olması için, küfür ve İslâm olan şeylerin açıklığa kavuşması için bu meselelerin bilinmesi gerekir. Böylece cahillere ve şüphe ehlinin çokluğuna aldanılmasın. Sayı olarak bunlar çoğunlukta olsa bile Allah, Rasulullah ve mü'minler yanında kıymetleri yoktur. Dört mezhep imamları (Allah hepsinden razı olsun) kitaplarında bu hususa itina göstermişler, fıkıh kitaplarında mürtedin hükmü babında bunun için bölüm yapmışlardır. Bu kitaplarda kişinin kanını ve malını mubah kılan, müslümanı dinden çıkaran pek çok nevi zikrettiler. Hidayet verip Allah'ın doğru yolu gösterdiği kimseler için kâfi olan ve şifa veren şeylerden Allah'ın izniyle zikredeceğim.

Şafii'den İmam Nevevi, Müslim'in şerhinde diyor ki: Allah'dan başkasına kurban kesmek konusuna gelince burada kastedilen; putlar, Musa, İsa, Kâbe,

haç ve bunun gibi şeyler için kurban kesmek gibi Allah'tan gayri bir isimle boğazlamaktır.

Bunların hepsi haramdır ve boğazlama, kesen gerek Müslüman gerek Hıristiyan gerekse Yahudi olsun değişmez, helal değildir. İmam Şafii bunu belirtmiş ve Şafii alimleri bunun üzerinde ittifak etmişlerdir. Eğer kesen kişi, kestiği şeylere yönelip, onları Allah'tan ayrı olarak büyüterek ve ona ibadet maksadıyla keserse bu küfür olur. Kesen kişi boğazlamadan önce Müslüman ise bu boğazlama ile mürted olmuştur.

Küfrü gerektiren haller çok değişiktir. Bunlardan başlıcaları: Allah Sübhanehu ve Teâlâ' ya ilişkin olan, Kur'an'ı Kerim ve diğer inzal olmuş kitaplara ilişkin olan ve hükümlere ilişkin olan küfür türleridir.

Allah-u Teâlâ'ya ilişkin olan küfür türlerine gelince; bu Allah-u Teâlâ'nın lâyık olmadığı şeylerle sıfatlandırılması yani, O'nu mahlûkattan bir şeye benzetmekle ya da O'nun sıfatlarını reddetmekle ya da yerleşme ve vahdeti vücut görüşünü kabul etmek ya da Allah-u Teâlâ ile beraber O'nun dışında ezeli biri olduğunu söylemek ya da kendisinden ayrı olarak O'nunla beraber müstakil bir yönetici olduğunu söylemek ya da isimlerinden biriyle alay etmek ya da emirlerinden bir emir ile alay etmek ya da Allah'ın bir cisim olduğuna ya da sonradan olduğuna inanmak ya da kâfirlere vereceği azaptan alayla söz etmek ya da Allah Sübhanehu ve Teâlâ'ya sövmek, O'na bir çocuk ya da eş isnat etmek ya da yarattıklarından bir şeyle ibadette şirk koşmak ya da Allah Sübhanehu ve Teâlâ'ya iftira edip

kendisinin ilâh ya da rasul olduğunu iddia etmek ya da yaratıcının rab olduğunu reddetmek ve "benim rabbim yoktur" demek, zerrelerden bir zerre için bunlar boş ve abes yaratılmıştır demek ya da O'nu lâyık olmadığı şeylerden birine benzetmek (Allah-u Teâlâ bunların hepsinden münezzeh ve yücedir) işte bu hallerin hepsi icma ile küfürdür. Gerek bilerek gerek şaka ile yapılsın aynıdır. Bunda ısrar edilirse öldürülür. Eğer Allah'a tevbe ederse ölümden kurtulur.

Hanefilerden **Şeyh Kasım**, Dürerin şerhinde şöyle diyor: “Avamdan çoğunun yapmış olduğu adak, şöyle ki; bazı salih kimselerin kabirlerine gelip: "Ey filan efendim, eğer kaybettiğim şey bana dönerse veya hastam iyileşirse veya ihtiyacım giderilirse senin için altından şu kadar, yemekten ya da mumdan şu kadar vereceğim" derse alimlerin icmaı ile değişik sebeplerden dolayı ameli batıldır:

Birincisi; Allah'tan başkası için adak adamak caiz değildir. İkincisi de bunu yapmak küfürdür.”

"El-Bais, âlâ inkârı"! Bid'a ve-l-Havadis" kitabında **"Şam'ın babası"**lakabı ile bilinen, muhaddis, araştırmacı ve sünnetin savunucusu, Şafîilerden Şehabeddin Abdurrahman b. İsmail b. İbrahim şöyle diyor: "Bir adam rüyasında "bunların altında salih bir kimse yattığını gördüm" dediğinden dolayı şeytan her özel yer ve şehirde insanlara duvarlar ve direkler yaparak bunu süslü göstermiştir. Bu insanlar, bu duvarlara ve direklere sahip çıktıkları gibi Allah-u Teâlâ 'ın farz ve

sünnetlerine sahip çıkmıyorlar. Bu direk ve duvarları ne kadar muhafaza ederlerse Allah'a o derece yakın olduklarını zannediyorlar. Sonra kalplerinde bu yerlere tazim göstererek daha da ileri gidiyorlar. Bunlara saygı göstererek adakla ihtiyaçlarını karşılamak ve hastalarına şifa bulmak istiyorlar. Bu yerler, ağaçlar, kaynak sular, duvarlar ve taşlardır. Şam şehrindeki Humma kaynak suyu bunun gibidir. Bu kaynak suyu Tûmâ kapısı dışında yol ortasındaki Nasr kapısı dışında kuru bir ağaç ile küçük kapının içinde olan direkler... Allah-u Teâlâ onların kökten kesimini ve yıkımını kolaylaştırsın. Bu ağaç ne kadar da Zat-u Envat ağacına benziyor. Bu ağaç, Muhammed b. İshak ve Süfyan b. Uyeyne, Zühri'den, o da Sinan b. Ebi Sinan, o da, Ebu Vakid el-Leysi'den rivayet ettiği hadiste geçen **"Zat-u Envat'a"**çok benziyor. Leysi *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte Huneyn'e çıktık. Kureyş'in büyük yeşil bir ağacı vardır. Her sene ona giderler ve ona silahlarını asarlar ve onun için kurban keserlerdi. Başka bir rivayette Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte Huneyn'den önce çıkmıştık. Müşriklerin yöneldikleri ve silahlarını astıkları Zat-u Envat adını verdikleri bir ağaç vardı. Böyle büyük bir ağacın yanından geçtik ve dedik ki:

"Ey Allah'ın Rasılü! Onların "Zat-u Envat"! gibi bizim için de bir Zat-u Envat yap." Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Bu Musa'nın kavminin, Musa'ya ayette: "Onların ilâhları gibi bize de bir ilah yap." (A'raf: 138) dediği gibidir. Siz de sizden öncekilerin takip ettikleri yolu takip edeceksiniz.

Tirmizi aynı manaya gelen farklı bir lafızla hadisi tahriç etmiş ve bu hadisin hasen sahih olduğunu belirtmiştir.

İmam Ebu Bekir Tartuşi kitabında şöyle diyor: "Her yerde bulduğunuz sidre ve ağaçları araştırınız. İnsanların yöneldikleri, tazim gösterip iyilik ve şifa istedikleri, silahlarını asıp üzerine çiviler çakıp bezler astıkları bu ağaç Zat-u Envat'tır. Nerede görür-seniz hemen kesiniz."

Hanbelîlerin sözüne gelince; İmam Ebu Vefa b. Akıl: "Teklifler, cahillere ve ahmaklara zor geldiğinde dönüp kendi nefisleri için koydukları hükümlere bağlandılar. Bu hükümler onlara kolay geldi. Çünkü bu hükümleri kendileri için koyup başkasının hükmüne girmediler. Kabirlere saygı gösterme, ölülerle ihtiyaçlarını gidermek için konuşma ya da ihtiyaçlarını yazıp mezarlara asma fiillerinden dolayı bunlar kâfir olmuşlardır. Bu bezlere "Ey Mevlâm! Bunu benim için yap" gibi sözler yazılır veya onlar Lat ve Uzza'ya ibadet edenlerin yaptıkları gibi ağaca yırtık bir bez bağlayıp asarlar.

Hanbelî mezhebinden Şeyh Takiyyuddin İbni Teymiyye Er-Risale Es-Sünniyye kitabında Haricilerin dinden çıkıp hükme uymadıkları ve Rasulullah'ın onların öldürülmesini emrettiğine dair hadisi zikrettikten sonra şöyle dedi:

"Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ve halifeleri zamanında çok ibadet edip kendini Müslüman kabul edenin İslâm'dan mürted olarak çıkması mümkün olduğu gibi, zamanımızda da İslâm'a ve sünnete bağlı olup kendini Müslüman kabul edenin mürted olma durumu da mümkündür. Bunun sebebi; Allah-u Teâlâ'ın Kur'an'da kötülediği "**dinde aşırı gitmektir."" (Nisa: 171)**

Ali b. Ebu Talib *radıyallahu anh* Rafîzilerden aşırı gidenler için dağ parçası gibi hendekler kazdırarak onları bunların içinde yaktırmıştır. Sahabeler, bunların öldürülmesi hususunda (İbn Abbas *radıyallahu anh* dışında) ittifak etmişlerdir. İbn Abbas *radıyallahu anh* ise ateşsiz olarak kılıçla öldürülmesi gerektiğini söylemiştir. Bu, âlimlerin çoğunun sözüdür. Onların kıssaları da âlimler indinde bilinen şeylerdir. Bunun gibi bazı; şeyhlere bağlılıkta aşırı gitme, Ali b. Ebi Talib ve Mesih hakkında aşırı gitme de böyledir. Her kim bir peygamber hakkında ya da salih kimse hakkında aşırı giderek: "Ey filan efendim, bana yardım et, bana rızık ver" yahut "ben senin himayendeyim" gibi sözler söylerse ulûhiyetten bir özelliği insanlara has kılmış olur ve bu sözlerin hepsi sahibini şirke ve dalalete götürür. Böyle söyleyen kişiye tevbe ettirilir. Tevbe ederse bırakılır, aksi takdirde öldürülür.

Şüphesiz Allah-u Teâlâ rasulleri ve kitapları, insanların ve cinlerin yalnız kendisine kulluk etmeleri ve ibadette O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaları maksadıyla göndermiştir. Allah'la beraber Mesih, melekler, putlar ve benzeri ilahlara

tapanlar, bu ilahların yaratıkları yarattığına ya da yağmur yağdırdığına veya yerden bitki bitirdiğine inanmış değillerdir. Onlar ancak onların, kabirlerine veya resimlerine ibadet ediyorlar ve şöyle diyorlar:**"Bizi ancak Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye onlara ibadet ediyoruz" (Zümer: 3)** ve şöyle devam ediyorlar:

"Onlar Allah indinde bizim şefaatçilerimizdir." (Yunus: 18)

Allah-u Teâlâ peygamberlerini kendisinden bir başkasına davetten nehiy için göndermiştir. Onlara ne ibadet duası ne de yardıma çağırma duası yapılır. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"De ki: Allah'tan başka ilah olduğunu sandıklarınızı çağırın, sizin bir sıkıntınızı gidermeye ve onu değiştirmeye güçleri yetmez. Taptıkları putlar, rablerine daha yakın olmak için vesile ararlar." (İsra:56-57)

Sahabeden bir grup şöyle demiştir: Kavimler Mesih, Uzeyr ve melekleri çağırıyorlardı. Allah-u Teâlâ şöyle buyurdu:

"Andolsun ki her ümmete: "Allah'a ibadet edin ve tağuttan kaçının" diye (söylemeleri için) **bir rasul gönderdik. (Nahl: 36)**

Yine Allah-u Teâlâ şöyle buyurdu:

"Senden önce hiçbir rasul göndermiş olmayalım ki ona: "Benden başka ibadete layık ilah yoktur, yalnız bana ibadet edin" diye

vahyetmiş olmayalım." (Enbiya: 25)

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ümmetine tevhidi gerekli kılıyor ve onu öğretiyordu. Bir gün, bir adam Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e şöyle dedi:

"Bu Allah'ın dilemesi ve senin dilemenle oldu." Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Beni Allah'a eş mi kılıyorsun? Bilakis yalnız Allah diledi" de" buyurdu. (Nesei, İbni Mace)

Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* Allah'tan başkasına yemin edilmesini nehyetti ve şöyle buyurdu:

"Kim Allah'tan başkasına yemin ederse Allah'a şirk koşmuş olur." (94)

Ölüm hastalığında da şöyle buyurmuştur:

"Allah, peygamberlerinin kabirlerini mescitler edinen Hıristiyan ve Yahudilere lanet etti. Böylece onların yaptıklarından ümmetini sakındırarak şöyle devam etti:

"Allah'ım! Kabrimi tapınılacak bir yer kılma."

(Buhari, Müslim)

Bu sebeple bütün İslâm âlimleri, kabirler üzerinde mescit bina edilmemesi ve orada namaz kılınmaması hususunda ittifak etmişlerdir. Putlara ibadetin en büyük sebeplerinden biri şüphesiz kabirlere tazim göstermektir. Binaenaleyh, âlimler Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabri yanında O'na selam veren kimsenin, hücresine el sürmemesi ve

---

[94] *(Ahmed, Tirmizi, Hakim Sahih senedle}*

öpmemesi gerektiğine ittifak etmişlerdir. Çünkü Allah-u Teâlâ'ın evine el sürülür ve öpülür. Fakat yaratılanın evi yaratanın evine benzemez. Bunun sebebi dinin temeli olan tevhidi sağlamlaştırmaktır. Zira tevhid dinin başıdır. Tevhidsiz hiçbir amel kabul olmaz. Allah tevhidi sağlayan, ona sahip olan kişiyi affedebilir, terk edeni ise Allah hiçbir zaman affetmez.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine bağışlar."

(Nisa: 116)

Yine Allah-u Teâlâ:

"Allah'a ortak koşan kimse şüphesiz büyük bir haramla iftira etmiş olur." (Nisa: 48)

Bu sebeple tevhid kelimesi, kelamın en faziletlisi ve en büyüğüdür. Kur'an'daki ayetlerin en büyüğü ayetel-kürsidir:

"Allah O'ndan başka ibadete lâyık ilâh olmayan, diri ve her an yarattıklarını gözetendir."

(Bakara: 255)

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor:

"Kimin son sözü La ilahe illallah olursa Allah onu cennete koyar" (Müslim)

İlah; kalplerin sevdiği, ibadetin, yardım istemenin, dilemenin, korkmanın, yalnız kendisine yapıldığı varlıktır.

İmam ibn Kayyım "Menazil" Kitabı şerhinin Tevbe babında şöyle diyor:

"Büyük ve küçük şirk olmak üzere şirk iki türlüdür. Büyük şirki Allah ancak tevbe ile affedebilir. Bu kişinin Allah'tan başkasını ona eş koşması ve onu Allah'ı sevdiği gibi sevmesidir. İnsanların çoğunun ilahları sevmesi Allah'a olan muhabbetinden daha fazladır. Ve tapmış oldukları şeyhlerine laf atılırsa, Allah'a laf atıldığında göstermesi gereken kızgınlıktan daha çok kızgınlık gösterirler. Biz ve bizden başkaları buna aşikâr olarak şahit olmuşuzdur. Hatta bazıları, devamlı oturup kalktığında, her tökezlediğinde ve yalnız kaldığında Allah'la beraber taptıkları şeyhlerin ismini zikrederler.

Onlar bunu inkâr etmiyorlar; ama şeyhlerinin onların ihtiyacını Allah'a götüreceğini ve Allah katında şefaatçisi olduğunu zannediyorlar. Bunun gibi daha önce putlara tapanlar da böyle iddia ediyorlardı. Bu konuda onların iddiaları eşittir. Daha önceki puta tapanların ilâhları taştan idi. Bunlar ise beşerden ilah edindiler. Allah-u Teâlâ onlar hakkında şöyle buyuruyor:

"Allah'ı bırakıp O'ndan başka dostlar edinenler: "Biz onlara ancak bizi daha çok Allah'a yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz" derler." Şüphesiz ki Allah, aralarında ihtilafa düştükleri şeylerde hüküm verecektir. Allah

yalancı ve kâfir kimseyi hidayete erdirmez." (Zümer: 3)

Bu hal, Allah'tan başka dost edinen kimsenin halidir. Bu kimse onunla Allah'a daha çok yaklaşacağını zannediyor. Bundan kurtulan kimse ne mutlu kimsedir. Hatta bu puta tapanları reddedip düşmanlık eden daha da değerlidir.

Bu müşriklerin şirke girme sebepleri ise, taptıklarının Allah katında kendilerine şefaat edeceklerini zannetmeleridir. Bu da şirkin ta kendisidir. Allah-u Teâlâ, Kur'an'da bunu reddetmiş ve geçersiz olduğunu söylemiştir. Allah-u Teâlâ her türlü şefaatin kendisine ait olduğunu haber vererek:

"De ki: "Allah'tan başka ilâh olduğunu sandıklarınızı çağırın, sizin bir sıkıntınızı gidermeye ve onu değiştirmeye güçleri yetmez."

(İsra: 56)

Allah-u Teâlâ başka bir ayette:

"(Ey Muhammed!) **De ki: Allah'ı bırakıp da göklerde ve yerde zerre kadar bir şeye sahip olmadığı, her ikisinde de bir ortaklığı bulunmadığı ve hiçbiri Allah'a yardımcı olmadığı halde, ilah olduklarını ileri sürdüklerinizi yardıma çağırsanıza! Allah katında kendisine izin verilenlerden başka kimse şefaat edemez." (Sebe: 22-23)**

Kur'an'ı Kerim bu ayetlerle doludur. Fakat insanların çoğu içinde bulunduğu durumu anlamaz ve bu ayetlerin daha önceki kavimler hakkında olduğunu zannederler. Bu düşünce kişinin Kur'an'ı anlamasına engel olur. Ömer b. Hattab *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"İslâm'da, cahiliyeyi bilmeyen kişiler olunca İslâm'ın düğümleri tek tek çözülmeye başlar. Çünkü kişi, şirki ve Kur'an'ın kötü gördüğü ve reddettiği şeyleri bilmezse o şeylerin içine düşer ve cahiliye ehlinin içinde olduğu fikirleri bilmeden onları kabul eder. Dolayısıyla kendisinin cahiliye ehli üzere olduğunu bilmez. İşte böylece İslâm'ın düğümleri çözülür. Ve iyilik kötülük, kötülük iyilik, bid'at sünnet, sünnet de bidat olarak görülmeye başlar. Bu durumda tevhidi şirkten temizleyen ve insanı ihlaslı sağlayan kişi tekfir edilir. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine ittiba edip, insanların fikirlerini reddeden kişi de bid'atçi olarak isimlendirilmeye başlar. Basiret sahibi olan bir kişi bu durumu apaçık bir şekilde görebilir.

"Ölülerden ihtiyaçlarını talep etmek ve yardım istemek suretiyle onlara yönelmek..." İşte bu da büyük şirklerdendir. İnsanların şirkinin temelidir. Ölünün ameli kesildiğinden nefsine ne bir fayda ne de bir zarar verebilir. Yardıma çağırdıkları şeyden iyilik ya da Allah'tan kendisi için şefaat etmesini istemek durumu şefaat edenle edilenin bilinmemesindendir. Çünkü Allah-u Teâlâ indinde, izni olmaksızın kimse şefaat edemez. Allah'ın bir kişiye şefaat etme izni vermesinin sebebi, bu kişiden şefaat istenilmesinden dolayı değildir. Onun izni için belirli sebep, kemali tevhiddir. Ölüden şefaat isteyen müşrik kişi tevhidin kemaline uygun düşmeyen bir hareket yaptığından kendisine şefaat edilme hakkı verilmesine engel olmuştur. Ölü kimse dua edenin duasına muhtaçtır. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bize vasiyet ettiği gibi, biz Müslümanların kabirlerini ziyaret ettiğimizde, onlara dua da bulunuruz ve onlar için Allah'tan af ve mağfiret dileriz. Müşrikler ise, bunların tam tersini yaparlar ve onların kabirlerini ibadet edilen putlar haline getirirler.

İbadete şirk karıştırıp Allah'ın dinini değiştirerek tevhid ehline düşmanlık yapmışlar ve onları ölülere karşı saygısız davrananlar olarak vasıflandırmışlardır. Hâlbuki onlar, yaratıcı olduğu halde Allah'a şirkle ve Allah'ın dostları ile tevhid ehline düşmanlık etmek ve onlara kötülemek suretiyle asıl saygısızlığı kendileri yapmıştır.

Bunlar her zaman ve her yerde rasullerin düşmanlarıdır. Bunlara tabi olanlar gerçekten ne çoktur.

Allah-u Teâlâ, İbrahim *aleyhi selam*'ı överek onun şöyle dediğini bildiriyor:

"Rabbim bu şehri güvenli kıl, beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut. Rabbim, o putlar çok insanı saptırdı." (İbrahim: 35-36)

Bu büyük şirkten sadece tevhidi Allah'a has kılan ve şirk ehline kızmak suretiyle Allah'a yaklaşan kimse kurtulur.

Şeyh Takiyyuddin İbni Teymiyye *radıyallahu anh*, İslâm'ın temellerine bağlı olduklarını ve şehadeti kabul ettiklerini iddia eden Tatarlara savaş açmanın hükmü sorulduğunda şöyle dedi:

"İslâm'ı tatbik etmek istemeyen herhangi bir taife ile İslâm'ın birtakım gereklerini yerine getirseler, kelime-i tevhidi kabul etseler bile, İslâm'ın şeriatlarını tümüyle uygulayıncaya kadar savaşmak gerekir.

Ebu Bekr ve sahabe *radıyallahu anhuma*'nın zekâtı vermeyenlerle savaşılması gerektiği hükmü... Bu hüküm onlardan sonra bütün fakihlerin kabul ettikleri bir hüküm olmuştur. Sahabe kitap ve sünnete dayanarak İslâm'ın hukukunu vermeyen kimselere karşı savaşmak üzerinde ittifak etmişlerdir. Aynı şekilde Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'den Haricilerin öldürülmesi hakkında on yoldan hadis sabit olmuştur. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Havaric'in insanların en şerlisi olduğunu haber verdiğinde onları şöyle vasıflandırıyor:

"Siz onların namazlarına baktığınızda namazlarınızı çok az göreceksiniz, oruç tuttuklarına baktığınızda oruçlarınızı daha az göreceksiniz."

İslâm'ı kabul etmekle beraber, İslâm'ın gerektirdiği bir takım farzları yapmamaları, onlara savaş açılmasına engel değildir. Bütün din tamamen Allah'ın oluncaya ve şirk kalmayıncaya kadar savaşmak farzdır.

Herhangi bir taifenin farz olan namazı kılmaması, oruç tutmaması, haccetmemesi, Allah'ın haram kıldığı kanları haram kılmaması, Allah'ın haram kıldığı malları haram kılmaması, içkiyi haram kabul etmeyip satışını serbest kılması, zinayı veya kumarı haram kabul etmemesi, haram olan kadınlarla evlenmeyi haram kılmaması, kâfirlerle cihad yapmanın gerekli olmadığını söylemesi, kitap ehlinin cizye vermeleri gerektiğini kabul etmemesi ve bunlar gibi dinin gereklerini yapmaması veya Allah'ın haram kıldığı şeyleri reddetmesi vb. bunların her biri sebebiyle kâfir olur. Bunlardan bir tanesini yapmayıp terk ederlerse onlara savaş açılır.

Bunlar âlimler arasında ihtilaf konusu olmayan meselelerdir. Ancak âlimler, bazı sünnetleri terk etme söz konusu olduğunda yani sabah namazının sünneti veya ezan ve ikamet gibi bunları yapmayan taife konusunda ihtilafa düşmüşlerdir. Daha önce zikrettiğimiz farzlar ve kesin haram olan şeyleri terk edenlere karşı savaş açılmamasına dair bir ihtilaf yoktur.

Bu kişiler âlimler nazarında Ali b. Ebi Talib'e karşı çıkanlar hükmünde olmayıp (yani asilerden olmayıp) Ebu Bekr *radıyallahu anh* zamanında zekâtı vermeyenler ve Ali b. Ebi Talib'in savaş açıp öldürdüğü mürted olup İslâm'dan çıkan hariciler hükmündedir.

Yukarıda bahsettiğimiz İslâm'dan çıkan bu kimseler zekâtı vermeyenler ve Ali b. Ebi Talib'in savaştığı Haricilere eşittir. Bu sebeple Ali *radıyallahu anh*'ın Basra ehli ile Şam ehli arasındaki savaşta takındığı tavrı (bunlar asi olup mürted olmadıkları için) kardeşle kardeşin arasındaki savaşta takındığı tavrı gibidir. Nehrevan'da Haricilere karşı olan tavrı, kardeşin kardeşe karşı olan tavrı gibi değildir. Çünkü onlar mürteddirler.

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen sabit nasslar, Ebu Bekr *radıyallahu anh*'ın zekâtı vermeyenlere karşı savaşması ve Ali b. Ebi Talib *radıyallahu anh*'ın Haricilere karşı savaşması hakkında sahabenin icmaı bunu desteklemektedir.

İmam İbn Teymiyye *radıyallahu anh*'ın zekâtı vermeyenlerin küfrü üzerine söylediği sözlerinin sonunda şöyle dedi: Zekâtı vermeyen kişiye, sahabe *radıyallahu anh* zekâta inanmadığından mı yoksa inanıp vermek istemediğinden dolayı mı diye bir soru sormamışlardır. Bilakis Ebu Bekr *radıyallahu anh* Ömer'e şöyle dedi: "Bunlar Rasulullah'a verdikleri bir keçi yavrusunu benden esirgerlerse bundan dolayı onların boynunu vururum." İşte Ebu Bekr bu sözü ile yalnız inkâr etmekle değil, zekâtı vermemekle onlarla savaşılacağını vurgulamıştır.

Hatta zekâtı vermeyenlerden bir kısmı zekâtın farziyetini inkâr etmeyip zekâtı vermediklerine dair rivayetler vardır. Bununla beraber halifelerin bunlara karşı tavrı; ayrım yapmadan zekâtı vermeyenlerden savaşanları öldürmek, çocuklarını ve hanımlarını esir alıp mallarını ganimet edinmek ve onlardan ölenlerin ateşe gireceklerine şehadet etmek ve de onların hepsini mürted olarak isimlendirmekten ibaret olmuştur.

İmam İbn Teymiyye *radıyallahu anh* "Sam el-Meslul" kitabında şöyle diyor: "İmam Şafii ve İmam Ahmed seviyesinde olan imamlardan İshak b. Râbaveyh şöyle diyor: Bir kişi Allah'a ve Rasulüne söver ya da Allah'ın indirdiği şeylerden bir şeyi reddederse Allah-u Teâlâ'nın indirmiş olduğu bütün şeyleri kabul etse bile kâfir olduğu hususunda Müslümanlar ittifak etmişlerdir."

Maliki İmamlarından Muhammed b. Sehnun şöyle diyor: "Âlimler, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e söven kimsenin kâfir olduğu hususunda birleşmişlerdir. İmamlar nezdinde onun hükmü öldürülmektir. Bunun küfründe kim şüphe ederse kâfir olur."

İbn Münzir dedi ki: "İlim ehlinin hepsi, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e söven kimsenin öldürülmesi hususunda birleşmişlerdir. İmam Ahmed'de "Rasulullah'a söven kimse hakkında öldürülür" demiştir. Kendisine bu konuda hadis var mıdır denildiğinde: "Evet, bu hadislerden bir tanesi bir kadını öldüren körün hadisidir." İbn Ömer'in kavli de şudur: "Kim Rasulullah *sallallahu aleyhi ve*

sellem'e söverse öldürülür." Ömer b. Abdülaziz şöyle diyor: "Söven kişi öldürülür." Abdullah'ın rivayetinde şöyle diyor: "Tevbeye çağrılmadan öldürülür." Halid b. Velid, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e söven bir adamı öldürdü ve tevbeye çağırmadı. İmam İshak b. Râheveyh *radıyallahu anh*'ın Allah'a ve Rasulüne sövenin, Allah'ın indirdiği bütün şeyleri kabul etse bile kâfir olduğu hususundaki naklettiği icmaı dikkatle düşünüldüğünde, dili ile Allah'a ya da rasulüne sövme lafzını kullananın Allah'tan gelen bütün her şeyi kabul etse bile İslâm'dan irtidat edip kâfir olduğu hükmü açıkça anlaşılır. Kalbinde olan mananın bu lafzı kastetmediğini, bunun şaka olduğunu söylese bile yine de kâfirdir. İmam Şafi'nin dediği gibi: "Allah'ın ayetlerinden biri ile alay eden kimse kâfir olur. Allah ve Rasulüne söverek alay eden kimse ise hayli hayli kâfir olur." Bu sebeple İmam İbn Teymiyye ve diğer Hanbelî âlimleri ve başkaları dediler ki: "Kim Allah'a söverse kâfir olur, bunun hükmü gerek ciddi olsun gerekse şakadan olsun aynıdır."

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"....Allah'la, ayetleriyle, peygamberleriyle mi alay ediyordunuz? Özür beyan etmeyin.' İnandıktan sonra küfre girdiniz." (Tevbe: 65-66)

Bu, kesin doğrudur.

İbni İshak, Ebi Aliye'den zikrederek şöyle dedi: “Tester şehrini fethettiğimizde, şehrin kralı Hürmüzan'ın hazinesinde bir divan üzerinde ölü bir adam

ve başının yanında da bir kitap bulduk. Kitabı Ömer’e götürdük. Hemen Ka'b'ı çağırdı ve kitabı Arapça'ya tercüme ettirdi. Ben onu okuyan Araplardan ilkiyim. Onu Kur'an'ı okuduğum gibi okudum. Onda sizin yapacağınız işler ve konuştuğunuz sözler hakkında bilgiler var. Ben dedim ki: Bu adama ne yaptınız? Dedi ki: Gündüz onüç tane farklı kabir kazdık. Gece olunca onu gömdük ve insanlar bulmasınlar diye kabirlerin hepsini eşitledik.

Dedim ki: Ondan ne istiyorlar?

"Yağmur yağmadığında bu adamı dışarı çıkarınca; yağmur yağardı" diye cevap verdi.

"Bu adamı kim zannediyordunuz? diye sorunca:

"Daniel" dedi. Bunun üzerine ben:

"Kaç senedir ölü?" dedim.

"Üçyüz sene" dedi.

"Kendisinden hiçbir şey değişmedi mi? diye sordum."

“Ensesindeki kıllar hariç bir şey değişmedi. Muhakkak nebilerin etlerini yer çürütmez ve onlara aslanlar yiyemez."

Bu kıssada Muhacir ve Ensarın fitneye düşmemek için kabri gizlemesi vardır. Ondan sonra gelenler bu adamı bulsalardı onu korumak için kılıçla müdafaa ederler ve ona ibadet ederlerdi. Çünkü onlar, seviyesi ondan daha aşağı olan kimselerin mezarlarını tapınak haline getirdiler. Sahabe *radıyallahu anhum* tevhidi korumak ve şirke düşmemek için bu hususta çok titiz davranmışlardır. Ömer b. Hattab *radıyallahu anh*'ın, gölgesinde

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e biat edilen ağacı kestirmesi bu konuda en bariz misaldir. Ömer *radıyallahu anh* insanların bu ağaca gittiklerini görmüş ve sebebini sorduğunda şöyle denilmiştir:

"Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* orada namaz kıldı. Onun için namaz kılıyorlar." Bunun üzerine Ömer *radıyallahu anh*:

"Sizden öncekilerin helakinin sebebi, nebilerinin izlerini takip edip biat edilen yerleri ibadet yerleri kılmalarıdır. Sizden kim bu mescitlerden geçerse namazı kılsın, oraya özellikle gitmesin."

İRTİDATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

I - İRTİDATIN TESPİTİ:

İslâm'ı terk yani irtidat; mürtedin itirafı ile veya şahitlerle tespit edilir.

a) Şahitlerin Sayısı:

Dört mezhebe göre irtidatın tespitinde iki adil erkek şahit zorunludur. Ancak bu şahitlerin kişinin irtidatında "bu kâfir oldu" sözü ile yetinilmeyip şahitlerin gördüğü ve duyduğu şeyleri ayrıntılı olarak açıklaması gerekir. [95]

b) Mürtedlik İle Suçlanan Kişinin Kendine Yapılan Suçlamayı Reddetmesi Hali:

---

[95] *(İbni Kudame-El-Mugni 9/20) , (Aliş-ŞerhuMinehu'l Celil 4/465) , (Mevahib-ul Celil 6/280) , (Nihayetu'l Muhtaç 7/397)*

Şafiiler ve Hanbelîlere göre; iki adil erkek şahit tarafından mürted olmakla suçlanan kişi, suçunu kabul etmeyip reddederse; bunun sözüne değil şahitlerin sözüne itibar edilir, mürted hükmü verilerek tevbeye çağırılır, tevbe etmezse öldürülür. **(96)**

Hanefilere göre ise; iki adil erkek şahit tarafından mürted olmakla suçlanan kişi suçunu kabul etmeyip reddederse, mürted hükmü verilir. Fakat onun bu reddi yeniden İslam'a dönüş sayılır ve tevbeye çağrılmaz. **(97)**

II- MÜRTEDİN TEVBEYE DAVET EDİLMESİ:

a) Mürtedin tevbeye davet edilmesinin hükmü:

Malikiler, Hanefilerden imam Muhammed ve İmam Ebu Yusuf, Şafii ve Hanbelîlerin bir görüşüne göre mürtedin öldürülmeden önce tevbeye davet edilmesi şarttır.**(98)**

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İnkâr edenlere; eğer küfürden vazgeçerlerse geçmişlerinin bağışlanacağını söyle." (Enfal:38)

---

96 *(Mugni'l Muhtaç 4/138) , (İbni Kudame-El-Mugni9/20)*

97 *(İbn Abidin-Duraru'l Muhtar 4/246) , (El-Bahru'r Raik 5/137)*

98 *(Fethu'l Kadir 4/385) , (El-Mebsut 10/98) , (El-Bahru'r Raik 5/135) , (El-Huraşi-Haşiyetu'l Huraşi 8/65) (Mevahibu'l Celil 6/281) (İbni Kudame, El-Mugni 9/4) (Nevevi-El-Mecmu' 18/11) (Nihayetu'l Muhtac 7/399)*

Bu ayeti kerimede Allah-u Teâlâ ister mürted ister kâfir olsun bütün küfredenlerle konuşup onları tevbeye davet etmemizi emrediyor.

Cabir *radıyallahu anh*'dan; rivayete göre:

"Ümmü Rûman isimli bir kadın mürted oldu. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tevbeye çağrılmasını, kabul etmediği takdirde öldürülmesini emretti." (99)

Ebu Musa el-Eşari *radıyallahu anh* **tarafından gelen bir adam Ömer b. Hattab'ın huzuruna çıkmış ve Ömer** *radıyallahu anh* ona:

"Mağribe'den bir haber var mı?

"Evet, inandıktan sonra inkâr eden bir adam..."

"Ona ne yaptınız?"

"Onu yakaladık ve boynunu vurduk."

"Keşke üç gün hapsetseydiniz. Her günde bir kuru ekmek verseydiniz, tevbeye çağırsaydınız. Belki tevbe eder tekrar hakka dönerdi."

Daha sonra Ömer *radıyallahu anh*:

"Allah'ım ben bu olaya ne şahit oldum ne de duyduklarımdan hoşlandım." dedi. (Muvatta)

Hanefilerin kuvvetli olan görüşü bu olmakla beraber **Maliki** ve **Hanbelîlerin** de bir görüşüne göre; mürtedi öldürmeden önce tevbeye çağırmak vacip değil müstehaptır. **(100)**

Delilleri:

---

99 *(Dare Kutni, Beyhaki)*

100 *(Fethu'l Kadir 4/385) , (El-Bahru'r Raik 5/135) , (Nihayetu'l Muhtac 7/399) , (Keşşafu'l Kına' 6/178) , (El-Mebsut 10/99)*

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: **"Dinini değiştireni öldürün."**[101] Bu hadisi şerifte Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* mürtedi öldürülmeden önce tevbeye çağrılmayı zikretmiyor.

"Muaz İbn Cebel *radıyallahu anh* kadı olarak Yemen'e gönderildiğinde Ebu Musa el-Eşari *radıyallahu anh*'a geldi. Orada bağlanmış bir adam gördü.

"Bu nedir?" diye sordu. Ebu Musa El-Eşari *radıyallahu anh*: **"Bu adam Yahudiyken Müslüman oldu. Sonra tekrar Yahudiliğe döndü." diye cevap verince Muaz *radıyallahu anh*:**

"Bu adam öldürülmeden oturmam. Allah'ın ve Rasulü'nün hükmü budur" dedi. Ebu Musa el-Eşari:

"Otur" dedi. Muaz *radıyallahu anh* ise:

"Bu adam öldürülmeden oturmam. Allah'ın ve Rasulü'nün hükmü budur" dedi ve bunu üç defa tekrarladı. Sonra Ebu Musa el-Eşari *radıyallahu anh* onun öldürülmesini emretti."

(Buhari, Müslim)

Burada Muaz ibn Cebel *radıyallahu anh*'ın mürtedi tevbeye çağırmayıp hemen öldürülmesini emrettiğini görüyoruz. Eğer tevbeye çağırmak vacip olsaydı Muaz İbn Cebel *radıyallahu anh*'ın bunu bilmesi gerekirdi.

Ömer'in hadisine gelince; Ömer *radıyallahu anh*'ın mürtedin tevbeye çağrılmadan öldürülmesini hoş karşılamamasının sebebi; mürtedi tevbeye

---

101 *(Buhari, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)*

çağırmanın vacip oluşundan değil, müstehap oluşundandır. Bu kişilerin İslam’a yeni girmiş olmaları nedeniyle kafalarında birtakım şüpheler olabileceği ihtimali olduğundan bunların tevbeye çağrılmadan öldürülmesini hoş karşılamamıştır.[102]

b) Mürtedin Tevbeye Davet Edilmesinin Müddeti:

Malikiler, Hanefiler, Hanbelîler ve **Şafii'nin** bir görüşüne göre; mürted üç gün tevbeye davet edilir, tevbe etmezse öldürülür. [103]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Buna rağmen onu (Salih *aleyhi selam*'ın devesini) **kesip devirdiler. O zaman Salih: ‘Yurdunuzda üç gün daha kalın. Bu yalanlanamayacak bir sözdür.’ dedi." (Hud:65)**

Allah-u Teâlâ; Salih *aleyhi selam*'ın kavmine ilâhi azap gelmeden önce üç gün mühlet vermiştir.

İkinci delil ise daha önce zikrettiğimiz **İmam Malik'in** rivayet ettiği Ömer'in hadisidir.

İmam Şafii'nin diğer görüşüne göre; mürted olan kişi hemen tevbeye çağrılır. Tevbe etmezse bekletilmeden öldürülür. [104]

Delili:

---

102 *(El-Mebsut 10/99)*

103 *(El-Bahru’r Raik 5/135) , (El-Huraşi-Haşiyetu’l Huraşi 8/65) (Mevahibu’l Celil 6/281) , (İbni Kudame-El-Mugni 9/4-5)*

104 *(Nevevi-El-Mecmu’ 18/12)*

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Müşrikleri nerede bulursanız öldürün."

(Tevbe:5)

Süleyman İbni Musa'nın haber verdiğine göre:

"Osman *radıyallahu anh*'ın hilafeti zamanında bir kişi imanından sonra mürted oldu. Osman *radıyallahu anh* onu üç defa İslam'a davet etti. Kabul etmeyince öldürdü.[105]

Bu rivayete göre; Osman *radıyallahu anh*'ın mürtedi aynı mecliste üç defa tevbeye davet ettiği anlaşılıyor.

Cabir *radıyallahu anh*'dan rivayete göre;

"Ümmü Rûman isimli bir kadın mürted oldu. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tevbeye çağrılmasını, kabul etmediği takdirde öldürülmesini emretti." (Dare kutni, Beyhaki)

c)Mürtedin Tekrar İslam'a Dönüşü:

Dört mezhebe göre; mürtedin tevbesi ancak inkâr ettiği şeyden vazgeçmesi ile geçerli olur. Yalnız şehadeti söylemesi yetmez. İslâm'ı tamamen terk ederek mürted olan kişi; İslam'dan başka bütün dinleri reddettiğini söyler ve kelime-i şehadet getirirse tevbesi geçerlidir. [106]

d) Tekrar Tekrar İslâm'ı Terk edenin Tevbesi:

---

105 *(Abdurrezzak rivayat etti.)*

106 *(İbni Kudame-El-Mugni10/100) , (El-Mebsut 10/112) , (Fethu'l Kadir 4/387) , (Merdavi-El-Insaf 1/335) , (Makdisi-El-İkna 4/303) , (Nevevi-El-Mecmu 18/13)*

Hanefiler, Şafiiler ve **Malikilere** göre ikinci ve üçüncüde tevbesi kabul edilir. Dördüncüde ise nasuh bir tevbe ile tevbe ettiği anlaşılıncaya kadar hapsedilir. **(107)**

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Hürmetli aylar çıkınca müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün. Onları yakalayıp hapsedin. Her gözetleme yerinde onları bekleyin. Eğer tevbe eder, namaz kılar ve zekât verirlerse serbest bırakın. Doğrusu Allah bağışlar ve merhamet eder." (Tevbe: 5)

"İnkâr edenlere de ki: İnkârlarına son verirlerse geçmiş haramlarının hepsi affolunur." (Enfal:38)

Hanbelîlere göre birkaç defa İslâm'ı terk edip tevbe edenin tevbesi kabul edilmez öldürülür. **(108)**

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İnandıktan sonra inkâr edenler, sonra inkâr-da ileri gidenler yok mu? Onların tevbeleri asla kabul edilmeyecektir." (Al-i İmran: 90)

"Doğrusu inanıp sonra inkâr edenleri sonra inanıp tekrar inkâr edenleri sonra da inkârları

---

107 *(Fethu'l Kadir 4/387) ,(El-Mebsut 10/99-100) , (Mevahibu'l Celil 6/282) , (Nevevi, El-Mecmu' 18/13)*

108 *(Keşşafu'l Kına 6/177) , (İbni Kudame-El-Mugni 8/543)*

artmış olanları Allah bağışlamaz. Onları doğru yola eriştirmez." (Nisa: 137)

Esrem, Zabyan b. İmare'ye isnad edilerek şöyle rivayet olunmuştur; Beni Sa'd'dan bir zat, Beni Hanife mescidine uğradı ve gördü ki; onlar Müseyleme'nin safsatasını okuyorlar. Bunun üzerine İbn Mes'ud'a gitti ve durumu ona anlattı. İbni Mes'ud *radıyallahu anh* bir adam göndererek onları getirtti ve hemen tevbeye davet etti. Onlar da tevbe ettiler, İbn Nevehâ denilen biri müstesna diğerlerini bıraktılar. Dedi ki: "Seni bir defa daha getirtmiştim, tevbe ettiğini iddia etmiştin. Görüyorum ki yine geldin." Bu şekilde İbn Mes'ud onu öldürdü.

Tekrar tekrar mürted olan kişinin tevbesinin kabul edilmemesinin bir başka nedeni de kişinin İslâm inancının bozuk olduğunu ve de İslâm'a olan bağının ve ilgisinin az olduğunu göstermesindendir. [109]

e) Tevbesi Kabul Edilmeyenler:

Dört mezhebe göre Rasulullah'a söven kişinin tevbesi kabul edilmeyip öldürülür.

Hanefiler, Hanbelîler ve Malikilere göre sihirbaz ve zındığın tevbesi kabul edilmeyip öldürülür.

Şafiilere göre zındığın ve sihirbazın tevbesi kabul edilir.[110]

---

[109] *(İbni Kudame-El-Mugni9/7) , Keşşafu'l Kına 6/177)*

[110] *(Haşiyet-İbni Abidin s:232-233) , (Haşiyetu'l Huraşi 8/70) (Nihayetu'l Muhtaç 7/399) , (İbni Kudame, El-Mugni 9/31) , (Haşiyetu'd Desûki 4/354) , (Nihayetu'l Muhtaç 7/399) , (Keşşafu'l Kına' 6/177)*

Zındık: Kendini Müslüman olduğunu gösterip küfrünü gizleyen kişidir.

III - MÜRTEDİN CEZALANDIRILMASI:

a) Mürted Erkeğin Öldürülmesi:

Dört mezhebe göre mürted erkek, irtidatında ısrar ederse, devlet reisi ya da onun görevlendirdiği yetkili bir kişi tarafından, eziyet çektirmeden kılıçla öldürülür. Bunların dışında üçüncü bir şahıs tarafından öldürülmesi halinde mürtedin kanı helâl olduğundan dolayı bu kişiden diyet alınmaz fakat devlet reisinin hakkına tecavüz ettiğinden kendisi ta'zir ve te'dip edilir.

Ancak mürted, kâfirlerin elçisi olursa öldürülmez. Çünkü Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Müseyleme'nin elçisini öldürmemiştir. **(111)**

b) Mürted Kadının Öldürülmesi:

Şafiiler, Hanbelîler ve **Malikiler** tevbe etmediği takdirde mürted kadın öldürüleceği görüşündedirler.

Malikilere göre kadın hayızlı ise temizlendikten sonra öldürülür, emzikli ise çocuğun emeceği başka bir kadın bulununcaya kadar öldürülmez.

İmam Şafii ve **İmam Ahmed'e** göre çocuğunu doğurmadıkça hamile kadın öldürülmez.

---

111 *(İbni Kudame-El-Kafi 3/161),(İbni Müflih El-Füru' 2/159) (İbni Neccar-Munteha'l İradat 2/305)*

Doğurduktan sonra tevbe etmediği takdirde öldürülür.[112]

Delilleri:

1 - Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: **'Kim dinini değiştirirse öldürün."** [113] Bu hadiste kadın-erkek diye belirtilmemiş olup hadis her ikisini de içine almaktadır.

2 - İbn Mes'ud *radıyallahu anh*'dan; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"La ilahe illallah Muhammedun Rasulullah'a şehadet eden Müslümanın canı üç şeyden biri ile mübah olur: Allah'ın öldürmeyi haram kıldığı bir nefsi öldürmek, evli olduğu halde zina etmek, islâm cemaatini bırakıp dininden dönerek mürted olmak..." (Buhari, Müslim)

Kadın ve erkek hadler konusunda eşittirler. Bekâr olan bir kadın zina ederse, zina eden bekâr bir erkek kadar değnek cezası verilir. Evli olan bir kadın zina ederse, zina eden evli erkek gibi taşla recmedilerek öldürülür. Diğer hadlerde kadın erkek eşit olduğuna göre irtidatın haddinde de kadın erkeğin eşit olması gerekir.

3 - Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Muaz b. Cebel *radıyallahu anh*'ı Yemen'e vali olarak gönderirken ona şöyle dedi:

---

112 *(Haşiyetu'd Desûki 4/357) , (Mevahibu'l Celil 6/281) , (El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb-Nevevi 18/10) , (Nihayetu'l Muhtac 7/399) , (El-Umm, Şafi 6/159) , (El-Mugni-İbni Kudame 9/3-4) , (Keşsafu'l Kına' 6/174)*

113 *(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace)*

"İslâm'ı terk eden hangi erkek olursa onu tekrar İslam'a davet et. Dönmezse boynunu vur. İslâm'ı terk eden hangi kadın olursa olsun onu tekrar İslam'a davet et. Dönmezse boynunu vur." (114)

4 - Cabir *radıyallahu anh*'dan;

Ümmü Mervan denilen bir kadın mürted oldu. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tevbeye çağrılmasını, tevbe etmediği takdirde öldürülmesini emretti." (115)

5 - Aişe *radıyallahu anha* dedi ki:

"Uhud savaşında bir kadın mürted oldu. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tevbeye çağrılmasını tevbe etmediği takdirde öldürülmesini emretti."(116)

6-"Ümmü Kurfe adında bir kadın mürted oldu. Ebu Bekr *radıyallahu anh* onu tevbeye çağırdı. Tevbe etmediği için öldürttü.(117)

Hanefilere göre mürted kadın tevbe etmezse öldürülmez. Tevbe edinceye kadar hapsedilir ve dövülür. Eğer kadın kâfirlerin önde gelen, savaşçı ve söz sahiplerinden biri ise öldürülür. **(118)**

---

114 *(Taberani rivayet etti.)(İmam İbni Hacer bu hadis için "senedi hasendir" dedi.)*

115 *(Dare Kutni, Beyhaki) (Hafız İbni Hacer el-Askalani "bu hadisin senedi zayıftır" dedi.) , (Neyl-il Evtar 7/218)*

116 *(Beyhaki rivayet etti ve "zayıf" dedi.)*

117 *(Dare Kutni, Beyhaki)*

118 *(El-Mebsut 10/110) , (Fethu'l Kadir-İbni Hemmam 4/388-389) , (Merginani-El-Hidaye 2/122)*

Delilleri:

1-Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir savaşta bir şey etrafında toplanan insanları gördüğünde niçin toplanıldığı hakkında sormuş ve cevap olarak kendisine öldürülmüş bir kadına baktıklarını söylemişlerdir. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* birisine "Halid b. Velid'e yetiş ve de ki: Katiyyen savaşa katılmayanları ve çocukları öldürmesin." (Müslim)

2 -İbn Abbas *radıyallahu anh*'dan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ölmüş bir kadını gördüğünde:

Bunu kim öldürdü?" dedi. Bir kişi:

"Ben, Ey Allah'ın Rasulü. Onu bineğime bindirdim. Beni öldürmek için kılıcıma sarıldı. Ben de onu öldürdüm.

Bunun üzerine Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Kadınları öldürmek de ne oluyor! Onu defnet ve bir daha yapma." buyurdu. (Müslim)

3-Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Mekke' nin fethinde öldürülmüş bir kadın görünce şöyle buyurdu:

"Bu kadın savaşmıyordu ki..."' (Muvatta)

Cumhurun bu hadisler hakkındaki görüşleri şöyledir: "Bu hadisler savaşta, savaşa katılmayan kadınların öldürülmemesi gerektiğini bildiriyor. Biz zaten bunu kabul ediyoruz. Bu hadisler; mürted olan kadının öldürülmemesi için delil değildir."

Mürted Öldürülünce Ne Yapılır?

Mürted tevbe etmez sonra öldürülür ya da mürted iken ölürse yıkanmaz, namazı kılınmaz, Müslümanlarla beraber gömülmez. Çünkü o kâfirdir. Ona saygı gösterilmez. **(119)**

---

119 *(El-Mebsut 10/109-110) , (Fethu'l Kadir 4/388-389) , (El-Mugni 2/230)*

İRTİDATIN MÜRTEDİN İBADETLERİNE ETKİSİ

1 - Amellerin boşa gitmesi:

Hanefiler ve Malikilere göre mürted İslâm'ı terk ettiği anda bütün amelleri boşa gider. Mürtedin Müslüman iken tuttuğu oruç, kıldığı namaz, yapmış olduğu hac, vermiş olduğu zekât gibi ibadetleri tekrar İslâm'a döndükten sonra tekrar iade etmesi gerekir.

Yani herhangi bir vakit içerisinde kılmış olduğu namazdan sonra vakit çıkmadan irtidat edip tekrar İslâm'a dönerse o vakit içinde kıldığı namazı iade eder. Aynı şekilde oruç da böyledir. Bir gün içinde niyetli iken, iftar etmeden irtidat edip tekrar İslâm'a dönerse o günün orucunu iade etmesi gerekir. Hac ve zekâta gelince… Hac ömürde bir defa yapılması farz olduğundan kaç sene önce yapmış olursa olsun irtidat edip tekrar İslâm'a döndükten sonra haccı tekrar iade etmesi gerekir. Zekât da böyledir. Aynı yıl içerisinde vermiş olduğu zekâtı İslâm'a girdikten sonra tekrar vermesi gerekir.**(120)**

Delilleri:

1)Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kim imandan sonra küfrederse ameli boşa gider." (Maide: 5)

---

120 *(Bedaiu'-Senai 1/292) , (El-Bahru'r Raik 5/137) , (Şerhu'l Huraşi 8/68)*

Bu ayeti kerime gösteriyor ki mürtedin amelinin boşa gitmesi öldükten sonra değil irtidatından hemen sonradır.

İmam Şafii'nin ve **Hanbelîlerin** mürtedin ameli ancak mürted olarak ölürse boşa gideceğine dair delil aldıkları; **"Sizden kim dinini terk eder ve kâfir olarak ölürse işte onların dünyada ve ahirette amelleri mahvolur. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedi kalırlar." (Bakara: 217)** ayeti kerimesinin manasına gelince… Allah-u Teâlâ'nın burada ölümü şart koşmasının sebebi; mürtedin cehennemde ebedi olarak kalış nedeninin mürted olarak ölmesinden dolayıdır.

Maide suresinin beşinci (5.) ayeti ile Bakara suresinin ikiyüzonyedinci (217.) ayeti ayrı ayrı hüküm içermektedir. Maide suresinin beşinci ayetinde dinden dönen kişinin amellerinin boşa gideceği hükmü vardır. Diğer ayeti kerimede ise mürted olarak ölen kişinin cehennemde sonsuza kadar kalacağı hükmü vardır.**[121]**

2)Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Eğer sen şirk koşsaydın mutlaka amelin boşa giderdi." (Zümer: 65)

Bu ayette hitap Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e gibi gözükse de asıl kastedilen onun ümmetidir. Çünkü Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in İslâm'ı terk etmesi asla düşünülemez.

---

[121] *(Taberi Tefsiri 3/49)*

3)Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Eğer şirk koşarlarsa amelleri boşa gider." (Enam:88)

Bu ayeti kerimede de mürtedin amellerinin boşa gitmesi için öldükten sonra diye bir kayıt yoktur.

Şafiiler ve Hanbelîlere göre bir kimse, mürted olarak ölmediği sürece, Müslüman iken işlediği ameller boşa gitmez.[122]

Delilleri:

1)Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Sizden kim dinini terk eder ve kâfir olarak ölürse işte dünyada ve ahirette onların amelleri mahvolur. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedi kalırlar." (Bakara: 217)

Eğer Müslüman iken işlediği ameller mücerred bir irtidatla mahvolmuş olsaydı ayette **"kâfir olarak ölürse"** ibaresinin bir manası olmazdı. Buna göre ancak mürted olarak ölürse bütün işlediği ameller mahvolur. Ölmeden önce İslâm'a dönerse ne ameli mahvolur ne de cehennemde sonsuza kadar kalır.

Hanefilerin ve Malikilerin mürtedin irtidatından hemen sonra işlediği amellerin boşa gitmesine delil olarak gösterdiği ayetler mutlak (hükmü genel olan) ayetlerdir. Bizim gösterdiğimiz bu ayet ise **(Bakara: 217. ayet)** iki şartla mukayyed edilmiştir

---

[122] *(Nevevi-El-Mecmu’ Şerh-ul Muhazzeb 3/5-6) , (El-İnsaf 1/392)*

(bağlanmıştır.) Mutlak olan ayetlerin manası mukayyed olana göre verilir. **(123)**

"Eğer sen şirk koşsaydın mutlaka amelin boşa giderdi." (Zümer: 65) ayetine gelince Şafii *radıyallahu anh* şöyle dedi: "Bu hitap ümmete olmayıp Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* içindir. İşin önemini ümmete belirtmek için bu ifade kullanılmıştır. Derecesi en yüksek olan Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de şirk koşsa ameli boşa gider. Sizinki ne olmaz ki? Ama hiçbir zaman Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Allah'a şirk koşmaz. Aşağıdaki ayet de buna benzer:

"Ey peygamber hanımları! Sizden kim açık bir kötülük işlerse onun azabı iki misli olur."

(Ahzab: 30)

Bu hitap da Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hanımlarına aittir. Azaplarının iki misli olması mevkileri gereğidir. Ancak böyle bir şey yapmaları düşünülemez. Onlar şerefli kocalarından dolayı korunurlar.

2)Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Rableri dualarını kabul etti: "Birbirinizden meydana gelen sizlerden, erkek olsun kadın olsun amel işleyenin amelini boşa çıkarmam."

(Al-i İmran: 195)

"Kim zerre kadar hayır işlerse karşılığını görür." (Zilzal: 7)

---

123 *(El-Mecmu' Şerh-ul Muhazzeb 6/6)*

Bu ayetler gösteriyor ki; iyilik yapan kişinin iyiliği ne kadar az olursa olsun karşılığını mutlaka alacaktır. Bu ayetin hükmü ammdır (geneldir) haslaştırılamaz (özelleştirilemez.)

2 - Mürtedin Mürtedliği Esnasında Terk Ettiği İbadetlerin Hükmü:

Şafiiler ve Hanbelîlerin kuvvetli olan görüşüne göre; mürted iken terk ettiği ibadetlerin tekrar iadesi gerekir.**(124)**

Hanefiler, Malikiler ve Hanbelîlerin bir görüşüne göre mürted iken terk edilen ibadetlerin kazası gerekmez. **(125)**

3)Mürtedin Kestiği Hayvanın Durumu: Bütün âlimlere göre mürtedin ehli kitabın dinine girse bile kesmiş olduğu hayvan yenmez haramdır.

Ali İbn Ebi Talib *radıyallahu anh* Beni Tağlib Hıristiyanların ne kestiklerinin yenmesini ne de kadınlarıyla evlenilmesini helâl sayıyordu. Çünkü onlar Müslüman olduktan sonra Hıristiyan oldular. **(126)**

TOPLU İRTİDÂT

---

[124] *(El-Mecmu' Şerh-ul Muhazzeb 1/4)*

[125] *(Şerhu'l Huraşi 8/68) , (El-İnsaf 10/342-343)*

[126] *(İbn-i Kudame-El-Mugni 9/388) , (EI-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 9/81) , (El-Umm-Şafii 6/155) , (El-Umm-Şafii 7/331) , (İmam Muhammed El-Mebsut -el yazması- s: 142-143), (Merdavi- El-İnsaf 10/389) , (İbni Neccar-Munteha'l İradat 2/513)*

Toplu irtidat: Müslüman bir devletin, şehrin veya topluluğun dinden çıkmasıdır.

Toplu irtidatın hükümlerine geçmeden önce dört mezhebe göre dar'ul-İslâmın dar'ul-harbe dönüşebilmesi için gerekli şartları inceleyelim.

Dar'ul-İslâm Ne Zaman Dar'ul-Harbe Dönüşür?

1- Şafiiler, Hanbelîler, Malikiler ve Hanefilerden İmam Muhammed ve İmam Ebu Yusuf'a göre bir ülkede İslâm kanunları yürürlükten kalktığı anda bu ülke **dar'ul-harbe** dönüşür.[127]

2 - Ebu Hanife'ye göre dar'ul-İslâmın dar'ul-harbe dönüşebilmesi için üç şartın mevcut olması gerekir:

I - İslâm kanunlarının yürürlükten kalkması.

II - Müslüman ve zımmilerin Müslüman devletin yönetimi altında bulunduğu zaman sahip oldukları hak ve hürriyetleri kaybetmesi.

III - Küfür diyarına bitişik olmak. [128]

Dar'ul-Harbin ve Toplu İrtidatın Hükmü:

Şafîiler, Hanbelîler, Malikiler ve Hanefîlerden İmam Ebu Yusuf ve Muhammed'e göre: "Bir topluluk Müslüman olduktan sonra dinden döner

---

127 *(El-Umm-İmam Şafii 8/32) , (Muhtasar el-Muzni s:261) , (El-Mugni-İbni Kudame 10/102-103) , (El-Mebsut 10/114)*

128 *(El-Mebsut 10/114)*

mürted olursa; bunlar ister dar'ul-İslâmdan olsun isterse Allah'ın kanunlarını yürürlükten kaldırıp yerine küfür kanunlarıyla hükmetmek suretiyle dar'ul-İslâmı dar'ul-harbe çevirsinler, Müslümanların diğer kâfir ve müşriklerden önce bunlarla savaşması farzdır.

Bunların yenildikten sonra kaçanları takip edilir. Esir alınanlar tevbeye davet edilir, tevbe etmezlerse öldürülür; tevbe ederlerse savaşta Müslümanlara vermiş oldukları zararları öderler. Esir alınamayan yaralılar ise öldürülür. Bunlar kadın veya erkek olsun, fark etmez.

İmam Ebu Hanife aynı hükmü söylüyor fakat dar'ul-İslâmın dar'ul-harbe dönüşebilmesi için daha önce zikrettiğimiz üç şartın aynı anda bulunmasını şart koşuyor. **(129)**

Delilleri:

1 - Allah-u Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de Müslümanlara, kâfirlere karşı savaşmayı farz kıldı. Mürtedler ise kâfirlerden daha tehlikelidirler. Çünkü bazı kişiler onlardan etkilenerek onlar gibi mürted olabilir ve İslam'a daha çok zarar verebilirler. Bunun için diğer kâfir ve müşriklerden önce bunlarla savaşmak farzdır.

2 - Sahabeler Ebu Bekr zamanında mürtedle savaşmanın diğer kâfirlerden önce olması gerektiğinde ittifak etmişlerdir.

---

129 *(İmam Şafii-El-Umm 6/32) , (Muhtasar El-Muzni s:267) , (El-Mugni-İbni Kudame Şerhu'l Kebir 10/102-103) , (El-Mebsut 10/114)*

3 - Ebu Bekr mürtedlere karşı zafer kazandığında onlara şöyle demiştir:

"Seçin! Ya kahredici bir savaş ya da aşağılayıcı bir barış…" Onlar şöyle dediler:

"Kahredici savaşı gördük. Aşağılayıcı barış nedir?' Ebu Bekr şöyle dedi:

"Siz bizim ölülerimizin diyetini vereceksiniz. Biz sizin ölülerinizin diyetini vermeyeceğiz. Bizim ölülerimizin cennete, sizin ölülerinizin cehenneme gireceğine şehadet edeceksiniz. Bizden aldığınızı bize geri vereceksiniz. Biz ise sizden aldığımızı size geri vermeyeceğiz. Bütün silahlarınız sizden alınacak, atlara binmek size yasaklanmış olarak ve Müslümanların emirinin ve Müslümanların sizin hakkınızdaki kararı değişinceye kadar Müslümanların içinde aşağılanmış olarak yaşayacaksınız." Onlar:

"Bunu kabul ediyoruz ey Rasulullah'ın Halifesi!" dediler. Ömer b. Hattab dedi ki:

"Ey Rasulullah'ın Halifesi! Bütün dediklerini kabul ediyorum. Ancak bizim ölülerimizin diyetini vermelerini kabul etmiyorum. Çünkü ölenlerimiz Allah yolunda öldürülüp şehid oldular ve sevapları Allah'a aittir." Bütün sahabeler de Ömer'in görüşünü kabul ettiler. [130]

MÜRTEDE KARŞI İŞLENEN SUÇLAR

I - Cana Tecavüz:

---

[130] *(Beyhaki, El-Barkani Buhari'nin şartlarına göre rivayet etti.)*

a - Mürtedi bir Müslümanın öldürmesi:

Dört mezhebe göre herhangi bir Müslüman, mürted kanı helâl olduğundan dolayı onu öldürebilir. Fakat Müslüman devlet başkanının izni olmadan öldürdüğü için ta'zir cezası verilir.

Çünkü bu hareketi İslâm devlet başkanının hakkına tecavüzdür. Şayet mürted dar'ul-harbe kaçarsa İslâm devlet başkanının izni olmaksızın tevbeye dahi davet edilmeden öldürülmesi helaldir. Öldüren Müslümana da bir ta'zir cezası verilmez.[131]

b - Mürtedi bir zımminin öldürmesi:

Şafiilerin bir görüşüne göre bir zımmi mürtedi öldürürse kısas yapılması gerekir. [132]

Hanbelîler, Malikiler ve Hanefilere göre bir zımmi mürtedi öldürürse mürtedin kanı helâl olduğundan dolayı kısas gerekmez fakat ta'zir cezası verilir. [133]

II - Öldürmenin Dışında Mürtede Yapılan Tecavüz:

a -Bir Müslüman bir Müslümanın elini keser ve eli kesilen Müslüman daha sonra mürted olup

---

131 *(El-Umm-İmam Şafii 6/154) , (İbni Kudame-El-Mugni 8/274)(Eş-Şamil- Sabba' el yazması- 1/101), (Serahsi-El-Mebsut 1/106) , (Merdavi-El-İnsaf 9/462)*

132 *(El-Mugni-İbni Kudame 8/277)*

133 *(El-Mugni-İbni Kudame 8/277), (El İnsaf-Merdavi 9/462) , (Eş-Şamil-Behram -el yazması- 2/158)*

kesik eli sebebiyle ölürse el kesen Müslümanın hükmü:

Hanefilere ve Hanbelîlerle Şafiilerin bir görüşüne göre; bir Müslüman bir Müslümanın elini keser ve eli kesilen Müslüman daha sonra mürted olup kesik eli sebebiyle ölürse el kesen Müslümanın sadece kestiği elin diyetini vermesi gerekir. **(134)**

Malikilere göre; bir Müslüman bir Müslümanın elini keser ve eli kesilen Müslüman daha sonra mürted olup kesik eli sebebiyle ölürse el kesen Müslümana kestiği el için kısas gerekir. **(135)**

Şafiilerin ve Hanbelîlerin tercih edilen görüşüne göre; bir Müslüman bir Müslümanın elini keser ve eli kesilen Müslüman daha sonra mürted olup kesik eli sebebiyle ölürse el kesen Müslümana hiçbir şey lâzım gelmez. **(136)**

b) Bir Müslüman bir mürtedin elini keser veya yaralarsa ve bu mürted daha sonra Müslüman olup kesik veya yaralı eli sebebiyle ölürse el kesen veya yaralayan Müslümanın hükmü:

Dört mezhebe göre mürtedin canı helâl olduğundan ve kesme veya yaralama işi o mürted

---

134 *(El-Mebsut-Serahsi 10/107) , (Bedaiu's Senai'-Kaşani 7/253) , (İbni Kudame-El-Mugni 8/275-276) , (El-İkna-Makdisi 4/174)*
135 *(Eş-Şamil-Behram el yazması- 2/159)*
136 *(El-Mugni-İbni Kudame 8/275) , (El-Umm-Şafii 6/48) , (Muğni'l Muhtac 4/23)*

iken yapıldığından el kesen veya yaralayan Müslümana hiçbir şey gerekmez. [137]

c)Bir Müslüman bir Müslümanın elini keser ve eli kesilen Müslüman mürted olup tekrar Müslüman olur ve Müslüman iken kesik eli sebebiyle ölürse el kesen Müslümanın hükmü:

İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf'a ve Hanbelîlerin tercih edilen görüşüne göre; bir Müslüman bir Müslümanın elini keser ve eli kesilen Müslüman mürted olup tekrar Müslüman olur ve Müslüman iken kesik eli sebebiyle ölürse, el kesen Müslüman'a ölüm diyeti gerekir.

İmam Muhammed ve Hanbelîlerin bir görüşüne göre ise; ölüm diyetinin yarısı gerekir.

İmam Şafii ve İmam Ahmed b. Hanbel'in bir görüşüne göre ise; bir Müslümanın ölümüne sebep olduğu için ölüm kısası gerekir.

Hanbelîlerin ve **İmam Şafii'nin** bir görüşüne göre; ölüm kısası gerekmez.[138]

III - Mürtedin Irzına Tecavüz:

a) Mürted olan bir kadına zina suretiyle tecavüz:

Dört mezhebe göre; mürted bir kadınla yapılan zina, başka bir kadınla yapılan zina gibidir. Bu ikisi arasında fark yoktur. Bunun sebebi ise, kadının

---

137 *(El-Umm-Şafii 6/163) , (El-İnsaf 9/413) , (Hidaye El-İnaye Şerhi, Fethu'l Kadir Şerhi 4/400)*
138 *(El-Mugni-İbn Kudame 8/276) , (El-Bahru'r Raik 5/142)*

cinselliğinden faydalanmak olup dinle hiçbir ilgisi olmamasıdır. Allah-u Teâlâ zina ayetini mutlak olarak indirmiştir.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Zina eden kadın ve zina eden erkek..."

(Nur:2)[139]

b) Mürtede iftira atmanın (kazf) **hükmü:**

Bir kadın ya da erkeğin namusuna iftirada bulunan kişiye gerekli had cezası verilebilmesi için iftiraya uğrayan kişide beş tane şartın bir arada bulunması gerekir. Bunlardan bir tanesi bulunmadığı takdirde kazf cezası uygulanmaz. Ta'zir cezası ile yetinilir. Bu şartlar:

1) İslâm.
2) Bulûğ.
3) Akıl.
4) Hürriyet.
5) İffet.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İffetli, habersiz mü'min kadınlara iftira edenler dünya ve ahirette lanetlenmiştir. Ahirette onlara büyük bir azap vardır." (Nur: 23)

İbn Ömer *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Allah'a şirk koşan muhsan (korunmuş) **değildir." [140]**

---

139 *(Merdavi-El-İnsaf 10/377)*
140 *(İshak İbn Rahaveyh Müsnedinde rivayet etti.)*

Dört mezhebe göre mürted olan bir kadına veya erkeğe iftira eden kişiye kazf cezası (80 değnek) verilmeyip tazir cezası ile yetinilir. **(141)**

---

141 *(El-Umm-İmam Şafii 6/151) , (Bedaiu's Senai 10/4166) , (El-Huraşi 8/86) , (El-İnsaf 10/203)*

MÜRTEDİN İŞLEDİĞİ SUÇLAR

I - Mürtedin Bir Şahsı Öldürmesi:

a) Bir mürtedin bir Müslümanı kasten öldürmesi:

Dört mezhebe göre dar'ul-İslâmda bir mürted bir Müslümanı öldürürse mürted İslâm'a dönse bile kısas gerekir. **(142)**

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın haram kıldığı bir cana kıymayın. Bir kimse zulmen öldürülürse onun velisine (mirasçısına hakkını alması için) **yetki verdik. Ancak bu veli de kısasta ileri gitmesin. Zaten** (kendisine bu yetki vermekle) **o yardıma mazhar olmuştur." (İsra: 33)**

"Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı." (Bakara: 178)

İhn Ebi Leylâ'dan; Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir mü'mini kasten öldüren kişinin öldürülenin velisi affetmedikçe öldürülmesi gerekir. Kim engel olursa Allah'ın gazabı ve

---

142 *(El-Umm-İmam Şafii 6/153) , (El-Umm-İmam Şafii 4/290) , (İbn Kudame-El-Mugni8/255/554) , (Makdisi-El-Ikna 4/306) , (Âliş-Şerhu Minehi'l Celil 4/467) , (Şerhu'l Huraşi 8/4)*

laneti üzerinedir. Ve yaptığı hiçbir amel kabul edilmez. [143]

b) Bir mürtedin yanlışlıkla bir Müslümanı veya bir zımmiyi ya da Müslümanlarla sulh halinde olan kâfir bir devletin ferdini öldürmesi:

Dört mezhebin imamları bir mürted bir Müslümanı veya bir zımmiyi ya da Müslümanlarla sulh halinde olan kâfir bir devletin ferdini yanlışlıkla öldürürse, **Nisa:92** ayetine göre, kısas gerekmeyip diyet alınacağı konusunda ittifak etmişlerdir. Ancak diyetin mürtedin Müslümanken kazandığı malından mı, bütün kazandığı mallardan mı yoksa beytul malden mi alınacağı konusunda ihtilaf etmişlerdir.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

'Yanlışlıkla bir mü'mini öldüren kimsenin, mü'min bir köle azad etmesi ve ölenin ailesine teslim edilecek bir diyet vermesi gereklidir. Meğerki ölünün ailesi o diyeti bağışlamış ola. (Bu takdirde diyet vermez.) **Eğer ölen mü'min olduğu halde, size düşman olan bir toplumdan ise, mü'min bir köle azad etmek lâzımdır. Eğer kendileriyle aranızda antlaşma bulunan bir toplumdan ise, ailesine teslim edilecek bir diyet ve bir mü'min köleyi azad etmek gerekir."**

(Nisa:92)

İmam Ebu Hanife'ye göre diyet yalnız Müslümanken kazandığı parasından alınır.

---

143 *(İmam Şafii rivayet etti-El-Umm 6/4)*

Şafiiler, Hanbelîler, Ebu Yusuf ve Ebu Muhammed'e göre diyet mürtedin bütün malından da alınabilir.

Malikilere göre; diyet Müslüman devletin beyt'ul malından ödenir. [144]

c) Mürtedin kasten bir zımmiyi ya da Müslümanlarla sulh halinde olan kâfir devletin ferdini öldürmesi:

Hanefiler, Hanbelîler ve Şafîilerin tercih edilen görüşüne göre mürted tekrar İslam'a dönse de kısas yapılarak öldürülür. [145]

Malikiler ve Şafiilerin bir görüşüne göre kısas gerekmeyip diyet ödenir. [146]

II-Mürtedin Başkalarını Yaralaması:

a) Mürtedin bir Müslümanı kasten yaralaması:

Dört mezhep imamlarına göre; mürted, bir Müslümanı kasten bıçaklar veya yaralarsa, bu olay kısas uygulanabilecek bir hadisede ise kısas yapılır;

---

144 *(Mugni'l Muhtac 4/17) , (El-Bahru'r Raik 5/147) , (El-Umm-İmam Şafii 6/48) , (Serahsi, El-Mebsut 1/108) , (Makdisi-El-İkna 4/306) , (Şerh-ul Huraşi 8/66) , (İmam Kaşani-Bedaiu's Senai' 7/252)*

145 *(Mugni'l Muhtac 4/17) , (İbni Kudame-El-Mugni8/277) (Makdisi-El-İkna 4/33) , (El Mebsut-İmam Muhammed'in el yazması y: 142)*

146 *(Huraşi 8/66) ,(Esna'l Metalib4/123)*

eğer kısas uygulanmayacak bir hadisede ise diyet vermesi gerekir.

Mesela; mürted, bir Müslümanın gözünü çıkarır ya da elini veya kulağını keserse aynı şekilde kısas yapılır. Fakat mürted, bir Müslümanın karnını bıçaklarsa bunun ne kadar derin olduğu tam olarak anlaşılmayacağından kısas uygulanmaz, diyet vermesi gerekir.**(147)**

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

'Tevrat'ta onlara şöyle yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş, yaralar da kısastır. (Her yaralama misli ile cezalandırılır.) **Kim bunu** (kısası) **bağışlarsa kendisi için o kefaret olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar zalimlerdir." (Maide: 45)**

b) Mürtedin bir zımmiyi ya da sulh halinde olunan bir kâfir devletin ferdini yaralaması:

Dört mezhebe göre mürted, bir zımmiyi ya da sulh halinde olunan bir kâfir devletin ferdini yaraladığında diyet vermesi gerekir. Mürted dar'ul-

---

147 *(El-Umm-İmam Şafiî 6/154), (İbni Kudame-El-Mugni3/163), (Kalvazani-El-Hidaye -el yazması-sy:20), (Aliş-Minehu'l Celil 4/467)*

harbe kaçsa da Müslüman devlette bulunan malından diyet verilir. **[148]**

III - Mürtedin Irza Tecâvüzü:

a)Zina:

Dört mezhebe göre bekâr olan bir mürted Müslüman devlette zina yaparsa yüz değnek ceza verilmesi gerekir.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Zina eden kadın ve erkeğin her birine yüzer değnek vurun. Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız Allah'ın dini konusunda o ikisine acımayın."
(Nur: 2)

Evli bir mürtedin zina yapması durumunda âlimler ihtilaf etmişlerdir.

Hanefiler ve Malikilere göre zina eden bir mürtede recm cezası verilebilmesi için ihsan şartlarına sahip olması gerekir. Malikiler ve Hanefiler İslam olmayı ihsan şartlarından biri saydıklarından dolayı zina eden evli bir mürtedin, muhsan olmadığı için recm cezası uygulanmaz, yalnız sopa cezası verilir, derler. **[149]**

Delilleri:

---

148 *(El-Umm-İmam Şafii 6/48) , (Cevahiru'l İklil 2/279) , (El-Bahru'r Raik 5/148)*

149 *(Semerkandi-Tuhfetu'l Fukaha 3/215) , (Aliş-Şerhu Minehu'l Celil 4/472) , (Şerhu'l Huraşi 8/68) , (İbni Kudame-El-Mugni 9/40-41)*

İbn Ömer *radıyallahu anh* şöyle demiştir: **"Allah'a şirk koşan muhsan** (korunmuş) **değildir."** **(150)**

Şafiiler ve Hanbelîler de; İslamı ihsanın şartlarından biri olarak kabul etmedikleri için evli olup zina eden mürtede recm cezası verilmesi gerektiği görüşündedirler. **(151)**

Delilleri:

İbn Ömer *radıyallahu anh*'dan;

"Yahudiler Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldiler ve kendilerinden bir kadınla bir erkeğin zina ettiğini haber verdiler. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara şöyle dedi:

"Kitabınızda bununla ilgili ne buluyorsunuz?" Onlar Tevrat'ta şu hükmün olduğunu söylediler:

"Onları utandırmak için yüzleri siyaha boyanıp şehrin her yanında dolaştırılır." Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yalan söylüyorsunuz. Tevrat'ta recm cezası vardır. Eğer doğru söylüyorsanız Tevrat'ı getirin okuyalım."

Tevrat'ı ve onu okuyabilen bir adam getirdiler. Adam Tevrat'ı okumaya başladı ve bir yere gelince eliyle kitabın bir yerini kapatıp okumaya devam etti. Ona şöyle denildi:

---

150 *(İshak İbni Rahaveyh müsnedinde rivayet etti.), (İbni Kudame-El-Mugni9/40-41) , (Kifayetu'l Ahyar 2/179) , (Merdavi - El-İnsaf 10/337)*

151 *(İbn Kudame-El-Mugni9/40-41) , (Kifayetu'l Ahyar 2/179) (Merdavi-El-İnsaf 10/337)*

"Elini kaldır." Elini kaldırınca recm ayeti gözüktü. Yahudiler dediler ki:

"Tevrat'ta recm ayeti vardır. Fakat biz bunu aramızda gizliyorduk."

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara zina yapan kadın ve erkeğin recmedilmesini emretti.

İbn Ömer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

"Zina eden erkeğin, zina eden kadını korumak için ona eğildiğini gördüm." (Buhari, Müslim)

İbn Kudame şöyle dedi:

"Eğer bu delile itiraz edilerek: "Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara Tevrat'ta bulunan hükmü tatbik etti." denilirse onlara şöyle deriz: "Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara İslam'ın hükmünü tatbik etti. Çünkü Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Ey Muhammed! Kur'an'ı, önce gelen kitabı doğrulayarak ve ona şahit olarak gerçekle sana indirdik. Allah'ın indirdiği ile aralarında hükmet. Gerçek olan sana gelmiş bulunduğuna göre onların heveslerine uyma! Her birinize bir şeriat ve bir yol verdik. Allah dileseydi, sizleri bir tek ümmet yapardı. Fakat size verdiğinde (yol ve şeriatlarda) **sizi denemek için** (böyle yaptı)**."**

(Maide: 48)

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* için İslam kanunlarından başka kanunlarla hükmetmek caiz değildir. O'na caiz olsaydı ümmetine de caiz olurdu. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Tevrat'ı getirtip ondaki hükmün okunmasını istemesinin

sebebi; vereceği hükmün Tevrat'a da uygun olduğunu ve Yahudilerin Tevrat'ın emirlerine sırt çevirip muhalefet ettiğini göstermek içindir.

Eğer İslam, ihsan şartlarından biri olsaydı, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zina eden Yahudilere recm cezası verilmesini emretmezdi. [152]

Mürted Zina EttiktenSonra Müslüman Olursa, Zina Cezası Tatbik Edilip Edilmemesi Konusunda Âlimler Arasında İhtilaf Vardır:

Hanefiler ve Malikilere göre zina haddi tatbik edilmez. [153]

Şafiiler ve **Hanbelîlere** göre zina haddi tatbik edilmesi gerekir. [154]

b) Mürtedin bir Müslümanın namusuna iftirada bulunması (kazf)**:**

Dört mezhebe göre Müslümanın namusuna iftira eden kişiye, ister Müslüman iken iftira edip sonra mürted olsun, isterse ister mürted iken iftira edip sonra Müslüman olsun veya isterse de mürted iken iftira edip dar'ul-harbe kaçsın, iftira cezası (seksen değnek) verilmesi gerekir. [155]

Eğer mürted dar'ul-harbe kaçtıktan sonra, orada Müslümanın namusuna iftira edip sonra Müslüman

---

152 *(İbni Kudame-El-Mugni9/40-41)*
153 *(El-Bahru'r Raik 5/135) , (Mevahibu'l Celil 6/281-288)*
154 *(İbn Kudame-El-Mugni9/27)*
155 *(El-Bahru'r Raik 5/138) , (Şerhu'l Huraşi 8/66) , (Esna'l Metalib4/123) , (El-Mugni-İbn Kudame 9/278)*

olursa iftira cezasının tatbik edilip edilemeyeceği konusunda âlimler ihtilaf etmişlerdir.

Malikiler ve Hanefilere göre iftira cezası tatbik edilmez. Çünkü dar'ul-harpte işlenen suçlara, işleyen kişi sonradan İslam'a dönerse ceza verilmez. **(156)**

Şafiiler ve Hanbelîlere göre iftira cezası tatbik edilir. **(157)**

IV - Mürtedin Müslümanın Malına Zarar Vermesi:

a) Mürtedin savaş hali dışında Müslümanın malına zarar vermesi:

Dört mezhep; mürtedin dar'ul-İslamda ve savaş hali dışında bir kimsenin malına zarar vermesi hâlinde zararın mürtede ödettirilmesi konusunda ittifak etmişlerdir. **(158)**

b) Mürtedin savaş halinde bir Müslümanın malına zarar vermesi:

Hanbelîlerin ve **Şafiilerin** tercih edilen görüşüne göre; mürted savaş halinde bir kimsenin malına zarar verirse, zarar mürtede ödettirilmez.**(159)**

---

156 *(El-Bahru'r Raik 5/138) , (Şerhu'l Huraşi 8/66)*
157 *(İbni Kudame-El-Mugni9/27)*
158 *(El-Bahru'r Raik 6/147) , (Ibni Kudame-El-Kâfı 3/163), (Kalvazani- El-Hidaye "elyazması y:202") ,(Şerhu'l Huraşi 8/66) (Aliş-Şerhu Minehu'l Celil 4/467)*
159 *(İbni Kudame, El-Mugni8/539-540)*

Delilleri:

1-Ebu Bekir *radıyallahu anh* zamanında mürtedlerin savaş sırasında Müslümanlara verdikleri zararlar ödettirilmemiştir.

2-Tulayha el-Esediy mürted iken, Ukkâşe İbn Muhsin Esediy'i ve Sabit İbn Erkam'ı öldürdü. Ve kendisine bunların diyeti ödettirilmedi.

Beni Hanife'ye mürted iken, Yemame Savaşı'nda öldürdükleri Müslümanların diyetleri ödettirilmedi. **(160)**

Şafiilerle ve Hanbelîlerin bir görüşüne göre; mürted savaş halinde iken, bir Müslümanın malına zarar verirse, zarar mürtede ödettirilir. **(161)**

c)Mürtedin Müslümanın Malını Çalması Veya Yolunu Kesmesi:

Hanefi ve **Malikilere** göre bir mürted hırsızlık yaptıktan sonra Müslüman olursa had tatbik edilmez (eli kesilmez.) Fakat çaldığı malın karşılığı ödettirilir. Aynı şekilde mürtedin yol kesmesi halinde, sonradan Müslüman olursa, yol kesme haddi tatbik edilmez. Fakat yaptığı zarar ödettirilir. **(162)**

Şafiiler ve **Hanbelîlere** göre; bir mürted hırsızlık yaptıktan sonra Müslüman olsa bile eli kesilir.

---

160 *(İbni Kudame -El-Mugni8/539-54)*

161 *(El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 18/20)*

162 *(El-Bahru'r Raik 5/198) , (Mevahibu'l Celil 6/281-282)*

Mürted yol keserse sonradan Müslüman olsa bile yol kesme haddi tatbik edilir.[163]

Yol kesme suçu hakkında Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah'a ve rasulüne karşı savaşanların ve yeryüzünde bozgunculukla uğraşanların cezası öldürülmek veya asılmak veya el ve ayakları çapraz kesilmek ya da yerlerinden sürülmektir. Bu onlara dünyada bir rezilliktir. Onlara ahirette büyük azap vardır." (Maide: 33)

MÜRTEDİN MALLARININ DURUMU

I - Mürtedin Mal Ve Mülkünün Ölmeden Veya Öldürülmeden Önceki Durumu:

Ebu Hanife'ye, İmam Şafii'ye, Malikilere ve Hanbelîler'in kuvvetli olan görüşüne göre; mürtedin ölmeden veya öldürülmeden önceki mal ve mülküne el konularak bekletilir. Tekrar İslam'a dönerse mal ve mülkü kendisine geri verilir.[164]

Delilleri:

Mürted olan kişi harbidir, öldürülmesi gerekir. Mal ve mülkünde de tasarruf hakkı yoktur. Fakat tekrar İslam'a dönme ihtimali olduğundan tevbe edinceye kadar mal ve mülküne el konularak bekletilir. Tevbe ederse mal ve mülkü kendisine iade edilir. Tevbe etmezse öldürülür ve malı alınır.

---

163 *(İbni Kudame -El-Mugni9/27)*

164 *(Fethu'l Kadir 4/390) , (El-İnsaf 10/33) , (El-Umm-İmam Şafii 6/151) ,(Mevahibu'l Celil 6/282)*

Hanefi'lerden İmam Muhammed ve Ebu Yusuf a, Şafiiler'den İmam Müzeni'ye göre; mürtedin irtidatından dolayı mülkiyet hakkı elinden alınmaz.[165]

Delilleri:

Mürtedin irtidatından dolayı mülkiyeti elinden alınmaz. Çünkü kanını helâl kılan sebepten başka bir sebep mevcut değildir. Bu da katil olması ve zina etmesi gibi malının mülkiyetinin elinden çıkmasını gerektirmez.

İmam Ahmed'in bir görüşüne göre ve **Hanbelilerden Ebu Bekir'in** görüşüne göre; mürtedin irtidatından hemen sonra mülkiyet hakkı elinden alınır.[166]

Delilleri:

Ebu Bekir mürtedlere karşı zafer kazandığında onlara şöyle demiştir:

"Seçin! Ya kahredici bir savaş ya da aşağılayıcı bir barış... Onlar şöyle dediler:

"Kahredici savaşı gördük. Aşağılayıcı barış nedir? Ebu Bekir şöyle dedi:

"Siz bizim ölülerimizin diyetini vereceksiniz. Biz sizin ölülerinizin diyetini vermeyeceğiz. Bizim ölülerimizin cennete, sizin ölülerinizin cehenneme gireceğine şehadet edeceksiniz. Siz bizden aldığınızı bize geri vereceksiniz. Biz ise

---

165 *(Fethu'l Kadir 4/390, (El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 18/16)*
166 *(El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 18/16–17 , (İbni Kudame-El-Mugni9/9)*

sizden aldığımızı size geri vermeyeceğiz. Bütün silahlarınız sizden alınacak, atlara binmek size yasak olacak, Müslümanların emirinin ve Müslümanların sizin hakkınızdaki kararı değişinceye kadar Müslümanların içinde aşağılanmış olarak yaşayacaksınız." Onlar:

"Bunu kabul ediyoruz Ey Rasulullah'ın halifesi" dediler. Ömer b. Hattab dedi ki:

"Ey Rasulullah'ın halifesi! Bütün dediklerini kabul ediyorum. Ancak bizim ölülerimizin diyetini vermelerini kabul etmiyorum. Çünkü ölenlerimiz Allah yolunda öldürülüp şehit oldular ve sevapları Allah'a aittir." Bütün sahabeler de Ömer *radıyallahu anh*'ın görüşünü kabul ettiler.[167]

Başka görüşte olan âlimlerin bu delile karşı olan görüşleri şöyledir:

Ebu Bekir *radıyallahu anh* mürtedlerin bütün mallarına el koymadı, sadece ganimet olarak elde ettiği mallara el koydu.

Hanefilere göre mürted kadın öldürülmediği için mürted kadının irtidatından dolayı mülkiyet hakkı elinden alınmaz. [168]

---

167 *(Beyhaki, El-Barkani Buhari'nin şartlarına göre rivayet etti.)*
168 *(Bedaiu's Senai 7/137)*

Diğer âlimlerin mürted kadının malı hakkında verdikleri hüküm mürted erkeğin malı hakkında verdikleri hükmün aynısıdır.

II - Mürtedin Öldükten Veya Öldürüldükten Sonraki Mal ve Mülkünün Durumu:

a) Müslümanın kâfirden miras alması:

Dört mezhep, Müslümanın kâfirden, kâfirin de Müslümandan miras alamayacağı konusunda ittifak etmişlerdir.[169]

Delilleri:

1 -Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor: **"Kâfirler birbirlerinin velileridirler." (Enfal: 73)** Velayet mirası da içine aldığından Müslüman kâfirden miras alamaz.

2 - Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"**Nekâfir Müslümandan miras alır ne de Müslüman kâfirden miras alır."** [170]

3 - Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dini ayrı olan iki kişi birbirine mirasçı olamaz." [171]

4 - İmam Malik şöyle rivayet etti:

Muhammed İbni'l Eshas'ın Yahudi veya Hıristiyan bir halası ölmüştü. Bunu Ömer b. Hattab'a haber vererek:

---

169 *(Neylu'l Evtar 6/83) , (El-Mugni-İbni Kudame 7/175) , (Serahsi-el-Mebsut 10/30)*

170 *(Müslim, İbni Mace, Ebu Davud, Tirmizi)*

171 *(Ahmed b. Hanbel, Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace)*

"Buna kim mirasçı olur." diye sordu. Ömer b. Hattab:

"Onun dinine bağlı olanlar..."cevabını verdi. **[172]**

b) Müslümanın Mürtedten Miras Alması:

İmam Malik, İmam Şafii ve İmam Ahmed'in kuvvetli olan görüşüne göre; mürtedin malı Müslüman varislerine kalmaz, bütün malı ganimet olarak beyt'ul mala kalır.**[173]**

Delilleri:

1)Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor: **"Kâfirler birbirlerinin velileridirler."(Enfal: 73)** Velayet mirası da içine aldığından, Müslüman kâfirden miras alamaz. Ayetteki **"kâfirler"** sözü âmm bir söz olup mürtedleri de kapsar. Dolayısıyla Müslüman mürtetten de miras alamaz.

2) Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"**Ne kâfir Müslümandan miras alır ne de Müslüman kâfirden miras alır."[174]**

3) Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dini ayrı olan iki kişi birbirine mirasçı olamaz."[175]

---

172 *(İmam Malik, Muvatta)*

173 *(El-Umm, İmamŞafii 6/63) , (İbni Kudame-El-Mugni6/372) (El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 18/19) , (Minehu'l Celil-Aliş 4/466)*

174 *(Müslim, İbni Mace, Ebu Davud, Tirmizi)*

4) Bera ibni Azib şöyle dedi:

"Dayım Ebu Burde elinde sancak olduğu halde yanımdan geçti "nereye gidiyorsun?" diye sordum. Dedi ki: "Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*beni babasının hanımı ile evlenen birini öldürüp malını almam için gönderdi."(176)

5) Muaviye *radıyallahu anh*, Zeyd İbni Sabit ve İbn Abbas *radıyallahu anh*'a mektup göndererek mürtedin malı hakkında soru sordu. Onlar **"Mürtedin malı beyt'ulmala verilir."** şeklinde cevap verdiler. **(177)**

Hanefilerden İmam Muhammed ve Ebu Yusuf a göre mürtedin malı Müslüman varislerine kalır. Müslümanken veya mürtedken kazandığı mallar arasında bir fark gözetilmez. **(178)**

Delilleri:

1)Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah'ın kitabına göre rahim sahipleri (akrabalar) **birbirlerine** (varis olmaya) **daha uygundurlar. Şüphesiz ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir."**

(Enfal: 75)

Bu ayete göre Müslüman ile mürted arasındaki kan bağı irtidat ile bozulmayıp devam ettiğine göre mürtedin malını Müslüman akrabası alır.

---

175 *(Ahmed b. Hanbel, Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace)*
176 *(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, Cessas Tefsiri 2/103)*
177 *(El-Umm-Şafii 6/164)*
178 *(El-Mugni-İbni Kudame 6/372)*

2) Zeyd İbni Sabit *radıyallahu anh* şöyle rivayet etti: Ebu Bekir *radıyallahu anh* mürtedler hakkında şöyle dedi:

"Onların (ölen mürtedlerin) **malını Müslüman varislerine dağıt."[179]**

3) El-Ameş, Şeybani'nin şöyle dediğini rivayet etti:

Hıristiyanken Müslüman olup sonra mürted olan yaşlı bir adamı Ali b. Ebi Talib'e getirdiler. Ali *radıyallahu anh* ona şöyle dedi:

"Herhalde sen Hıristiyan akrabalarının mirasını alıp sonra tekrar Müslüman olmak düşüncesiyle bunu yaptın. "Adam "hayır" dedi. Ali *radıyallahu anh*:

"Herhalde sen onlardan bir kız nişanlamak istedin vermediler. O kızla evlenip sonra Müslüman olmak için böyle yaptın." Adam "Hayır" dedi. Ali ibn Ebi Talib: "O halde İslam'a dön." dedi. Adam: "Hayır, İsa'ya kavuşuncaya kadar İslam'a dönmeyeceğim." dedi. O zaman Ali İbn Ebi Talib onun kellesinin kesilmesi için emir verdi ve malını Müslüman çocuklarına dağıttı. [180]

---

179 *(Tahavi Şerhi-Meani'l Asar 3/266)*

180 *(El-Muhalla- İbni Hazm 10/197) , (İmam Ahmet b. Hanbel ve Beyhaki bu rivayetin senedi kesik olduğundan dolayı, bu hadis için zayıf dediler.)*

Ebu Hanife'ye göre mürtedin Müslümanken kazandıkları, Müslüman varislerine, mürtedken kazandığı beyt 'ulmala aittir.[181]

Delili:

Mürtedin mürted iken kazandığı mal, sahibi olmayan mal hükmündedir. Onun için beyt'ulmala verilmesi gerekir. Fakat Müslümanken kazandığı mal Müslüman mirasçısına verilir.[182]

c) Mürted dar'ul-harbe kaçarsa geride bıraktığı mal ve mülkün durumu:

Hanefilere göre kadı mürtedin dar'ul harbe kaçtığına hüküm verirse, Müslüman devlette bıraktığı mal Müslüman varislerine verilir. Kadı hüküm vermemişse, malına el konularak bekletilir. Eğer mürted kaçtıktan sonra malıyla beraber yakalanırsa, yakalanan malı beyt'ulmala verilir. Eğer mürted, kadı dar'ul-harbe kaçtığına hüküm vermeden önce Müslüman olursa, malı geri verilir. Kadının hükmünden sonra Müslüman olursa malı geri verilmez. [183]

Malikiler, Şafiiler ve Hanbelîlere göre mürted dar'ul harbe kaçtığında öldüğü öğrenilinceye kadar malına el konularak bekletilir. Tekrar İslam'a döner-

---

181 *(Bedaiu's Senai' 7/372) , (El-Mugni-İbni Kudame 6/372)*
182 *(Bedaiu's Senai' 7/138)*
183 *(Es-Siyeru'l Kebir 5/1923) ,(El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 18/19) (El-Bahru'r Raik 5/146) , (El-Mebsut-Serahsi 1/102)*

se malı kendisine geri verilir. Mürted olarak öldüğü öğrenildiğinde malı beyt'ulmala verilir.[184]

---

184 *(El-Mudevvene'l Kubra 8/96) , (El-Mugni - İbni Kudame 9/9)(El-İkna-Makdisi 4/305)*

d) Mürtedin miras alması:

Bütün âlimlere göre mürted tekrar İslam'a dönmediği takdirde öldürülmesi gerektiğinden ne Müslüman akrabasından ne girmiş olduğu dine bağlı akrabasından ne de kendisi gibi mürted olan akrabasından miras alabilir.[185]

e) Mürtedin İslam'a döndükten sonra miras alma durumu:

Dört mezhebe göre miras bırakan kişinin vefatından sonra Müslüman olan mürted, ister mirası paylaşılmadan önce ister mirası paylaşıldıktan sonra Müslüman olsun, miras alamaz.[186]

Delilleri:

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Siz, hanımlarınızın bıraktığının yarısını alırsınız." (Nisa: 12)

"Bir kimse ölür, çocuğu olmaz bir kız kardeşi olursa kız kardeş onun bıraktığının yarısını alır." (Nisa: 174)

Bu ayetlerde; ölümün meydana gelmesiyle, paylaştırma şart koşulmaksızın kız kardeş ve koca için, mirasın yarısını alabileceklerine dair hüküm vardır. Ancak mevcut malın bölüştürülmesi gerekir.

---

185 *(Mugni'l Muhtac 3/25)*

186 *(Ahkâm-u'l Kur'an-Cessas 2/104) , (El-Mugni-İbni Kudame 6/244–245)*

Mirasa hak kazanmada bölüştürmenin bir rolü yoktur. Çünkü bölüştürme mülk varsa yapılır. Durum böyle olunca, oğlunun mürted olduktan sonra Müslüman olmasıyla kızkardeşinin hakkının kaybolmaması gerekir.[187]

"Müslüman bir adam öldükten sonra, daha mirası paylaştırılmadan, önceden mürted olan oğlu Müslüman olduğunda Ali ibn Ebi Talib bunun mirastan pay alamayacağına hükmetti.[188]

f) Mürted Kadının Malları:

Hanefîlere göre mürted kadının malının mülkiyeti elinden çıkmaz. Malında yaptığı tasarruf caizdir. Çünkü öldürülmez. [189]

Diğer âlimlere göre mürted olan erkek ve kadın arasında hüküm yönünden fark yoktur.

g)Mürtede Ait Mali Hükümler:

1-Mürtedin Borçları:

Dört mezhebe göre mürted ister Müslümanken ister mürtedken borçlansın, kendi kabul ettiği borcu veya ispat edilen borcunu öder.

Ebu Hanife, diğer âlimlerden farklı olarak mürtedin borcunu, mürdetken kazandığı paradan ödemesini şart koşmuştur. Eğer bu para borcunu

---

187 *(Meânil Asar-Tahavi 3/266)*
188 *(Ahkâm-u'l Kur'an, Cessas 2/103)*
189 *(Bedaiu's Senai' 7/138) ,(El-Hidaye-Merginani 2/132)*

karşılamazsa Müslümanken kazandığı paradan tamamlar.[190]

2- Mürtedin Alacakları:

Mürtedin hemen ödenmesi gereken alacakları hemen, vadeli alacakları ise vadesi geldiğinde alınarak malına katılır. Ve âlimlerin mürtedin malı hakkında verdikleri hüküm alacağı hakkında da aynen uygulanır.

MÜRTEDİN AKİTLERİ

a) Mürtedin alışverişi:

Hanefiler, Malikiler, Hanbelîler ve **Şafii**'nin eski kavline göre mürtedin yaptığı alışverişi durdurularak bekletilir. Tekrar İslam'a dönerse alışverişi geçerli sayılır. İslam'a dönmez, ölür, öldürülür veya dar'ul-harbe kaçarsa alışverişi geçersiz sayılır. [191]

Delilleri:

Mürted olan kişi harbidir, öldürülmesi gerekir. Mal ve mülkünde de tasarruf hakkı yoktur. Fakat tekrar İslam'a dönme ihtimali olduğundan tevbe edinceye kadar mal, mülk ve yaptığı alışverişe el konularak bekletilir. Tevbe ederse iade edilir. Tevbe etmezse öldürülür ve malı alınır.

---

190 *(Bedaiu's Senai' 7/139) , (El-Mebsut 10/106-107) , (İmam Şafii-El-Umm 6/153) , (İbni Kudame, El-Mugni9/9)*

191 *(El-Bahru'r Raik 5/143) , (Mevahibu'l-Celil 6/284) , (İbni Kudame-El-Mugni9/10)*

Hanbelîler'den Ebu Bekir ve **Şafii**'nin yeni görüşüne göre mürtedin yaptığı alışveriş geçersizdir.[192]

Delilleri:

Mürtedin irtidatından dolayı malı ve mülkü üzerindeki tasarruf hakkı kalktığı ve ayrıca yaptığı alışverişe el konulduğunda zarar meydana gelme ihtimali olduğu için mürtedin alışverişine el konulmaz, geçersiz sayılır.

Hanefilerden Ebu Yusuf ve Muhammed'e göre yaptığı alışveriş geçerlidir.[193]

Delilleri:

Alışverişin geçerliliği ehliyet ve mülkün mevcut olmasına bağlıdır. Mürted ehliyet sahibi olduğu için ve daha ölmediğinden dolayı mülkü onun sayıldığından mürtedin yaptığı alışveriş geçerlidir. [194]

b) Vekâlet:

Vekâlet: Bir şahsın yerine diğerinin tasarrufta bulunmaya taahhüt etmesidir.

1 - Mürtedin Müslüman vekil tayin etmesi:

Şafiiler, Hanbelîler, Malikiler ve İmam Ebu Hanife'ye göre mürtedin Müslümanı vekil tayin etmesi durumunda vekâlet durdurulur. Eğer mürted tekrar İslam'a dönerse vekâlet geçerli sayılır. İslam'a

---

192 *(Mugni'l Muhtac 4/143) , (El-Mugni-İbni Kudame 9/10)*
193 *(Bedaiu's Senai' 7/136), (El-Bahru'r Raik 5/143)*
194 *(El-Hidaye-Merginani 2/124)*

dönmeyip ölür, öldürülür veya dar'ul-harbe kaçarsa vekâleti geçersiz sayılır.[195]

Şafiilerle Hanbelîler'in bir görüşüne göre yapılan vekâlet geçersizdir. [196]

Hanefilerden İmam Muhammed ve Ebu Yusuf 'a göre yapılan vekâlet geçerlidir. [197]

2 - Müslümanın mürtedi vekil tayin etmesi:

Dört mezhebe göre Müslümanın mürtedi vekil tayin etmesi durumunda vekâlet geçerlidir. Ancak Hanefilere göre mürtedin dar'ul-harbe kaçması durumunda vekâlet geçersiz olur. [198]

3 - Kadının vekâleti:

Hanefilerin dışındaki alimler, kadının vekâletine erkeğin vekâletine verdikleri hükmün aynısını vermişlerdir. Hanefiler ise mürted kadının öldürülmeyip hapsedilmesine hüküm verdikleri için dar'ul-harbe kaçmadığı müddetçe vekâletin sahih olduğunu söylediler. [199]

c) Rehin:

Ebu Hanife, Malikiler, Hanbelîler ve **Şafii'**nin eski kavline göre mürtedin rehini durdurularak bekletilir. Tekrar İslam'a dönerse rehin geçerlidir.

---

195 *(Bedaiu's Senai' 7/3449),(El-Mugni-İbni Kudame 5/91)*
196 *(Tuhfetu'l Muhtac 5/297) (El-Mugni-İbni Kudame 5/91)*
197 *(Bedaiu's Senai' 7/3449)*
198 *(Bedaiu's Senai' 7/34497) , (Havaşi'ş-Şirvani 5/300) , (El-Mugni-İbni Kudame 5/91/116) , (El-Bahru'r Raik 5/140)*
199 *(El-Mebsut-Serahsi 19/141) , (Bedaiu's Senai' 7/3447)*

İslam'a dönmez, ölür, öldürülür veya dar'ul-harbe kaçarsa rehini geçersiz olur. [200]

Hanbelîlerden Ebu Bekir ve **Şafii**'nin yeni görüşüne göre mürtedin rehin alması da vermesi de caiz değildir. [201]

Hanefilerden İmam Muhammed ve **Ebu Yusuf'a** göre mürtedin rehin alması da vermesi de caizdir. [202]

Hanefilerin dışındaki alimler, kadının rehinine erkeğin rehini hakkında verdikleri hükmün aynısını vermişlerdir. Hanefiler ise mürted kadının öldürülmeyip hapsedilmesine hüküm verdikleri için dar'ul-harbe kaçmadığı müddetçe aldığı ve verdiği rehinin geçerli olduğunu söylemişlerdir. [203]

d) Mürtedin bağışları:

Daha önce zikredilen mürtedin alışverişi ve rehini meselesinde âlimlerin görüş ve ihtilafları mürtedin bağışları konusunda da aynıdır.

e) Şufa:

Şufa: Satılık bir mala ortak veya komşu olanın fiyatını ödemesi şartı ile satın almak istediğinde başkalarına tercih olunmasıdır.

1 - Mürtedin şufa hakkı vermesi:

---

200 *(El-Bahru'r Raik 5/143) ,(Mevahibu'lCelil 6/284) , (El-Mugni-İbni Kudame 9/10)*

201 *(Mugni'l Muhtac 4/143) , (İbni Kudame-El-Mugni9/10)*

202 *(Bedaiu's Senai'   7/136) , (El-Bahru'r Raik 5/143)*

203 *(El-Mebsut 21/154)*

Hanefîlere göre Müslümanın mürtedten şufa hakkı alması geçerlidir.

2 - Mürtede şufa hakkı verilmesi:

Ebu Hanife'ye göre mürted, Müslüman olmadıkça şufa hakkı yoktur.

İmam Muhammed'e göre dar'ul-harbe kaçmadıkça mürtedin şufa hakkı vardır. **[204]**

Mürted kadının şufa hakkı:

Hanefîlere göre dar'ul-harbe kaçmadığı müddetçe mürted kadının şufa hakkı vardır. **[205]**

f) Şirketler (ortaklıklar)**:**

1 - Mudaraba ortaklığı

Bir taraftan sermaye, diğer taraftan çalışma olmak üzere kurulan bir ortaklıktır.

Hanefîlere göre; birisi diğerine kârı yarı yarıya ortak olmak üzere sermaye verir, sonra parayı çalıştıran kişi İslam'ı terk eder, parayı işletir, kazanır veya zarar eder sonra mürtedliği yüzünden öldürülürse mal sahibi nâmına parayı işletmesi ve sermayede olan değişiklik caizdir. Zarar, mal sahibine aittir. Kazançta daha önce ortaya koydukları şarta göre ortaktır.

Parayı çalıştıran kişi İslam'ı terk edip dar'ul-harbe gitmiş, malı da beraberinde götürmüş, orada

---

204 *(El-Bahru'r Raik 5/144) , (Bedaiu's Senai' 7/137)*
205 *(El-Mebsut-Serahsi 14/172)*

sermayeyi çalıştırmış sonra mallarla beraber Müslüman olarak dönmüşse bütün kazancı kendisinindir, hiçbir şey tazmin etmez. Çünkü dar'ul-harbe kaçmakla ortaklığa muhalefet etmiştir. Dar'ul-harpte yaptığı ticaretten dolayı tazminat gerekmez.

Bir kimse bir kadına çalıştırması için sermaye verir, kadın İslam'ı terk eder, parayı çalıştırır, kazanır veya zarar eder sonra ölür veya dar'ul-harbe giderse yapmış olduğu alım-satım antlaşması geçerlidir.

Bir kimse birisine ticaret yapmak için mal verir, mal sahibi İslam'ı terk eder, parayı çalıştıran kişi alır, satar, kazanır veya zarar ederse ve mürted Müslüman olmadan önce ölür, öldürülür veya dar'ul-harbe kaçarsa **Ebu Hanife'ye** göre kazanç ve zarar çalıştırana aittir. **İmam Muhammed** ve **Ebu Yusuf'a** göre kazanç anlaşmış oldukları şarta göre pay edilir ve bütün sermaye ondan alınır. Eksiklik varsa çalıştırandan tazmin edilir.**(206)**

2 - Mufavada ortaklığı: Ortakların, sermaye ve kârdan hisseleri eşit olan ortaklıktır.

Mufavada ortaklığında ortaklardan biri mürted olursa bu ortaklığa el konularak durdurulur. Eğer mürted ölür, öldürülür veya dar'ul-harbe kaçarsa ortaklık bozulur. Mürted İslam'a dönerse mufavada ortaklığı aynen devam eder. **(207)**

---

[206] *(El-Mebsut-Serahsi 22/227-228)*
[207] *(El-Mebsut-Serahsi 10/104) , (Fethu'l Kadir 4/396)*

Delilleri:

Mufavada ortaklığı ortaklar arasında tam bir eşitlik gerektirir. Mürtedle Müslüman arasında ise ne mal ne can ne de din bakımından eşitlik vardır.

g) Mürtedin vasiyeti:

Hanbelîler, Ebu Hanife ve Şafiilerin kuvvetli olan görüşüne göre; mürtedin vasiyetine el konularak bekletilir. Mürted ölür veya öldürülürse vasiyeti geçersiz sayılır. İslam'a dönerse vasiyeti geçerlidir. [208]

Hanefiler'den İmam Muhammed ve Ebu Yusuf'a göre mürtedin vasiyeti geçerlidir.[209]

Malikiler ve Hanbelîlerden Ebu Bekir'e göre mürtedin vasiyeti geçersizdir. [210]

İSLAMI TERK HALİNDE EVLİLİK AKDİNİN DURUMU

1 - Evlilik akdinin durumu:

Dört mezhebe göre; ister gerdeğe girmeden önce ister gerdeğe girdikten sonra eşlerden biri İslam'dan dönerse evlilik akti geçersiz olur. Fakat ayrılığın meydana gelmesinin irtidattan sonra mı yoksa iddetten sonra mı meydana geldiği konusunda ihtilaf etmişlerdir.

---

208 *(Haşiyet-İbni Abidin 3/417) , (Muftiyu'l Muhtac 3/143) , (İbni Kudame-El-Mugni9/10)*

209 *(Haşiyet-İbni Abidin 3/417) , (Muftiyu'l Muhtac 3/39)*

210 *(El-Mudevvene'l Kûbra 3/317)*

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kâfir kadınları nikâhınızda tutmayın."

(Mümtahine: 10)

Hanefiler, Malikiler ve Hanbelîler'in bir görüşüne göre; ister gerdeğe girmeden önce ister gerdeğe girdikten sonra eşlerden biri İslam'dan dönerse irtidatla beraber ayrılık meydana gelir. **[211]**

Şafiiler, Hanbelîlerle Malikiler'in bir görüşüne göre; gerdeğe girmeden önce karı-kocadan biri dinden dönerse irtidattan hemen sonra ayrılık gerçekleşip evlilik akti batıl olur. Eğer gerdeğe girdikten sonra karı-kocadan biri dinden dönerse iddet müddeti içerisinde birbirlerine yaklaşmamak suretiyle beklerler.

Eğer iddet müddeti bitmeden İslam'a dönerse evlilikleri devam eder. İddet müddeti bittiği halde Müslüman olmazsa ayrılık meydana gelir ve evlilik akti bozulmuş olur. **[212]**

2-Karı kocadan birinin dinden dönmesi durumunda meydana gelen ayrılığın şekli:

Dört mezhep; dinden dönen kişinin kadın olması durumunda meydana gelen ayrılığın boşanma olmadığı konusunda ittifak etmişler ve bu ayrılığı evlilik aktinin bozulması olarak görmüşlerdir. Fakat

---

211 *(El-Hidaye 1/221) , (El-Mugni-İbni Kudame 7/173) , (El-Mudevvene'l Kubra 4/315) , (Bedaiu's Senai' 3/1413) , (El-Mebsut 5/48)*

212 *(El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 15/478)*

dinden dönen kişi erkek ise bu ayrılığın boşanma olup olmadığında ihtilaf etmişlerdir.

İmam Ebu Hanife, Ebu Yusuf, Ahmed b. Hanbel ve Şafiiler'e göre ayrılık bir boşanma değil evlilik aktinin bozulmasıdır.

Hanefilerden İmam Muhammed ve Malikilere göre ayrılık bir boşanma sayılır. [(213)]

3- Karı kocanın birlikte dinden dönmesi:

Dört mezhep; eğer gerdeğe girmeden önce karı-koca birlikte dinden dönerse evlilik aktinin batıl olduğunda ittifak etmişlerdir. Fakat irtidat gerdeğe girdikten sonra olursa evlilik aktinin batıl olup olmadığı konusunda âlimler arasında ihtilaf vardır.

İmam Malik, Şafii, Ahmed b. Hanbel ve **Hanefîler'den İmam Züfer'e** göre hemen ayrılık meydana gelmez, iddet müddeti beklenir. Bu süre içerisinde İslam'a dönerlerse evlilikleri geçerlidir. İslam'a dönmeden önce iddet biterse evlilik akti bozulmuş olur.

Hanefiler ve İmam Şafii'nin bir görüşüne göre karı-koca birlikte dinden dönerse aralarındaki evlilik akti bozulmaz.[(214)]

4 - Mürtedin boşaması:

---

[213] *(El-Hidaye 1/221) , (El-Mudevvene'l Kubra4/315) , (El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 1(472)*

[214] *(El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 15/472) , (El-Mugni-İbni Kudame 7/174) , (El-Mebsut-Serahsi 5/149)*

Dört mezhebe göre; karı-kocadan biri dinden dönerse evlilik akti geçersiz olur. Evlilik akti geçersiz olduktan sonra yapılan boşamanın hiçbir değeri yoktur. Ancak boşama iddet müddeti içerisinde olur ve kadın da bu müddet bitmeden İslam'a dönerse bu boşamanın geçerli olup olmayacağı konusunda âlimler arasında ihtilaf vardır.

Şafii'lere göre; gerdeğe girdikten sonra kadın mürted olur ve kocası onu üç talakla boşarsa iddet esnasında Müslüman olursa boşanma geçerlidir. Fakat iddet bittikten sonra Müslüman olursa kocanın yaptığı boşanma sayılmaz. Fakat kadının irtidatından dolayı evlilik akti bozulmuş olur. [215]

Diğer âlimlere göre; kadının irtidatından sonra yapılan boşanma geçerli sayılmaz. [216]

Malikilere göre; müslüman bir adam karısını üç talakla boşar sonra İslam'dan döner ve sonra tekrar Müslüman olursa yaptığı boşama geçerlidir. Karısı tekrar başka biriyle evlenip boşanmadıkça kendisine helâl olmaz. Fakat ikisi birlikte mürted olup birlikte İslam'a dönerlerse bu boşanma geçersiz olur. [217]

Şafîiler, Hanbelîler ve Malikilerin bir görüşüne göre; bir adamın karısı mürted olursa iddet

---

[215] *(El-Mecmu' Şerh-ul Muhazzeb 15/472)*
[216] *(El-Bahru'r-Raik 5/144)*
[217] *(El-Mudevvene'l Kubra 4/315)*

bitmeden hanımının kız kardeşi, teyzesi veya halalarıyla evlenemez. **[218]**

Hanefiler, Malikiler ve Hanbelîlerin bir görüşüne göre bir adamın karısı mürted olursa irtidatla beraber ayrılma meydana geldiği için hanımının kız kardeşi, halası veya teyzesiyle hemen evlenebilir.**[219]**

MÜRTEDİN ÇOCUKLARININ DURUMU

I - Ailesi Müslümanken doğan çocuk:

Dört mezhebe göre; ailesi Müslümanken doğan çocuk Müslümandır. Daha sonra anne ve babası mürted olursa çocuk da mürted olmuş sayılmaz. Anne-babadan ikisi veya biri mürted olur ve çocuklarını alıp dar'ul-harbe kaçarlar daha sonra bu çocuk Müslümanların eline düşerse çocuklara Müslüman muamelesi yapılır.**[220]**

II - Dar'ul-İslamda ana rahmine düşen sonra anne ve babası mürted olan çocuğun durumu:

Şafiiler, Hanefiler, Malikiler ve Hanbelîler'in bir görüşüne göre; doğan çocuk Müslüman hükmündedir.

---

218 *(El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 15/472)*

219 *(El-Hidaye 1/221) , (El-Mugni-İbni Kudame 7/173) , (El-Mudevvene'l Kubra 4/315)*

220 *(El-Bahru'r Raik 5/148) , (Şerhu'l Huraşi 8666) , (Mevahibu'l Celil 6/281) , (El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb 18/20) , (Mugni'l Muhtaç 4/142) , (Eş-Şerhu'l Kebir 10/18)*

Hanbelîler'in diğer bir görüşüne göre; çocuk anne ve babaya tâbidir. [221]

III - Anne ve babası mürtedken ana rahmine düşen ve doğan çocuğun durumu:

Hanefiler ve Hanbelîlere göre; anne baba mürtedken ana rahmine düşen ve doğan çocuk hükmen kâfirdir. Çünkü o kâfir ana babadan dünyaya gelmiştir.[222]

Şafiilere göre yakın akrabasından (usûl) Müslüman olan varsa onlara tabi olarak çocuk da Müslüman sayılır. Yakın akrabasından Müslüman yoksa anne-babaya tâbi olarak kâfir hükmünü alır. [223]

Malikiler'e göre; mürted anne-babanın Müslümanken veya mürtedken ana rahmine düşen çocukları Müslüman hükmündedir. [224]

---

221 *(Mevahibu'l Celil 6/281) , (Şerhu'l Huraşi 8/66) , (Esna'l Metalib 4/123) , (El-İnsaf 10/245) ,(Bedaiu's Senai' 7/139)*
222 *(El-MugniŞerhu'l Kebir 10/102) , (El-Mebsut 1/115)*
223 *(Haşiyetu'l Bacûri 2/264)*
224 *(El-Huraşi 8/66)*

الحمد لله

KAYNAKLAR

HANEFİ FIKHI

1 - El-Bahru’r Raik Şerh Kenzu’l Dekaik
Yazan: Zeynüddin ibn Necim
2 – Bedaiu’s Senai’ Fi-Tertibi’ş Şerai
Yazan: Alaaddin Ebu Bekir b. Mes'ud El-Kaşani
3 - El Mebsut
Yazan: Ebu Bekir Muhammed Es-Serahsi
4 - El- Hidaye Şerhu Bidayetu’l Mubtedi
Yazan: Ebu Hasen İbni Ebu Bekir b. Abdulcelil er-Rüşdani el-Marginani
5 - Haşiyet Reddu’l-Muhtar Aled-Durarel- Muhtar
Yazan: Muhammed Emin İbn Abidin
6 –Fethu’l Kadir
Yazan: Kemâleddin Muhammed b. Abdulvahid es-Seydasi (İbni Hemmam lakabıyla tanınmıştır.)
7 – Tuhfetu’l Fukaha
Yazan: Alaaddin Semerkandi
8 - El-Feteva-i Hindiyye
9 - Et-Tefsirû’l Kebir
Yazan: Muhammed İbn El-Hasen Eş-Şeybani
El Yazmaları:
10-El-Asar
Yazan: Muhammed İbn El-Hasen Eş-Şeybani
11 - Et-Tahrir Camiul Kebir Şerhi
Yazan: İftiharıddin Abdulmuttalib b. El Fadl El-Haşimi
12 -Es-Seyfu’l Meşhur Ala’z Zındıki ve Şatimi’r Rasul
Yazan: Muhyiddin (Ehaveyn İsmiyle meşhurdur.)
13 - El-Asl (El-Mebsut)
Yazan: Muhammed b. el-Hasan.

ŞAFİİ FIKHI

1 - El-Umm
Yazan: Muhammed İbn İdris eş-Şafii
2 – Esne'l Metalib Şerh Ravdul Metalib
Yazan: Ebu Yahya Zekeriyya el-Ensari
3 - El-Mecmu' Şerhu'l Muhazzeb eş-Şirazi
Yazan: Ebu Zekeriyya Muhyiddin b. Şeref en-Nevevi
4 – Haşiyetu'l Bacûri
Yazan: İbrahim el-Bacûri
5 - Kalyûbi ve Umeyra
Yazan: Şihabiddin el-Kalyubi ve Şeyh Umeyra
6–İanetu't-Talibin
Yazan: Ebu Bekir İbni Seyyid Muhammed ed-Dimyati(Es-Seyyid'il Bikri lakabıyla tanınır.)
7 – Mugni'l Muhtac İlâ Şerhi Meani'l Elfaz El-Minhac
Yazan: Şeyh Muhammed eş-Şerbini el-Hatib
8 – Nihayetu'l Muhtaç
Yazan: Şemsiddin Muhammed ibn Ebi el-Abbas Ahmed b. Hamza b. Sihabiddin.
9 – Havaşi'ş-Şirvani Vebn Kasım el Abbadi alâ Tuhfet el-Muhtac bi- Şerh el Minhac İbn Hacer
10 - Es-Seyful Meslûl ala Men Sebbe'r Rasul(El Yazması)
Yazan: Takiyiddin Ebul Hasen Ali b. Abdulkâfi es-Subki
11 - Eş -Şamil (el Yazması)
Yazan: Ebu Nasır Abdusseyyid b. Muhammed Abdulvahid b. Es-Sabbağ
12 - Fetava İbni Hacer (El Yazması)
Yazan: Şihabuddin Ebu Abbas Ahmed b. Hacer el-Hesemi

HANBELÎ FIKHI

1 - El- İnsaf
Yazan: Alaeddin Ebil Hasen b. Süleyman el-Merdevi
2 - Eş-Şerhu'l Kebir
Yazan: Şemsiddin Ebil Ferac Abdurrahman b. Ebi Ömer, Muhammed İbn Ahmed b. Kudame el-Makdisi
3 - Es-Sarimu'l Meslul
Yazan: Takiyiddin Ebil Abbas Ahmed İbn Teymiyye
4 – Keşşafu'l Kına' ala Metni'l-İkna'
Yazan: Mansur b. Yunus b. İdris el Behûti
5-El-Mugni
Yazan: Muvaffakuddin Ebi Muhammed İbn Abdullah b. Ahmed b. Kudame el-Makdisi
6 -Matalibu Uli'n-Nuha Fi Şerh Guayeti'l Munteha
Yazan: Mansur b. Yunus b. İdris el-Behuti
7 –Munteha'l İradat
Yazan: Mansur b. Yunus b. İdris el-Behuti
8 –Mecmuatu'l Fetava
Yazan: İbn Teymiyye
9 - El-Kâfi fi Fıkhı İmam Ahmed İbn Hanbel
Yazan: Muvaffakiddin ebi Muhammed ibnAddullah b. Ahmed b. Kudame el-Makdisi
10 - El-İkna
Yazan: Ebu'n-Neca Şerefuddin Musa el-Haccavi el-Makdisi
11 - El Hidaye: Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel'in mezhebine dair
Yazan: Necmu'l Hûda Ebu'l Hattab Mahfuz b.Ahmed b. El-Hasan el-Kelvezani

MALİKİ FIKHI

1 – Bidayetu'l Muctehid ve Nihayetu'l Muktesid
Yazan: Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. Rüşd el-Kurtubi
2 – Cevahiru'l-İklil
Yazan: Salih Abdussemi' el-Abı el-Ezheri
3 – Haşiyetu'd Desûki Muhammed es-Sûki âlâ Şerh el-Allâme Ahmed ed-Derdir.
4 - El-Huraşi ve Hasiyet eş-Şeyh Ali El- Advi
Yazan: Muhammed b. Addullah b. Ali el-Huraşi
5 - Eş-Şerhu's Sagir li-Akrabi'l Mesalik
Yazan: Ebul Barakât Ahmed b. Muhammed b. Ahmed ed-Derdir.
6 - Eş-Şifa bi-Ta'rif-i Hukuki'l Mustafa
Yazan: El-Kadı lyad b. Musa el-Endulisi
7 – Fethu'l Aliyyi'l Malik
Yazan: Muhammed Ahmed Aliş
8 – Kifayetu't Talib Er-Rabbani
Yazan: Şeyh Ali es-Saidi el-Advi
9 - El-Mudevvene'l Kûbra Rivayet: Sehnûn
Yazan: İmam Malik İbnu Enes
10 – Mevahibu'l Celil li-Şerh Muhtasar Halil
Yazan: Abdullah Muhammed b. Muhammed b. Abdurrahman et-Tarabulsi El-Mağribi
11 - Eş-Şamil fi furû-il Malikiyye (el yazması)
Yazan: Behram b. Abdullah ed-Dımeşki
12 – Şerhu'l Huraşi ala Muhtasaru'l Celil
Yazan: İmam Ebu Ziya Şeydi Halil
13 – Minehu'l Celil Âlâ Muhtasar Halil
Yazan: Muhammed Ahmed Aliş

İçindekiler